

Załącznik do uchwały Nr ../.../..
Rady Miejskiej w Magnuszewie
z dnia 2026 r.

Strategia Rozwoju Gminy Magnuszew na lata 2026-2035

Projekt, wersja 1.1 z dnia 01.06.2025 r.

Magnuszew, 2025 r.

Urząd Miasta i Gminy w Magnuszewie

Ul. Saperów 24,
26-910 Magnuszew
tel./fax. +48 48 621 70 25
e-mail: gmina@magnuszew.pl
<https://magnuszew.pl/>

Opracowanie:

dr hab. Andrzej Raszkowski, prof. UEW

e-mail: andrzej.raszkowski@ue.wroc.pl

tel. +48 606 262 335

LinkedIn

<https://www.linkedin.com/in/andrzej-raszkowski/>

Spis treści

Wprowadzenie	4
1. Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej	6
1.1. Sfera społeczna	6
1.2. Sfera gospodarcza	18
1.3. Sfera przestrzenna	26
2. Podsumowanie przeprowadzonej diagnozy, rekomendacje	33
3. Analiza SWOT Gminy Magnuszew	36
4. Misja i wizja Gminy Magnuszew	41
5. Cel horyzontalny, cele strategiczne i zadania w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym	43
6. Zbieżność założeń strategii z kluczowymi opracowaniami strategicznymi	48
7. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Magnuszew	56
8. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa mazowieckiego wraz z zakresem planowanych działań	65
9. Uwarunkowania wodne oraz związane ze zmianami klimatu	69
10. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy wraz z zakresem planowanych działań	72
11. System realizacji strategii	75
12. Literatura pomocnicza	86
13. Spis wykresów	87
14. Spis tabel	88
15. Spis map	89
16. Załącznik (opcjonalnie)	90

Wprowadzenie

Strategia Rozwoju Gminy Magnuszew na lata 2026-2035 jest kluczowym dokumentem wyznaczającym **kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego gminy w perspektywie długoterminowej**. Jej przygotowanie stanowi odpowiedź na potrzebę prowadzenia spójnej, zrównoważonej i odpowiedzialnej polityki lokalnej, która uwzględni aktualne wyzwania, takie jak zmiany demograficzne, rosnące oczekiwania dotyczące dostępności i jakości usług publicznych, konieczność wzmacniania lokalnej gospodarki oraz podnoszenia odporności na zjawiska klimatyczne i hydrologiczne.

W warunkach Gminy Magnuszew szczególnego znaczenia nabiera także racjonalne gospodarowanie przestrzenią, ograniczanie rozpraszania zabudowy oraz ochrona zasobów środowiskowych związanych z dolinami Wisły, Pilicy i Radomki. Strategia opiera się na diagnozie sytuacji gminy, wykorzystuje dane i analizy zawarte w „Raplocie o stanie Gminy Magnuszew”, a także identyfikuje kluczowe potencjały endogeniczne, w tym zasoby przyrodnicze, rolnicze oraz dziedzictwo historyczne i kulturowe.

Dokument stanowi ramy dla podejmowania decyzji inwestycyjnych i planistycznych, porządkując priorytety działań samorządu oraz wspierając **skuteczne pozyskiwanie środków zewnętrznych**, zarówno z funduszy Unii Europejskiej, jak i programów krajowych. Strategia wpisuje się w nadrzędne cele polityki rozwoju na poziomie krajowym i regionalnym, w tym w kierunku wynikające z Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 oraz dokumentów strategicznych województwa mazowieckiego, a także w priorytety polityki spójności UE na lata 2021-2027 i kolejne. Przyjęte cele i zadania uwzględniają możliwość ich finansowania z dostępnych instrumentów wsparcia, w tym programów regionalnych oraz działań ukierunkowanych na rozwój obszarów wiejskich, poprawę infrastruktury i usług społecznych oraz adaptację do zmian klimatu.

Strategia została opracowana zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, w szczególności ustawą o samorządzie gminnym oraz ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, z uwzględnieniem standardów planowania przestrzennego, ochrony środowiska i partycypacji społecznej. Proces tworzenia dokumentu opierał się na analizie danych statystycznych, dokumentów planistycznych i strategicznych, wniosków z diagnozy oraz wynikach konsultacji i rozmów z przedstawicielami lokalnej społeczności, instytucji

i partnerów społeczno-gospodarczych. Dzięki temu Strategia Rozwoju Gminy Magnuszew na lata 2026-2035 odpowiada na realne potrzeby mieszkańców oraz uwzględnia lokalne uwarunkowania przestrzenne, środowiskowe i gospodarcze, stanowiąc solidną podstawę do prowadzenia konsekwentnej i skutecznej polityki rozwoju w kolejnych latach.

Andrzej Raszkowski

1. Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej

1.1. Sfera społeczna

W analizowanym podrozdziale przedstawiono kluczowe uwarunkowania społeczne kształtujące rozwój Gminy Magnuszew, obejmujące trendy demograficzne, strukturę wieku mieszkańców, dynamikę migracji, sytuację na rynku pracy oraz dostęp do usług publicznych. Sfera społeczna stanowi fundament funkcjonowania lokalnej wspólnoty, a jej kondycja bezpośrednio wpływa na potencjał rozwojowy gminy, jakość życia mieszkańców i zdolność do reagowania na wyzwania przyszłości.

W oparciu o dane statystyczne oraz analizy zmian zachodzących w ostatniej dekadzie zidentyfikowano procesy społeczne, które determinują działania strategiczne w kolejnych latach i wymagają adekwatnych odpowiedzi planistycznych ze strony samorządu.

Gmina Magnuszew położona jest w południowej części województwa mazowieckiego, w widłach trzech rzek: Wisły, Pilicy i Radomki, co nadaje jej wyraźny przyrodniczy i rolniczy charakter. Administracyjnie należy do powiatu kozienickiego i stanowi jedną z jego siedmiu gmin. Sąsiaduje od południa z gminami Kozienice i Głowaczów, od północy z gminą Warka, od zachodu z gminą Grabów nad Pilicą, a od wschodu z gminami Wilga i Maciejowice.

Powierzchnia gminy wynosi 14 106 ha, a jej struktura osadnicza obejmuje 32 sołectwa skupiające 33 miejscowości: Aleksandrów, Anielin, Basinów, Boguszków, Bożówka, Chmielew, Dębowa, Gruszczyn, Grzybów, Kępa Skórecka, Kłoda, Kurki, Latków, Magnuszew, Mniszew, Osiemborów (obejmujący również wieś Urszulin), Ostrów, Przewóz Stary, Przewóz Tarnowski, Rękowice, Przydworzyce, Rozniszew, Kolonia Rozniszew, Trzebień, Wilczowola, Wola Magnuszewska, Wilczkowice, Tyborów, Wólka Tarnowska, Zagroby, Żelazna Nowa oraz Żelazna Stara. Całość obszaru zachowuje w przeważającej mierze charakter rolniczy, co w istotny sposób determinuje sposób zagospodarowania przestrzennego i kierunki rozwoju gminy.

Na terenie gminy funkcjonuje rozwinięta sieć placówek oświatowych, obejmująca Szkołę Podstawową w Mniszewie, Szkołę Podstawową w Chmielewie, Szkołę Podstawową w Przydworzycach oraz Szkołę Podstawową w Rozniszewie. Uzupełnieniem tej struktury jest Zespół Szkół i Placówek Oświatowych w Magnuszewie tj. Szkoła Podstawowa, Samorządowe przedszkole. Liceum jest odrębną jednostką, Szkoła Policealna dla Dorosłych

jest odrębną jednostką. Wspomniany Zespół pełni ważną rolę w zapewnianiu mieszkańcom dostępu do edukacji na wyższych etapach kształcenia. Placówki te stanowią fundament lokalnego systemu oświaty i odgrywają istotną rolę w podnoszeniu kompetencji oraz szans edukacyjnych młodego pokolenia.

Mapa 1. Gmina Magnuszew na tle powiatu kozienickiego

Źródło: Raport o stanie Gminy Magnuszew za rok 2024

Rolnictwo pozostaje jednym z kluczowych elementów funkcjonowania Gminy Magnuszew, choć jego znaczenie w strukturze lokalnej gospodarki stopniowo maleje. Obszar gminy wyróżnia się wysoką przydatnością gleb do produkcji rolniczej, w tym dominacją gleb klasy IV, które stanowią ponad 37 procent wszystkich użytków rolnych. Całkowita powierzchnia gruntów wynosi 14 099,76 ha, z czego 5 116,97 ha zajmują grunty rolne, 369,50 ha grunty rolne zabudowane, 2 560,14 ha lasy, 1 080,76 ha sady, 1 562,83 ha łąki, 9 376,20 ha pastwiska, 427,05 ha tereny zadrzewione i zakrzewione, a 197,53 ha stanowią nieużytki; pozostałe tereny obejmują drogi, stawy, zabudowę mieszkaniową, przemysłową oraz inne funkcje. Mimo sprzyjających warunków naturalnych sektor rolniczy doświadcza szeregu trudności wynikających z czynników atmosferycznych, które corocznie obniżają plony i utrudniają prowadzenie działalności rolniczej. Rentowność gospodarstw maleje, a młodsze pokolenia coraz częściej wybierają zatrudnienie w sektorze usługowym lub migrują do większych ośrodków, co dodatkowo przyspiesza proces urbanizacji terenów wiejskich. Zjawiska te wskazują na potrzebę przemyślanej polityki wspierającej nowoczesne i zróżnicowane formy gospodarowania na obszarach wiejskich oraz działań zmierzających do podniesienia konkurencyjności lokalnego rolnictwa.

Historia Gminy Magnuszew sięga XIV wieku, kiedy to w 1377 roku Świętosław zwany Reczywą uzyskał od księcia mazowieckiego Siemowita III przywilej lokacyjny na prawie niemieckim. W kolejnych stuleciach Magnuszew rozwijał się jako lokalny ośrodek handlowy, czego potwierdzeniem było nadanie przywilejów targowych przez księcia Janusza Mazowieckiego w 1424 roku. Miejscowość przechodziła w ręce kolejnych rodów, Magnuszewskich, Potockich i Zamoyskich, a jej znaczenie wzrosło szczególnie za sprawą Andrzeja Zamoyskiego, który w 1776 roku doprowadził do ponownego nadania Magnuszewowi statusu miasta oraz wprowadzenia prawa magdeburskiego. Okres świetności został jednak zahamowany przez liczne klęski żywiołowe, pożary, powodzie, kryzysy gospodarcze oraz skutki powstań narodowych, czego konsekwencją była utrata praw miejskich w 1869 roku.

Przez obszar gminy wielokrotnie przemieszczały się wojska uczestniczące w ważnych wydarzeniach historycznych. W czasie Insurekcji Kościuszkowskiej maszerowały tędy oddziały Tadeusza Kościuszki, a w Rozniszewie do dziś znajduje się Kopiec Kościuszki usypany w 1917 roku. Podczas II wojny światowej teren gminy stał się miejscem działań wojennych i tragicznych wydarzeń. Szczególne znaczenie ma przyczółek warecko-magnuszewski, utworzony w 1944 roku przez wojska 8 Armii Gwardii i I Armii Wojska Polskiego, upamiętniony pomnikiem Braterstwa Broni z 1977 roku oraz licznymi mogiłami żołnierskimi.

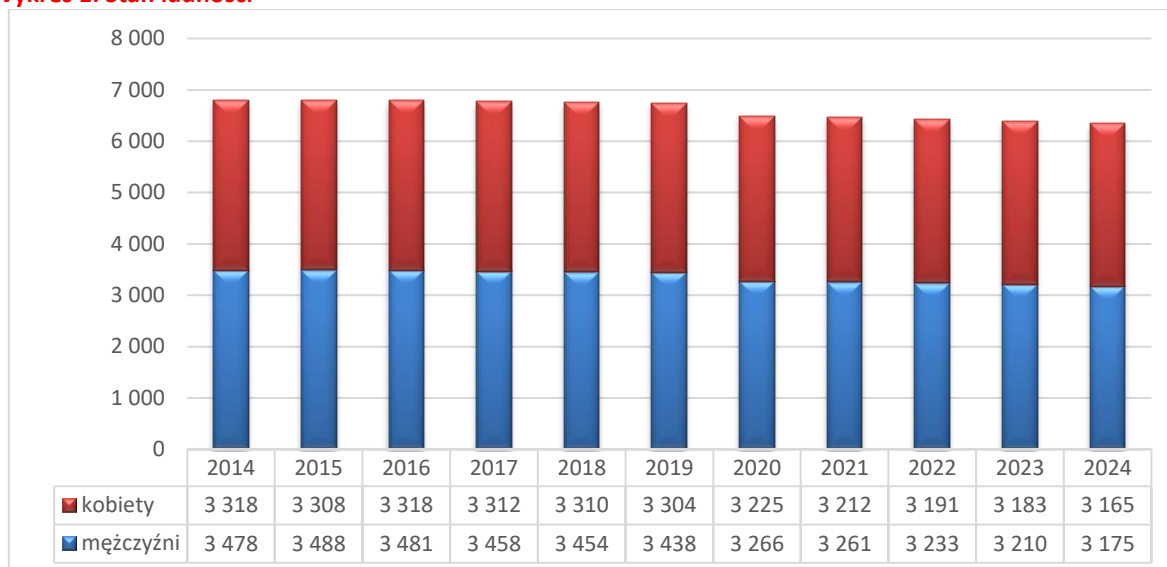
Dzieje Magnuszewa na przestrzeni wieków odzwierciedlają zmieniające się podziały administracyjne. Obszar ten należał kolejno do Mazowsza, ziemi sandomierskiej, Księstwa Warszawskiego, Królestwa Polskiego, guberni radomskiej, województwa kieleckiego, a od 1975 roku – województwa radomskiego. Od reformy administracyjnej w 1999 roku gmina przynależy do województwa mazowieckiego, zachowując ciągłość lokalnych tradycji i tożsamości.

Gmina posiada bogate dziedzictwo materialne, stanowiące ważny potencjał rozwojowy w kontekście turystyki kulturowej. Na jej terenie znajdują się m.in.: kościół pw. św. Jana Chrzciciela w Magnuszewie z lat 1786–1787, zespół pałacowo-parkowy Zamoyskich w Trzebieniu, pomnik walk powstańczych z 1863 roku w Anielinie, Kopiec Kościuszki w Rozniszewie, kościół parafialny w Rozniszewie, Skansen Bojowy I Armii Wojska Polskiego w Mniszewie oraz liczne mogiły i pomniki upamiętniające wydarzenia z 1939 i 1944 roku. Dziedzictwo to, odpowiednio chronione, interpretowane i promowane, może stanowić

podstawę rozwoju lokalnych produktów turystycznych i wzmocnić rozpoznawalność gminy w regionie.

Wykres 1. Stan ludności

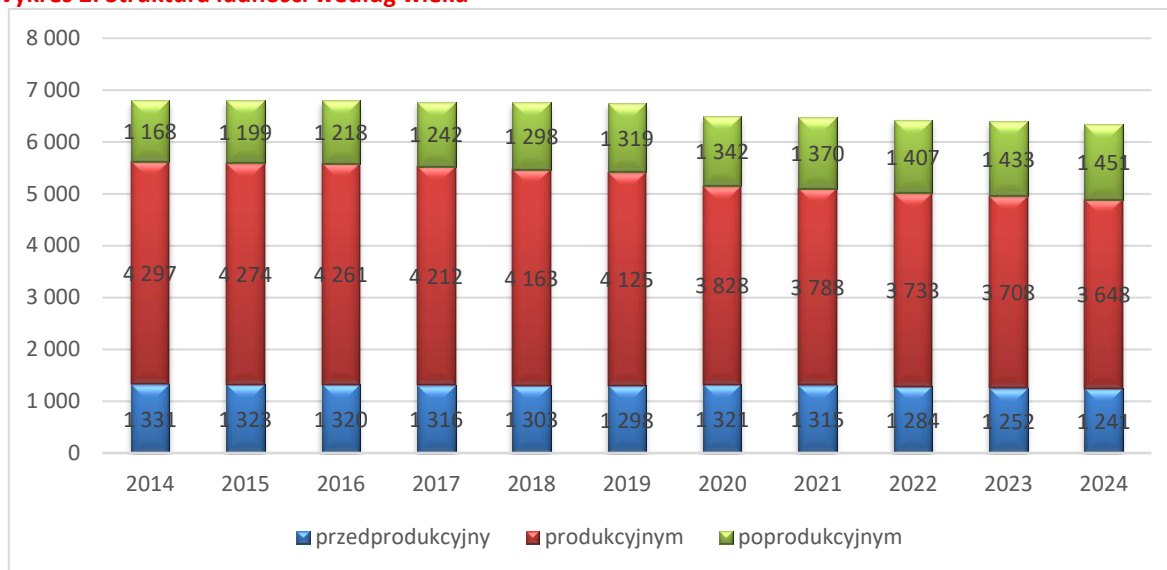

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Liczba mieszkańców Gminy Magnuszew w latach 2014–2024 pozostaje relatywnie stabilna, choć widoczna jest wyraźna tendencja spadkowa po 2018 roku. W 2014 roku populacja wynosiła 6 796 osób, z czego 3 478 stanowili mężczyźni, a 3 318 kobiety. W kolejnych latach wartości oscylowały wokół 6,7 tys. mieszkańców, natomiast od 2020 roku rozpoczął się stopniowy ubytek demograficzny. W 2024 roku liczba ludności spadła do 6 340 osób, przy 3 175 mężczyznach i 3 165 kobietach, co oznacza zmniejszenie populacji o ponad 450 osób względem początku analizowanego okresu. Różnice między liczebnością kobiet i mężczyzn są niewielkie, choć przez większość lat przewagę mają mężczyźni. Obserwowany spadek liczby mieszkańców może wskazywać na nasilające się procesy migracyjne, starzenie demograficzne oraz mniejszą liczbę urodzeń, co w perspektywie strategicznej tworzy wyzwania dla lokalnego rynku pracy, systemu edukacji i usług społecznych. Utrzymanie potencjału rozwojowego gminy będzie wymagało działań ukierunkowanych na zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej, poprawę jakości życia i wzmocnienie usług publicznych, tak aby przeciwdziałać depopulacji i stymulować stabilizację demograficzną.

Wykres 2. Struktura ludności według wieku

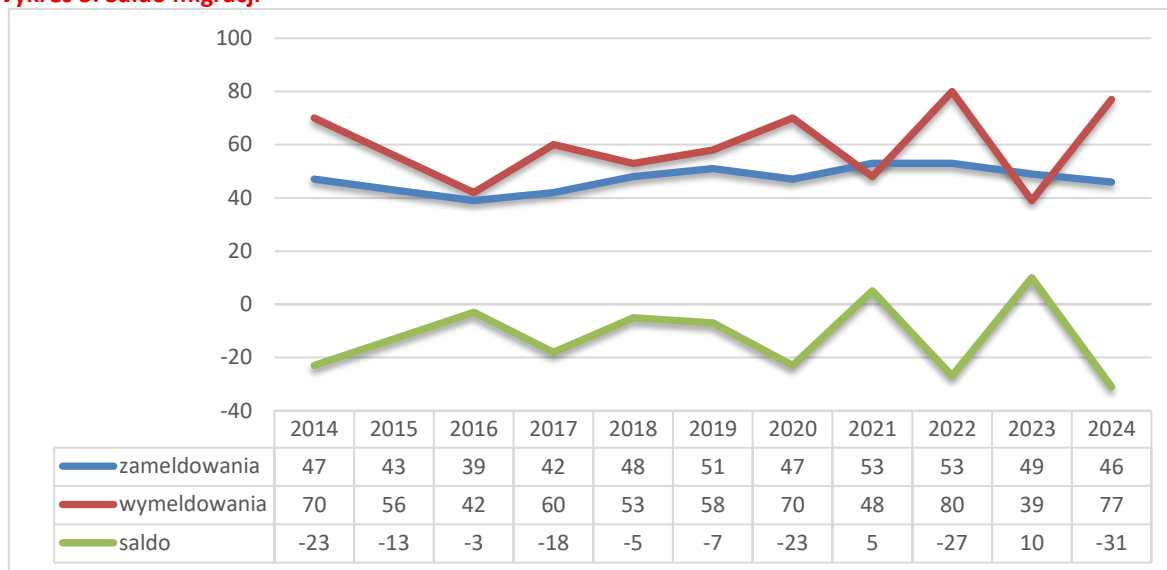

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Struktura wiekowa mieszkańców gminy ujawnia narastające wyzwania demograficzne, ponieważ udział osób w wieku produkcyjnym systematycznie maleje z 4 297 w 2014 roku do 3 648 w 2024 roku, co oznacza utratę blisko 650 osób w najbardziej aktywnej grupie zawodowej. Jednocześnie populacja w wieku poprodukcyjnym rośnie z 1 168 do 1 451 osób, co świadczy o postępującym starzeniu się wspólnoty lokalnej. Liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym pozostaje przez lata stosunkowo stabilna, jednak w 2024 roku wynosi już tylko 1 241 osób, co może wskazywać na ograniczoną liczbę przyszłych nowych uczestników rynku pracy. Taka konfiguracja struktury wieku prowadzi do stopniowego obciążania systemów usług publicznych, zwłaszcza opieki zdrowotnej i pomocy społecznej, a jednocześnie zmniejsza dostępność zasobów pracy niezbędnych dla lokalnej gospodarki. Gmina potrzebuje zatem skoordynowanych działań wzmacniających atrakcyjność osiedleńczą i inwestycyjną, aby zatrzymać młodszych mieszkańców oraz przyciągać nowe rodziny, co pozwoli na stabilizację potencjału demograficznego i przeciwdziałanie negatywnym trendom.

Wykres 3. Saldo migracji

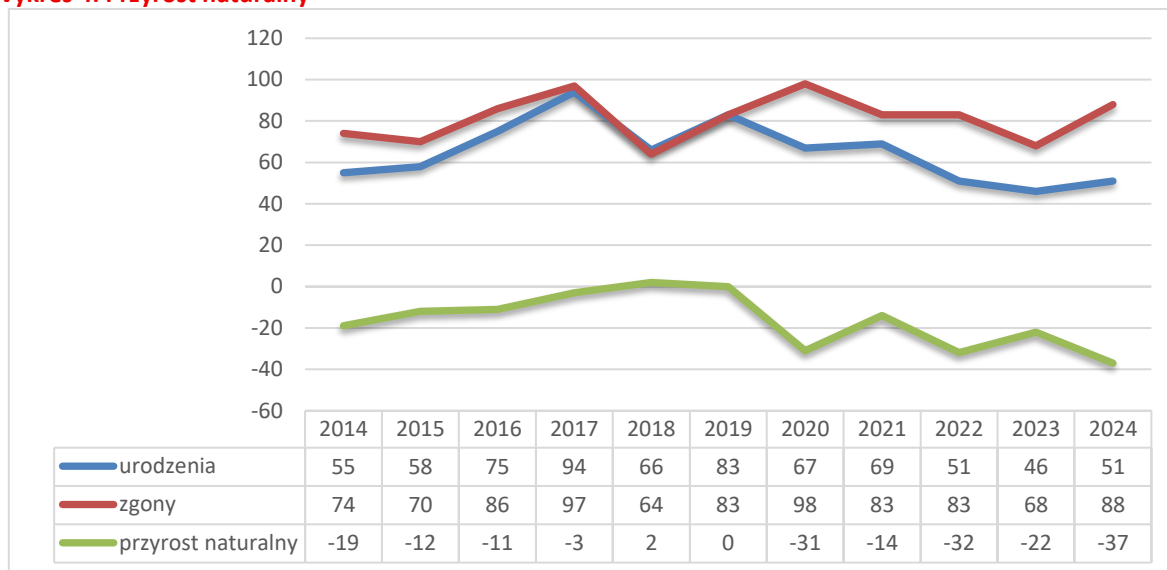

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Dane dotyczące migracji ukazują wyraźną przewagę wymeldowań nad zameldowaniami, co w większości lat prowadzi do ujemnego salda migracji i potwierdza odpływ mieszkańców. W 2014 roku odnotowano 47 zameldowań i 70 wymeldowań, co dało saldo minus 23 osoby. Podobna sytuacja utrzymywała się w kolejnych latach, choć pojawiały się krótkotrwałe poprawy, takie jak rok 2021 z wynikiem plus 5 osób. Najbardziej niekorzystny wynik wystąpił w 2024 roku, kiedy przy 46 zameldowaniach odnotowano aż 77 wymeldowań, co oznacza saldo minus 31. Wahania te wskazują, że gmina traci mieszkańców głównie na rzecz innych ośrodków, co może być efektem ograniczonych perspektyw zawodowych, niewystarczającej oferty mieszkaniowej lub preferencji młodszych osób do osiedlania się w większych miastach. Utrzymujące się ujemne saldo migracji pogłębia proces depopulacji i osłabia lokalny potencjał rozwojowy, dlatego w perspektywie nowej strategii zasadne staje się wzmacnianie atrakcyjności osiedleńczej, tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości oraz poprawa jakości infrastruktury i usług, aby zwiększyć zdolność gminy do przyciągania i zatrzymywania mieszkańców.

Wykres 4. Przyrost naturalny

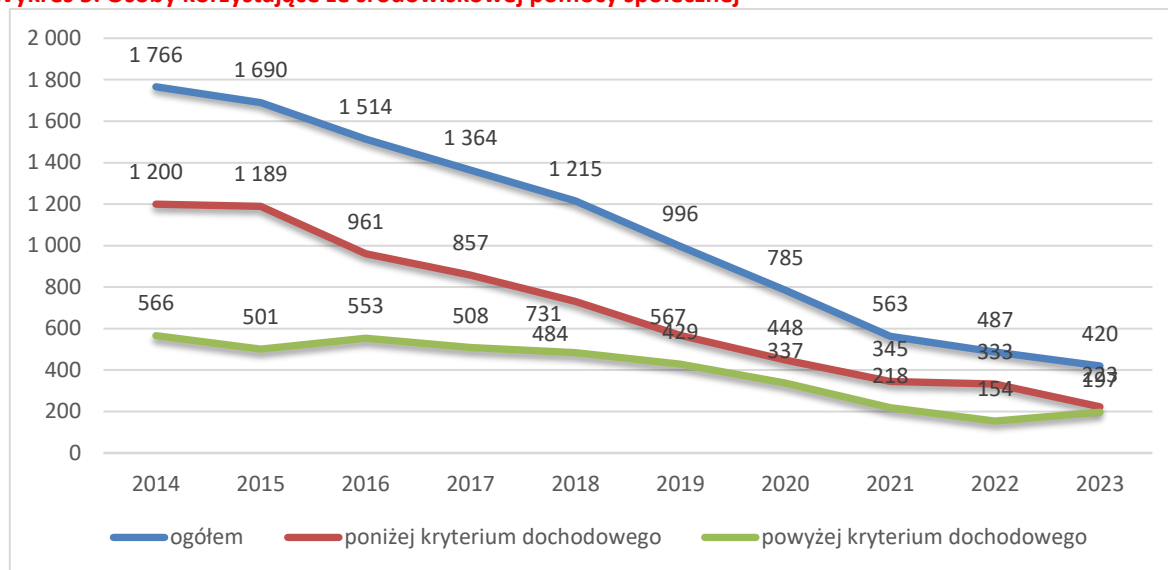

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Przyrost naturalny od lat pozostaje ujemny, a jego pogłębiająca się skala wskazuje na narastające wyzwania demograficzne. W 2014 roku zanotowano 55 urodzeń i 74 zgony, co oznaczało spadek populacji o 19 osób, natomiast w latach 2015–2017 sytuacja nieznacznie się poprawiała, osiągając w 2018 roku krótkotrwały dodatni wynik równy 2. Od 2020 roku widoczny jest jednak wyraźny regres, kiedy przy 67 urodzeniach odnotowano aż 98 zgonów, co dało różnicę minus 31. W kolejnych latach utrzymywała się przewaga zgonów nad urodzeniami, a rok 2024 przyniósł jedną z najniższych wartości, ponieważ 51 urodzeń zestawiono z 88 zgonami, co przełożyło się na spadek o 37 osób. Taki trend potwierdza postępujące starzenie się społeczności oraz malejącą liczbę młodych rodzin, co w dłuższej perspektywie może ograniczać rozwój lokalnego rynku pracy, obniżać popyt na usługi edukacyjne i zwiększać zapotrzebowanie na opiekę zdrowotną i społeczną. Wymaga to strategicznego podejścia do wzmacniania atrakcyjności mieszkaniowej, tworzenia warunków sprzyjających osiedlaniu się młodych osób oraz poprawy jakości życia, aby przeciwdziałać dalszemu spadkowi demograficznemu.

Wykres 5. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej

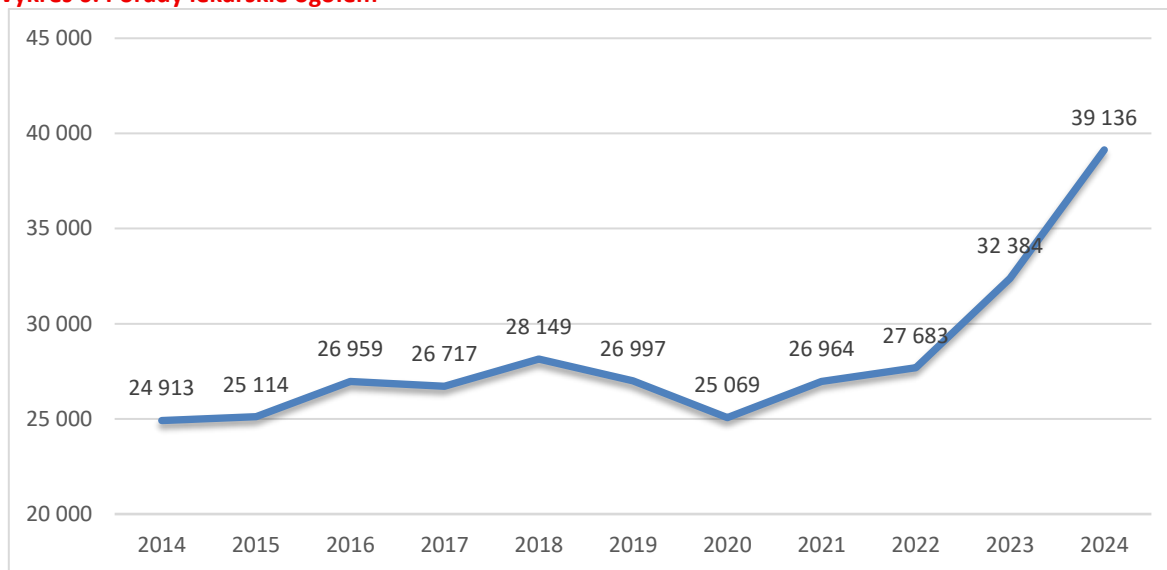

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Liczba mieszkańców korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wyraźnie maleje, co może świadczyć o stopniowej poprawie sytuacji ekonomicznej rodzin oraz skuteczniejszej aktywizacji społecznej. W 2014 roku wsparcie otrzymywało 1 766 osób, natomiast w 2023 roku było to już tylko 420 osób, co oznacza ponad czterokrotny spadek. Najbardziej widoczne ograniczenie dotyczy gospodarstw poniżej kryterium dochodowego, gdzie liczba beneficjentów zmniejszyła się z 1 200 do 239, co sugeruje poprawę poziomu dochodów lub skuteczniejsze kierowanie działań pomocowych. Równocześnie liczba osób korzystających z pomocy mimo przekroczenia kryterium dochodowego również spada, choć w nieco wolniejszym tempie, obniżając się z 566 do 181 osób. Taki kierunek zmian może oznaczać większą samodzielność mieszkańców oraz korzystniejsze warunki na lokalnym rynku pracy, jednak równocześnie zwraca uwagę na potencjalne ryzyko ukrytych potrzeb w grupach szczególnie wrażliwych. W kontekście rozwoju gminy warto wzmacniać działania profilaktyczne i integracyjne, aby utrzymać pozytywny trend i jednocześnie skutecznie identyfikować osoby wymagające wsparcia, zwłaszcza w obliczu starzenia się populacji i rosnących kosztów życia.

Wykres 6. Porady lekarskie ogółem

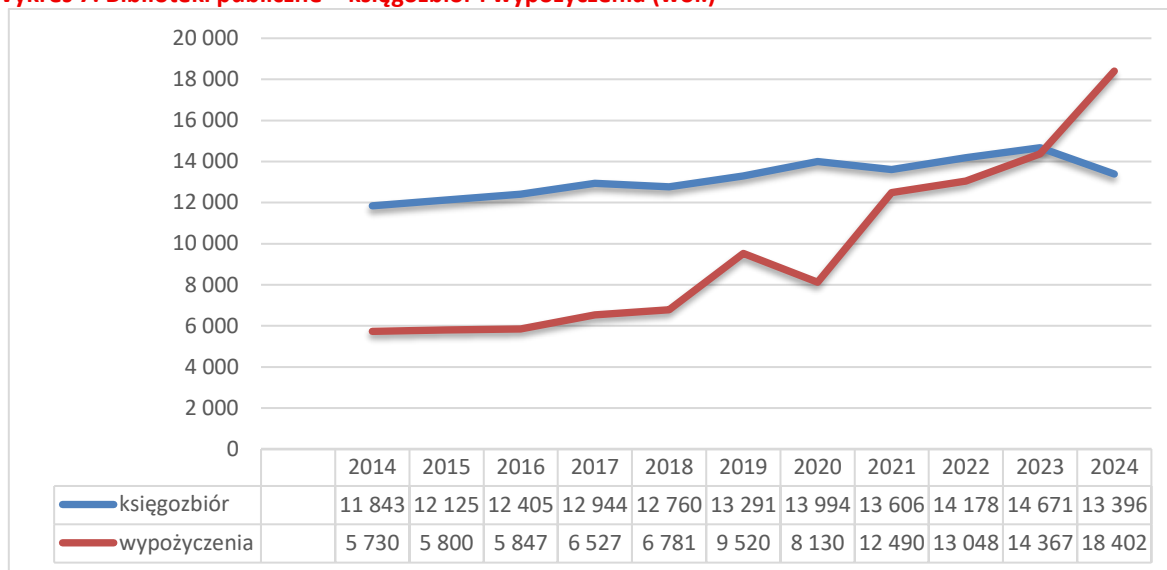

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Liczba porad lekarskich udzielanych mieszkańcom Gminy Magnuszew wykazuje wyraźny trend wzrostowy, szczególnie widoczny po roku 2021, co może odzwierciedlać zarówno rosnące potrzeby zdrowotne społeczności, jak i większą dostępność usług medycznych. W 2014 roku odnotowano 24 913 porad, a w 2018 roku liczba ta wzrosła do 28 149. Po krótkotrwałym spadku w latach 2019 i 2020, gdy udzielono odpowiednio 26 997 i 25 069 porad, nastąpiło wyraźne odbicie, które w 2024 roku sięgnęło 39 136 wizyt. Tak znaczący wzrost może wynikać z rosnącego udziału osób starszych w strukturze ludności, większej świadomości zdrowotnej, jak również z efektów pandemii, które przesunęły część potrzeb medycznych na lata późniejsze. Zjawisko to sygnalizuje konieczność dalszego wzmacniania lokalnej opieki zdrowotnej, rozwijania profilaktyki i zapewnienia odpowiednich zasobów kadrowych i infrastrukturalnych, aby sprostać zwiększonemu zapotrzebowaniu na usługi medyczne oraz zagwarantować mieszkańcom stabilny dostęp do świadczeń zdrowotnych.

Wykres 7. Biblioteki publiczne – księgozbiór i wypożyczenia (wol.)

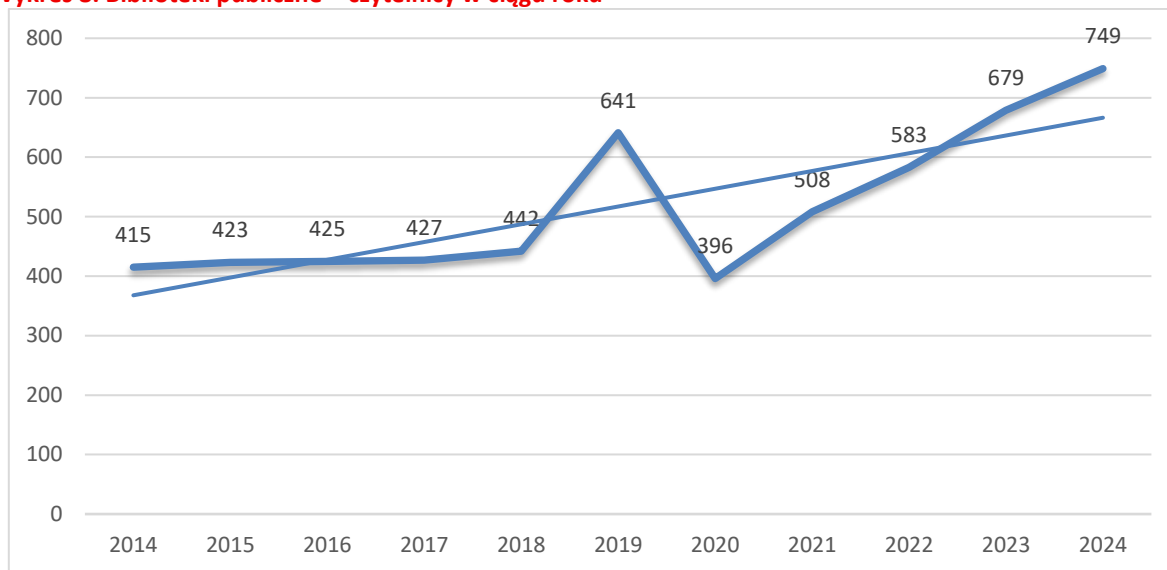

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Aktywność mieszkańców w korzystaniu z zasobów bibliotecznych wyraźnie rośnie, co odzwierciedla zarówno zmieniające się potrzeby edukacyjne i kulturalne, jak i skuteczne działania lokalnej instytucji kultury. Księgozbiór biblioteki zwiększał się przez większość analizowanego okresu z 11 843 woluminów w 2014 roku do 14 671 w 2023 roku, po czym w 2024 roku nieznacznie spadł do 13 396 woluminów, co może wynikać z aktualizacji zbiorów lub selekcji księgozbioru. Najbardziej dynamiczny wzrost dotyczy jednak liczby wypożyczeń, która z poziomu 5 730 w 2014 roku wzrosła do imponujących 18 402 w 2024 roku. Szczególnie widoczny skok nastąpił po 2021 roku, kiedy wypożyczono 12 490 pozycji, a w kolejnych latach zainteresowanie literaturą nadal rośnie, osiągając rekordowy poziom w roku 2024. Takie tendencje świadczą o rosnącej roli biblioteki jako centrum aktywności społecznej, edukacyjnej i kulturalnej oraz wskazują na potrzebę dalszego inwestowania w rozwój oferty, modernizację przestrzeni i poszerzanie usług cyfrowych. Gmina może wykorzystać ten potencjał do wzmacniania kapitału społecznego, wspierania kompetencji czytelniczych i tworzenia atrakcyjnych przestrzeni integrujących mieszkańców z różnych grup wiekowych.

Wykres 8. Biblioteki publiczne – czytelnicy w ciągu roku

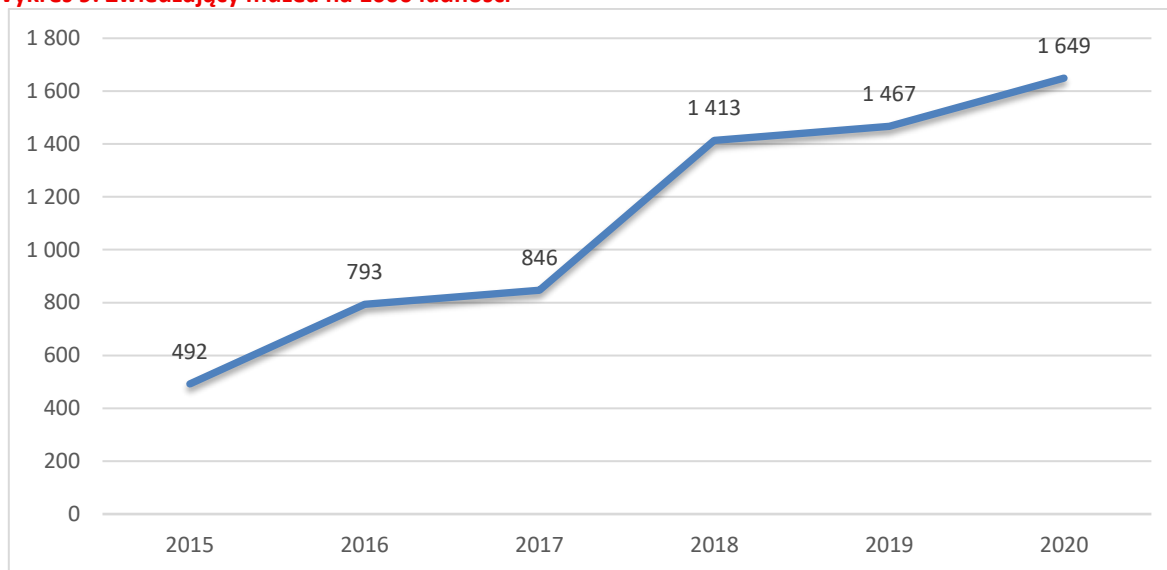

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Liczba czytelników korzystających z bibliotek publicznych wzrasta w długim okresie, co świadczy o rosnącym zainteresowaniu ofertą kulturalną i edukacyjną. W 2014 roku z usług biblioteki korzystało 415 osób, a w kolejnych latach wartości te stopniowo rosły, osiągając 442 osoby w 2018 roku. Rok 2019 przyniósł wyraźne ożywienie, kiedy liczba czytelników wzrosła do 641, natomiast w 2020 roku nastąpił gwałtowny spadek do 396, co można wiązać z ograniczeniami pandemicznymi i zamknięciem instytucji kultury. Od 2021 roku liczba użytkowników systematycznie wraca na ścieżkę wzrostu, przekraczając 679 osób w 2023 roku, a w 2024 roku osiągając rekordowy poziom 749 osób. Tak dynamiczny przyrost wskazuje, że mieszkańcy coraz chętniej korzystają z zasobów biblioteki, co może wynikać z poszerzenia oferty, atrakcyjniejszych form pracy z czytelnikiem lub większego znaczenia edukacji i kultury w życiu lokalnej społeczności. W kontekście rozwoju gminy trend ten potwierdza rosnący potencjał instytucji kultury jako przestrzeni integracji społecznej, edukacji nieformalnej i działań animacyjnych, co powinno znaleźć odzwierciedlenie w dalszym wzmacnianiu infrastruktury i programów bibliotecznych.

Wykres 9. Zwiedzający muzea na 1000 ludności

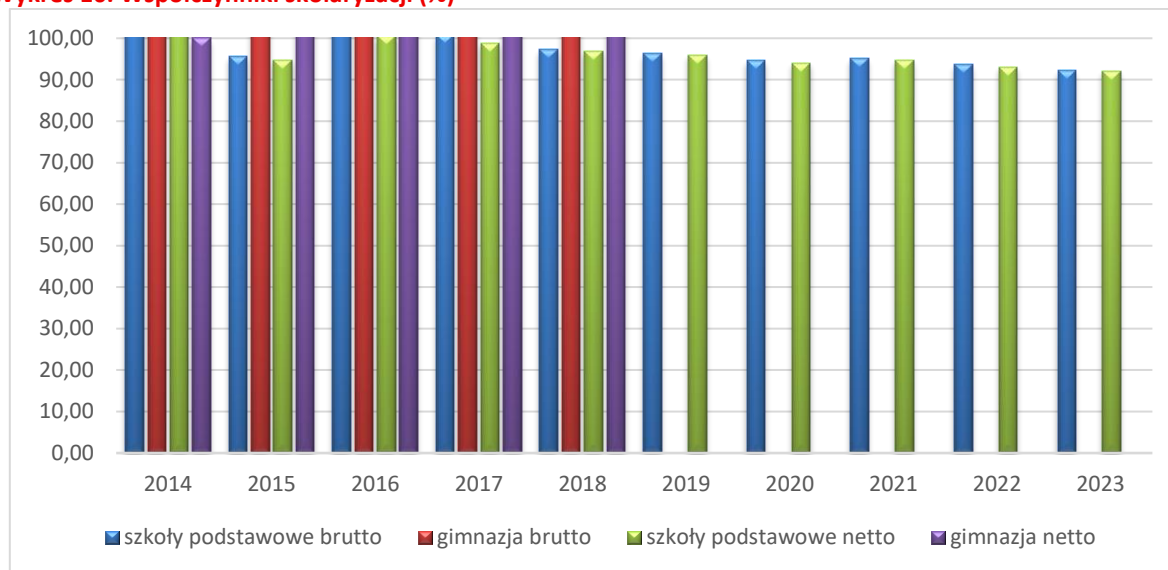

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Zainteresowanie ofertą muzealną w zdecydowanie rośnie, co potwierdza systematyczny wzrost liczby zwiedzających przeliczony na 1000 mieszkańców. W 2015 roku wskaźnik ten wynosił 492 osoby, a już rok później wzrósł do 793, co świadczy o szybkim zwiększeniu atrakcyjności lokalnych instytucji kultury. Kolejne lata przyniosły dalszy rozwój, osiągając 846 zwiedzających w 2017 roku i aż 1 413 w 2018 roku, kiedy to odnotowano najbardziej dynamiczny skok. W 2019 roku liczba odwiedzających nadal rosła, sięgając 1 467 osób, a w 2020 roku osiągnęła rekordowe 1 649, mimo trudności związanych z pandemią. Dane te dowodzą, że lokalna oferta muzealna stanowi ważny element tożsamości kulturowej i potencjału turystycznego gminy, a jej rosnąca popularność wskazuje na możliwość dalszego rozwoju produktów kulturowo-turystycznych. Warto wzmacniać infrastrukturę muzealną, rozwijać działania edukacyjne i promocyjne oraz wykorzystywać potencjał rosnącego ruchu turystycznego do budowania atrakcyjności gminy jako miejsca przyjaznego mieszkańcom i odwiedzającym.

Wykres 10. Współczynniki skolaryzacji (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Współczynniki skolaryzacji utrzymują się na wysokim poziomie, co potwierdza powszechny dostęp dzieci i młodzieży do edukacji oraz stabilność lokalnego systemu oświaty. W latach 2014–2018 odsetek uczniów w szkołach podstawowych według współczynnika brutto wynosił niemal 100 procent, a wartości netto kształtowały się niewiele poniżej, na poziomie około 94–96 procent. W przypadku gimnazjów, funkcjonujących do 2018 roku, wskaźniki również pozostawały bliskie pełnej skolaryzacji, co świadczy o wysokiej regularności uczęszczania młodzieży do szkół. Po reformie struktury szkolnej dane dotyczą wyłącznie szkół podstawowych, gdzie od 2019 roku współczynnik brutto oscyluje wokół 94–96 procent, a współczynnik netto utrzymuje się w przedziale 91–93 procent. Tak stabilne wartości wskazują na dobrze funkcjonujący system edukacyjny oraz skuteczność działań podejmowanych przez gminę w zakresie organizacji i dostępności nauczania. W kontekście przyszłego rozwoju gminy wysoka skolaryzacja stanowi fundament dla budowania kapitału ludzkiego, jednak dalsze działania powinny koncentrować się na poprawie jakości kształcenia, inwestycjach w kompetencje przyszłości oraz rozwijaniu oferty pozaszkolnej, aby jak najlepiej przygotować młode pokolenie do wyzwań społeczno-gospodarczych.

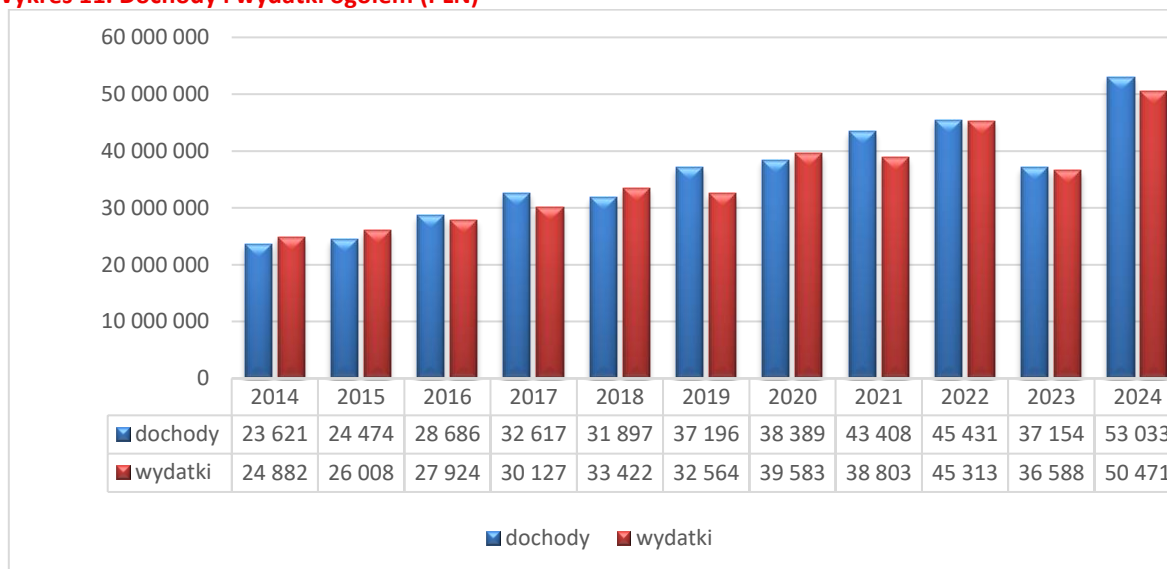
1.2. Sfera gospodarcza

W analizowanej części przedstawiono kluczowe uwarunkowania gospodarcze determinujące rozwój Gminy Magnuszew, ze szczególnym uwzględnieniem struktury

lokalnego rynku pracy, dynamiki przedsiębiorczości, aktywności inwestycyjnej oraz zdolności gminy do pozyskiwania środków zewnętrznych. Sfera gospodarcza odgrywa zasadniczą rolę w kształtowaniu stabilności finansowej samorządu oraz w tworzeniu warunków sprzyjających rozwojowi mieszkańców i przedsiębiorstw. Zgromadzone dane obrazują zarówno potencjał lokalnej gospodarki, jak i istniejące ograniczenia, wskazując obszary wymagające wsparcia oraz te, które mogą stać się motorami rozwoju w perspektywie kolejnych lat.

Wykres 11. Dochody i wydatki ogółem (PLN)

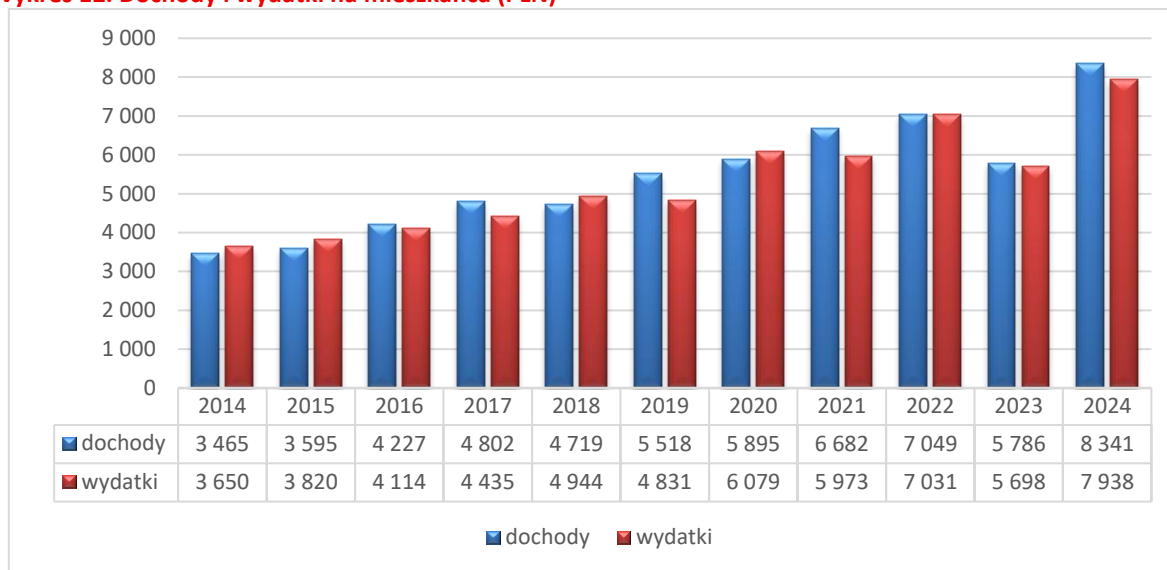

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Finanse Gminy Magnuszew w latach 2014–2024 pokazują wyraźny i długookresowy wzrost zarówno dochodów, jak i wydatków, co świadczy o rosnącej skali działalności samorządu i zwiększających się potrzebach inwestycyjnych oraz bieżących. W 2014 roku dochody wynosiły 23,6 mln zł, a wydatki 24,9 mln zł, natomiast w kolejnych latach obserwowano stopniowe zwiększanie budżetu, osiągając w 2018 roku odpowiednio 31,9 mln zł po stronie dochodów i 33,4 mln zł po stronie wydatków. Szczególnie dynamiczny wzrost nastąpił po 2020 roku, kiedy dochody zaczęły przekraczać 37 mln zł, a w 2022 roku sięgnęły 45,4 mln zł. Rok 2024 przyniósł rekordowe wartości, gdy dochody wzrosły do 53 mln zł, a wydatki do 50,5 mln zł, co oznacza istotną nadwyżkę budżetową. Takie wyniki wskazują na skuteczne pozyskiwanie środków zewnętrznych, zwłaszcza funduszy unijnych i krajowych, oraz na stabilne zarządzanie finansami publicznymi. Rosnący potencjał finansowy gminy stwarza korzystne warunki do dalszych inwestycji infrastrukturalnych, modernizacji usług publicznych i wzmacniania jakości życia mieszkańców, przy jednoczesnej konieczności zachowania równowagi między ambitnymi projektami a bezpieczeństwem finansowym.

Wykres 12. Dochody i wydatki na mieszkańca (PLN)

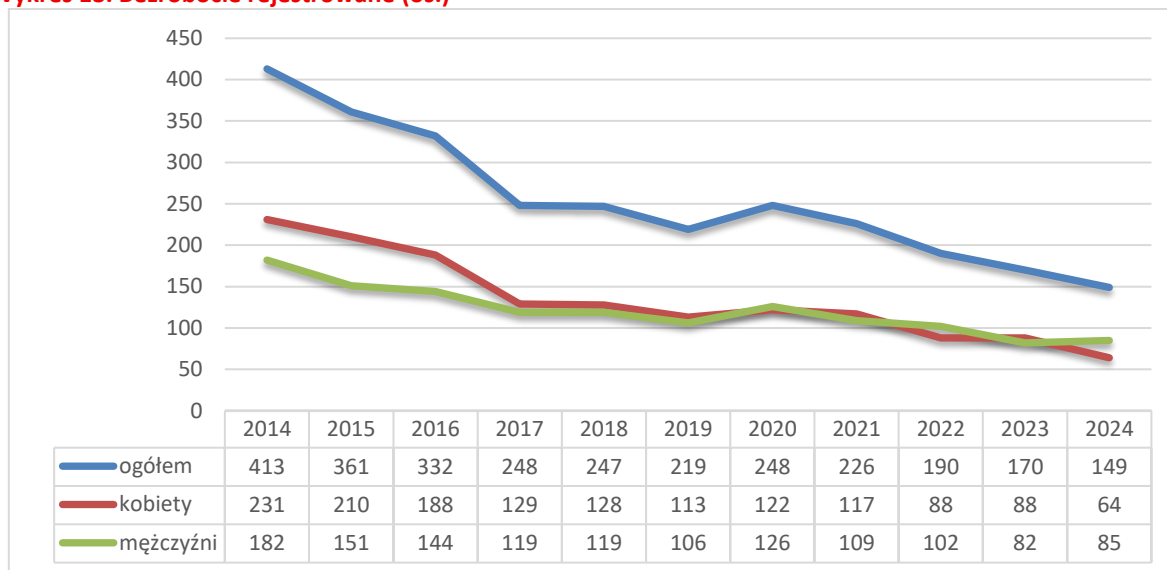

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wartość dochodów i wydatków w przeliczeniu na jednego mieszkańca gminy systematycznie rośnie, co odzwierciedla zwiększające się możliwości finansowe samorządu oraz rosnący zakres realizowanych zadań publicznych. W 2014 roku dochody na mieszkańca wynosiły 3 465 zł, a wydatki 3 650 zł, natomiast już w 2017 roku wartości te wzrosły odpowiednio do 4 802 zł i 4 435 zł. Kolejne lata przyniosły dalsze umocnienie pozycji finansowej, a w 2021 roku wskaźniki osiągnęły 6 682 zł po stronie dochodów i 5 973 zł po stronie wydatków. W 2024 roku zanotowano najwyższe wartości w całym okresie, ponieważ dochody sięgnęły 8 341 zł, a wydatki 7 938 zł na mieszkańca. Tak wyraźny wzrost wskazuje zarówno na skuteczne pozyskiwanie środków zewnętrznych, jak i na wzrost wydatków inwestycyjnych, które w ostatnich latach były szczególnie intensywne. Taka dynamika poprawia zdolność gminy do realizacji projektów infrastrukturalnych, społecznych i środowiskowych, jednocześnie zwiększając komfort życia mieszkańców. Utrzymanie wysokiego poziomu dochodów per capita oraz racjonalne zarządzanie wydatkami będzie ważne dla dalszego, zrównoważonego rozwoju gminy.

Wykres 13. Bezrobocie rejestrowane (os.)

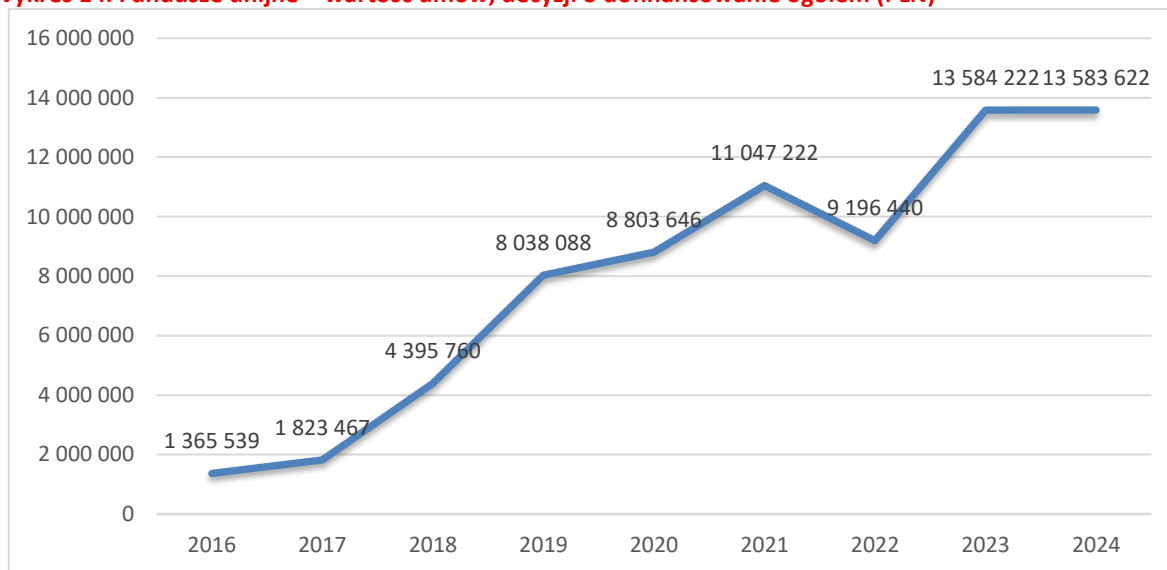

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Skala bezrobocia rejestrowanego wyraźnie maleje w całym analizowanym okresie, co świadczy o poprawie sytuacji na lokalnym rynku pracy oraz większej aktywności zawodowej mieszkańców. W 2014 roku bez pracy pozostawało 413 osób, natomiast w kolejnych latach liczba ta systematycznie spadała, osiągając 248 osób w 2017 roku i 226 osób w 2021 roku. W 2024 roku bezrobocie obniżyło się do 149 osób, co oznacza ponad dwukrotną redukcję względem początku analizowanego okresu. Trend ten jest widoczny zarówno wśród kobiet, których liczba bezrobotnych zmniejszyła się z 231 do 64, jak i wśród mężczyzn, gdzie wartości spadły ze 182 do 85. Dane sugerują, że mieszkańcy coraz skuteczniej znajdują zatrudnienie, a lokalna gospodarka staje się bardziej chłonna, także dzięki wzrostowi przedsiębiorczości i dostępności miejsc pracy w otoczeniu gminy. Kontynuacja pozytywnego trendu wymaga dalszego wzmacniania konkurencyjności gospodarczej, wspierania małych firm oraz rozwijania kompetencji zawodowych, tak aby gmina mogła utrzymać niskie bezrobocie i zapewnić stabilny rozwój społeczno-ekonomiczny.

Wykres 14. Fundusze unijne – wartość umów, decyzji o dofinansowanie ogółem (PLN)

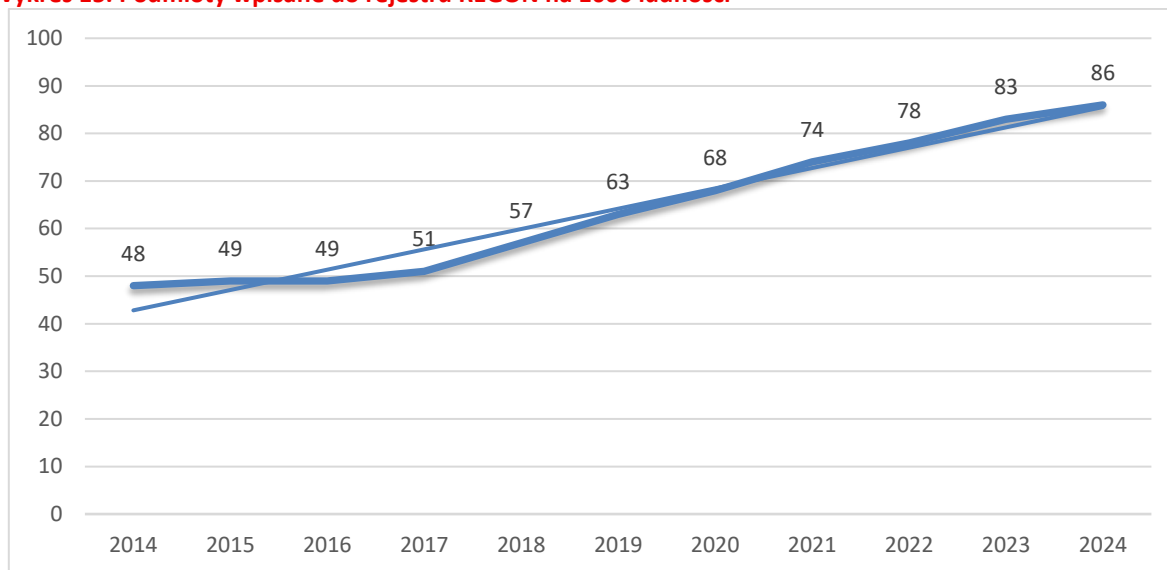

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wartość umów i decyzji o dofinansowanie ze środków unijnych pozyskiwanych przez Gminę Magnuszew rośnie dynamicznie, co świadczy o skuteczności samorządu w sięganiu po zewnętrzne zasoby finansowe oraz o rosnącej skali realizowanych projektów rozwojowych. W 2016 roku gmina pozyskała 1,36 mln zł, a już rok później wartość ta wzrosła do 1,82 mln zł. Kolejne lata przyniosły intensyfikację działań inwestycyjnych, zwłaszcza w 2018 roku, kiedy kwota dofinansowań przekroczyła 4,39 mln zł, oraz w 2019 roku, gdy osiągnęła 8,04 mln zł. Rok 2021 okazał się jednym z najbardziej udanych, z pozyskaniem 11,05 mln zł, po czym w 2022 roku nastąpiło chwilowe obniżenie do 9,20 mln zł. Najwyższy poziom środków odnotowano w 2023 i 2024 roku, kiedy wartość umów sięgnęła odpowiednio 13,58 mln zł i 13,58 mln zł, co potwierdza stabilną zdolność absorpcyjną gminy. Tak silny napływ funduszy europejskich stanowi fundament dla rozwoju infrastruktury technicznej, społecznej i środowiskowej, a także zwiększa możliwości modernizacyjne i inwestycyjne. W najbliższych latach kluczowe będzie utrzymanie wysokiej aktywności projektowej oraz przygotowanie gminy do wykorzystania kolejnych perspektyw finansowych Unii Europejskiej, co pozwoli na dalsze wzmacnianie jej potencjału rozwojowego i konkurencyjności.

Wykres 15. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności

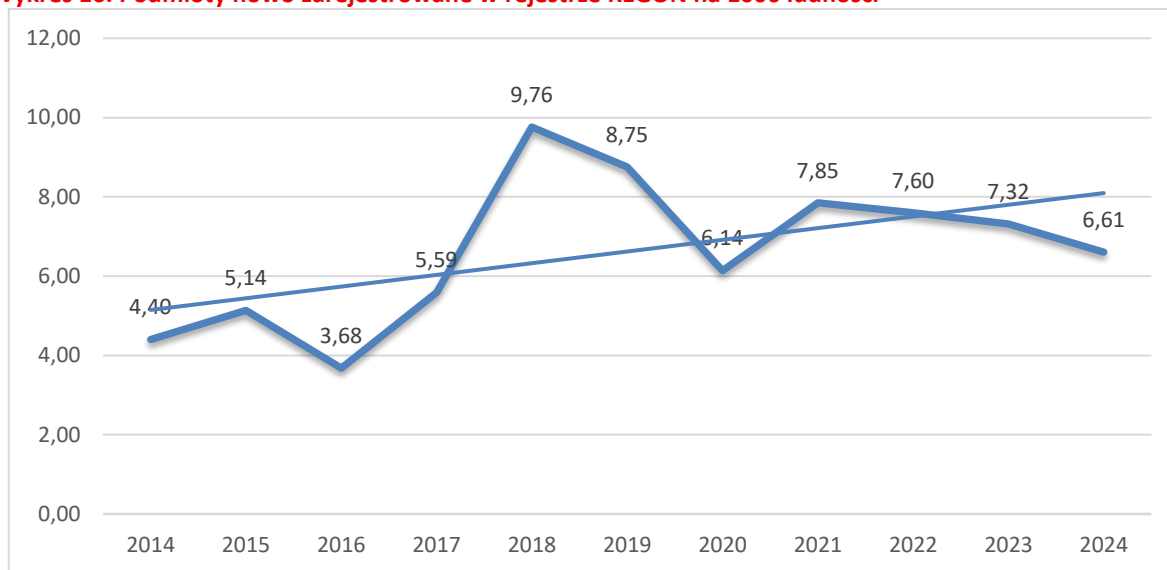

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 1000 mieszkańców systematycznie rośnie, co świadczy o stopniowym wzmacnianiu lokalnej przedsiębiorczości oraz o rosnącej aktywności gospodarczej na terenie gminy. W 2014 roku wskaźnik ten wynosił 48 podmiotów, a w kolejnych latach zwiększał się w sposób stabilny, osiągając 51 w 2017 roku oraz 63 w 2019 roku. Po 2020 roku dynamika wzrostu uległa dalszemu przyspieszeniu, co potwierdza wartość 74 podmiotów w 2021 roku i 83 w 2023 roku. Rok 2024 przyniósł kolejny rekord, gdy wskaźnik osiągnął 86 podmiotów na 1000 osób. Trend ten wskazuje, że mieszkańcy coraz częściej podejmują działalność gospodarczą, a lokalny rynek cechuje się rosnącą różnorodnością usług i branż. W kolejnych latach oznacza to wzmacnianie lokalnego potencjału ekonomicznego, większą niezależność gospodarki gminnej oraz lepsze warunki dla tworzenia miejsc pracy. Utrzymanie tego pozytywnego kierunku wymaga jednak dalszego wspierania przedsiębiorców poprzez uproszczenie procedur, poprawę dostępu do doradztwa biznesowego i rozwijanie infrastruktury sprzyjającej rozwojowi małych firm.

Wykres 16. Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

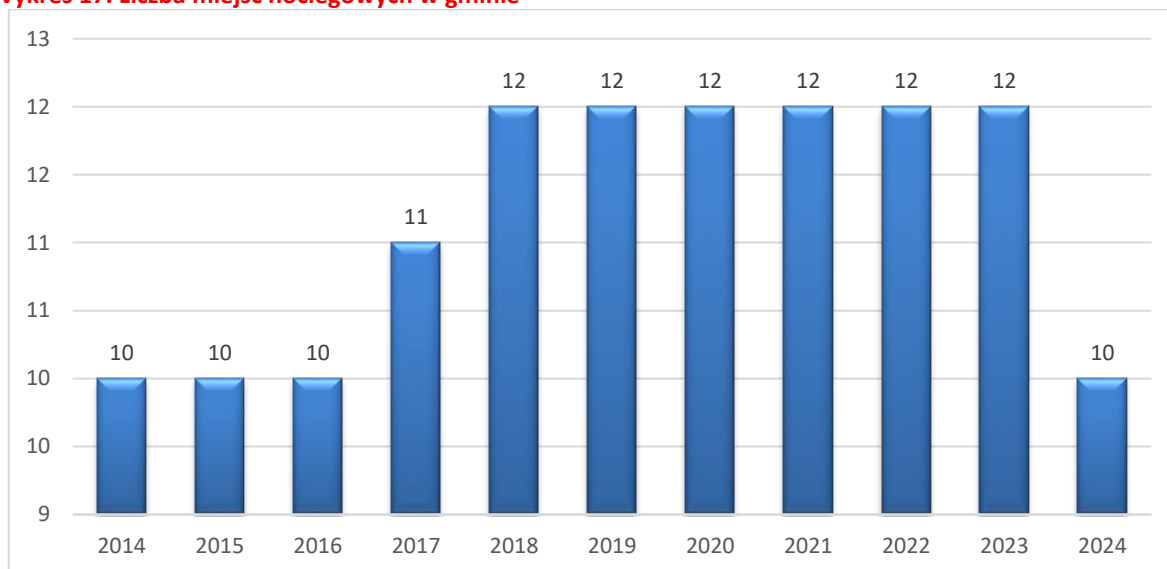
Liczba nowo rejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców charakteryzuje się znaczną zmiennością, jednak w perspektywie długookresowej utrzymuje się na poziomie świadczącym o aktywności przedsiębiorczej mieszkańców. W 2014 roku wskaźnik wynosił 4,48, a następnie wzrastał do 5,14 w 2015 roku, po czym spadł do 3,68 w 2016 roku. Kolejne lata przyniosły silne ożywienie przedsiębiorczości, zwłaszcza w 2018 roku, kiedy liczba nowych rejestracji osiągnęła najwyższą wartość 9,76, co wskazuje na wyjątkową dynamikę lokalnego rynku. Po tym okresie wartości ustabilizowały się na poziomie 6–8 rejestracji, przy czym rok 2020 przyniósł chwilowy spadek do 5,14, prawdopodobnie związany z ograniczeniami pandemicznymi. W 2024 roku wskaźnik wyniósł 6,61, co potwierdza utrzymującą się skłonność mieszkańców do podejmowania działalności gospodarczej. Zmienność wskaźnika sugeruje, że rozwój przedsiębiorczości jest podatny na czynniki zewnętrzne, ale jednocześnie gmina posiada potencjał do generowania nowych inicjatyw biznesowych. Ogólnie warto wzmacniać narzędzia wsparcia dla startujących firm, ułatwiać dostęp do doradztwa oraz tworzyć przyjazne warunki dla rozwoju lokalnych przedsięwzięć.

W strukturze lokalnej gospodarki Gminy Magnuszew wyróżnia się kilka wiodących branż, które odgrywają istotną rolę w tworzeniu miejsc pracy i kształtowaniu aktywności ekonomicznej. Do najważniejszych sektorów należą transport drogowy, produkcja mebli i stolarstwo, sprzedaż oraz naprawa pojazdów samochodowych, a także roboty budowlane i prace wykończeniowe. Ważną część lokalnego rynku stanowią również usługi związane z wykonywaniem instalacji wodno-kanalizacyjnych, ciepłych, gazowych, klimatyzacyjnych

i elektrycznych. Coraz większe znaczenie zyskuje sprzedaż prowadzona przez domy wysyłkowe i Internet, a także sprzedaż detaliczna kwiatów, roślin, nasion i nawozów oraz artykułów spożywczych, napojów i wyrobów tytoniowych, co odzwierciedla zróżnicowanie i stopniową modernizację lokalnego sektora usługowego.

Wykres 17. Liczba miejsc noclegowych w gminie

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Liczba miejsc noclegowych pozostaje na stabilnym, choć stosunkowo niskim poziomie, co wskazuje na ograniczony rozwój bazy turystycznej mimo utrzymującego się przez lata potencjału krajobrazowego i kulturowego. W okresie 2014–2016 liczba dostępnych miejsc wynosiła 10, po czym w 2017 roku wzrosła do 11, a w 2018 roku osiągnęła 12, utrzymując się na tym poziomie przez kolejnych sześć lat. Dopiero w 2024 roku nastąpił spadek do 10 miejsc, co może wynikać z wycofania części obiektów z działalności lub zmian w klasyfikacji podmiotów noclegowych. Tak niewielka skala bazy noclegowej ogranicza możliwości rozwoju turystyki pobytowej i wpływa na niską zdolność gminy do przyciągania większego ruchu turystycznego oraz generowania przychodów związanych z usługami. Z perspektywy rozwoju gminy potrzebne jest zwiększanie oferty noclegowej, wspieranie prywatnych inwestycji w agroturystykę, pensjonaty i obiekty rekreacyjne oraz budowanie produktów turystycznych, które zachęcą do dłuższych pobytów, a tym samym wzmocnią lokalną gospodarkę.

Walory turystyczne Gminy Magnuszew wynikają przede wszystkim z jej unikatowego położenia w widłach Wisły, Pilicy i Radomki oraz bliskości Puszczy Kozienickiej i Puszczy Stromieckiej, co tworzy wyjątkowe warunki przyrodnicze i krajobrazowe sprzyjające rozwojowi turystyki i rekreacji. Ważnym elementem środowiska są lasy, obejmujące

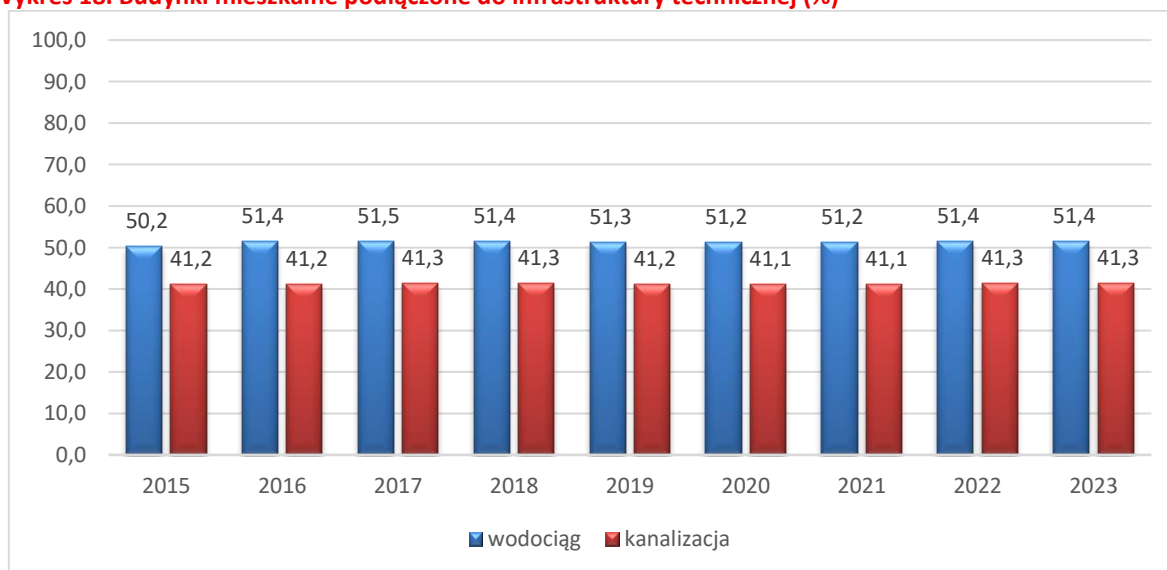

drzewostany sosnowe, mieszane, brzozowe, olchowe i dębowe, a także rozległe obszary wodne z malowniczymi zakolami rzek, starorzeczami i łąkami. Tereny te stanowią siedlisko licznych gatunków fauny, w tym bobrów, bielika i czapli siwej, co w połączeniu z wysoką jakością środowiska naturalnego doprowadziło do objęcia znacznej części gminy siecią Natura 2000. Na jej obszarze funkcjonują m.in. Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolin Pilicy i Drzewiczki”, pełniący rolę krajowego korytarza ekologicznego, rezerwat przyrody „Olszyny” oraz zabytkowy Park Podworski w Trzebieniu. Dodatkowym atutem był status uzdrowiska (do 2005 r.) nadany Magnuszewowi w 1974 roku, wynikający z odkrycia wód mineralnych – solanek chlorkowo-wapniowych silnie zmineralizowanych, bogatych w jod i o temperaturze około 35°C. Ich właściwości lecznicze stwarzają możliwości rozwoju infrastruktury uzdrowskiej, w tym budowy basenów termalnych, obiektów rehabilitacyjnych i zakładów przyrodolecznictwa, co może stać się jednym z kierunków rozwoju gminy w nadchodzących latach.

1.3. Sfera przestrzenna

W niniejszym podrozdziale przedstawiono najważniejsze uwarunkowania przestrzenne określające sposób zagospodarowania terenu w Gminie Magnuszew, obejmujące rozmieszczenie funkcji, dostępność infrastruktury technicznej. Sfera przestrzenna wyznacza ramy dla rozwoju społecznego i gospodarczego, wpływając na możliwości lokalizacyjne inwestycji, jakość życia mieszkańców oraz efektywność zarządzania zasobami gminy.

Wykres 18. Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej (%)

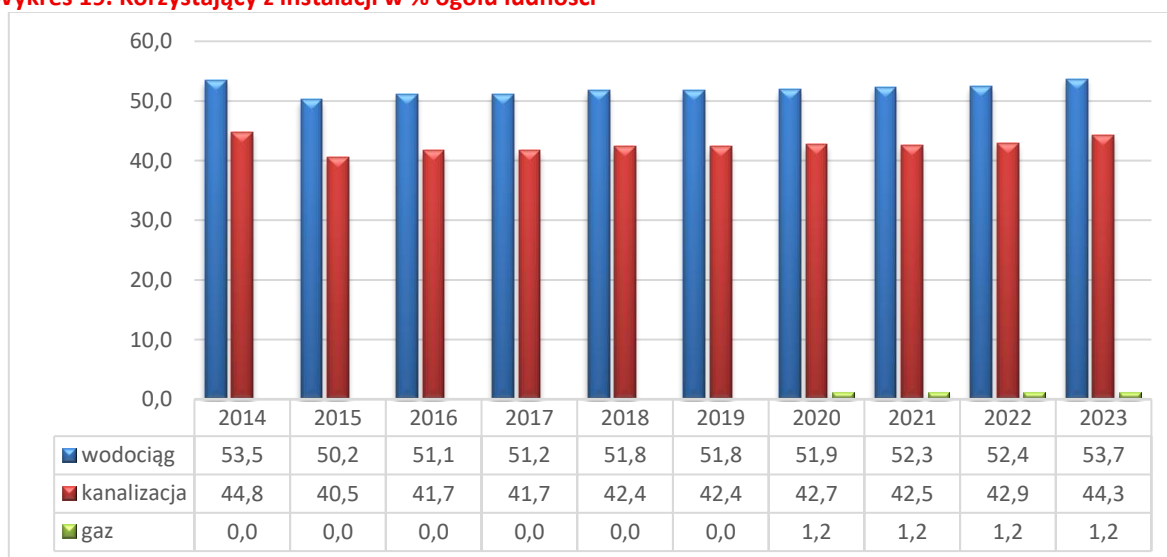

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Udział budynków mieszkalnych podłączonych do infrastruktury technicznej pozostaje od lat stabilny, lecz relatywnie niski, co wskazuje na potrzebę dalszego rozwoju sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Od 2015 do 2023 roku odsetek budynków korzystających z wodociągu utrzymuje się w granicach 50,2–51,5 procent, co oznacza, że jedynie połowa mieszkańców ma dostęp do tej podstawowej infrastruktury. Jeszcze niższe wartości dotyczą kanalizacji, gdzie wskaźnik wynosi jedynie 41–41,3 procent i praktycznie nie zmienia się przez cały analizowany okres. Takie wyniki potwierdzają, że infrastruktura techniczna jest jednym z kluczowych obszarów wymagających intensywnych inwestycji, szczególnie na terenach rozproszonych i słabiej zaludnionych. Niedostateczny poziom skanalizowania i ograniczony zasięg wodociągów mogą wpływać na jakość życia mieszkańców, atrakcyjność osiedleńczą oraz możliwości lokalnego rozwoju gospodarczego. Zasadnym jest zwiększenie nakładów na rozbudowę i modernizację sieci, aby zapewnić bardziej równomierny dostęp do usług komunalnych oraz wspierać zrównoważony rozwój gminy.

Wykres 19. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności

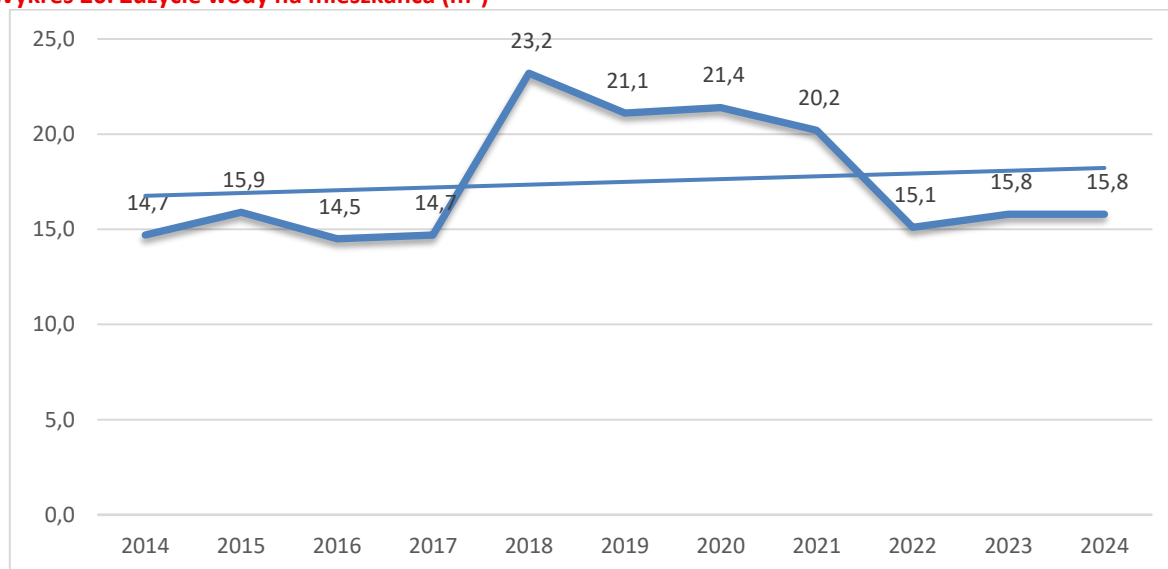
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W analizowanych latach udział mieszkańców korzystających z podstawowych instalacji technicznych pozostaje stabilny, choć wartości wskazują na istotne potrzeby inwestycyjne. Korzystanie z wodociągu utrzymuje się na poziomie około 50–54 procent, osiągając najwyższą wartość 53,7 procent w 2023 roku, co oznacza, że niemal połowa mieszkańców nadal nie ma dostępu do zbiorczej sieci wodociągowej. Korzystanie z kanalizacji kształtuje się na niższym poziomie, oscylując między 40 a 44,3 procent, przy stopniowej poprawie widocznej szczególnie po 2019 roku. Dostęp do gazu sieciowego jest marginalny i w badanym okresie

nie przekracza 1,2 procent, co wskazuje na brak rozbudowanej infrastruktury gazowej i dominację indywidualnych źródeł ogrzewania. Utrzymujące się ograniczenia infrastrukturalne mogą wpływać na atrakcyjność osiedleńczą, warunki życia oraz możliwości lokalnego biznesu, dlatego kluczowe staje się planowanie rozbudowy sieci wodociągowych i kanalizacyjnych oraz równoległe wdrażanie nowoczesnych, niskoemisyjnych rozwiązań grzewczych wspierających cele środowiskowe i klimatyczne.

Wykres 20. Zużycie wody na mieszkańca (m^3)

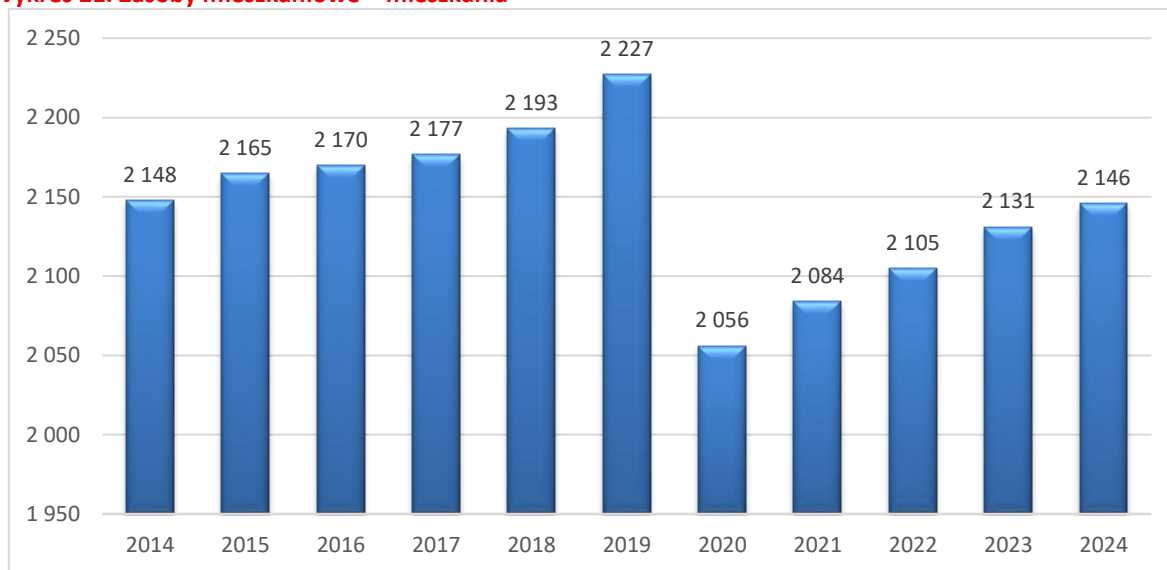

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W analizowanym okresie zużycie wody na mieszkańca w gminie charakteryzuje się znaczną zmiennością, co może wynikać zarówno ze zmian warunków pogodowych, jak i z różnic w strukturze zużycia między gospodarstwami domowymi. W latach 2014–2017 wskaźnik utrzymywał się w granicach 14,5–15,9 m^3 na osobę, po czym w 2018 roku nastąpił gwałtowny wzrost do 23,2 m^3 , co stanowi najwyższą wartość w całym analizowanym okresie. W latach 2019–2021 zużycie stabilizuje się na nieco niższym poziomie, mieszcząc się w przedziale 20,2–21,4 m^3 , natomiast od 2022 roku widoczny jest spadek, osiągający 15,1 m^3 , a następnie lekkie odbicie do 15,8 m^3 w 2023 i 2024 roku. Dane te sugerują, że wzrost z 2018 roku mógł mieć charakter incydentalny, związany np. z większym zużyciem w okresie suszy lub zmianami w metodach pomiarowych. Z perspektywy rozwoju gminy stabilizacja zużycia wody na poziomie około 15–16 m^3 może świadczyć o racjonalnym gospodarowaniu zasobami wodnymi, ale równocześnie potwierdza potrzebę dalszej rozbudowy infrastruktury wodociągowej, aby zwiększyć jej dostępność i ograniczyć straty przesyłowe.

Wykres 21. Zasoby mieszkaniowe – mieszkania

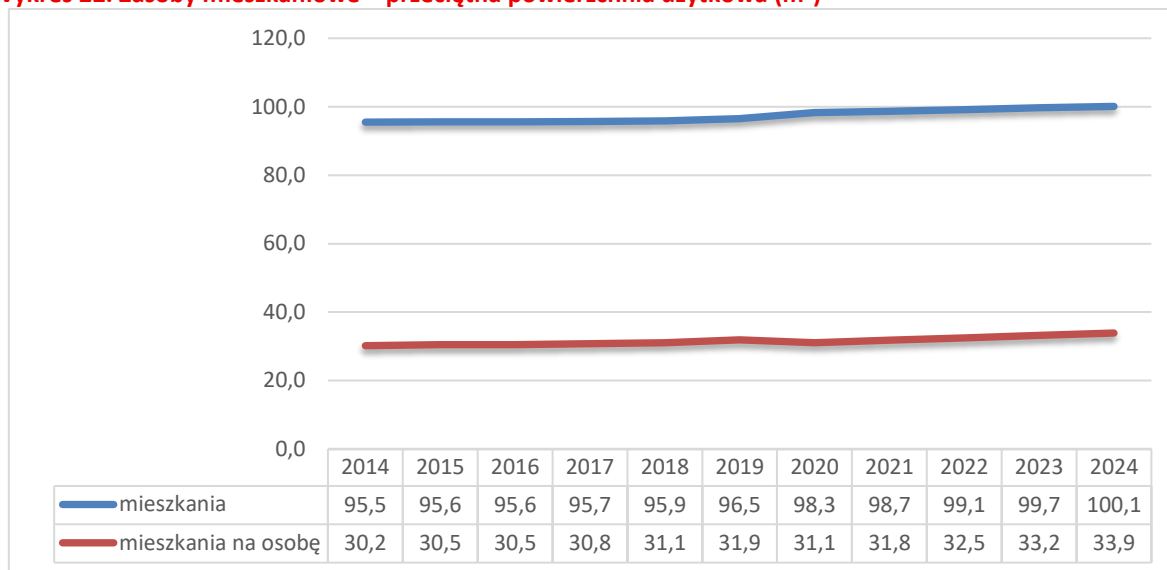

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Liczba mieszkań w zasobach Gminy Magnuszew utrzymuje się na stabilnym poziomie, z niewielkimi wahaniami wskazującymi na stopniowy, choć ograniczony rozwój bazy mieszkaniowej. W latach 2014–2018 liczba mieszkań wzrosła z 2 148 do 2 193, a w 2019 roku osiągnęła najwyższą wartość 2 227, co może odzwierciedlać intensyfikację budownictwa jednorodzinnego lub zakończenie kilku inwestycji mieszkaniowych. W 2020 roku nastąpił spadek do 2 056 mieszkań, który prawdopodobnie wynikał z wyłączeń technicznych, opóźnień inwestycyjnych lub zmian ewidencyjnych. W kolejnych latach obserwujemy powolny powrót do wcześniejszych wartości, a w 2024 roku liczba mieszkań wynosi 2 146, co jest zbliżone do poziomu sprzed dekady. Niewielka dynamika zmian w zasobach mieszkaniowych może wskazywać na ograniczoną presję inwestycyjną oraz niski poziom migracji napływowej. W dłuższej perspektywie konieczne może być wsparcie budownictwa mieszkaniowego, w tym tworzenie warunków infrastrukturalnych i planistycznych sprzyjających powstawaniu nowych domów, aby zwiększyć atrakcyjność osiedleńczą gminy i przeciwdziałać negatywnym trendom demograficznym.

Wykres 22. Zasoby mieszkaniowe – przeciętna powierzchnia użytkowa (m²)

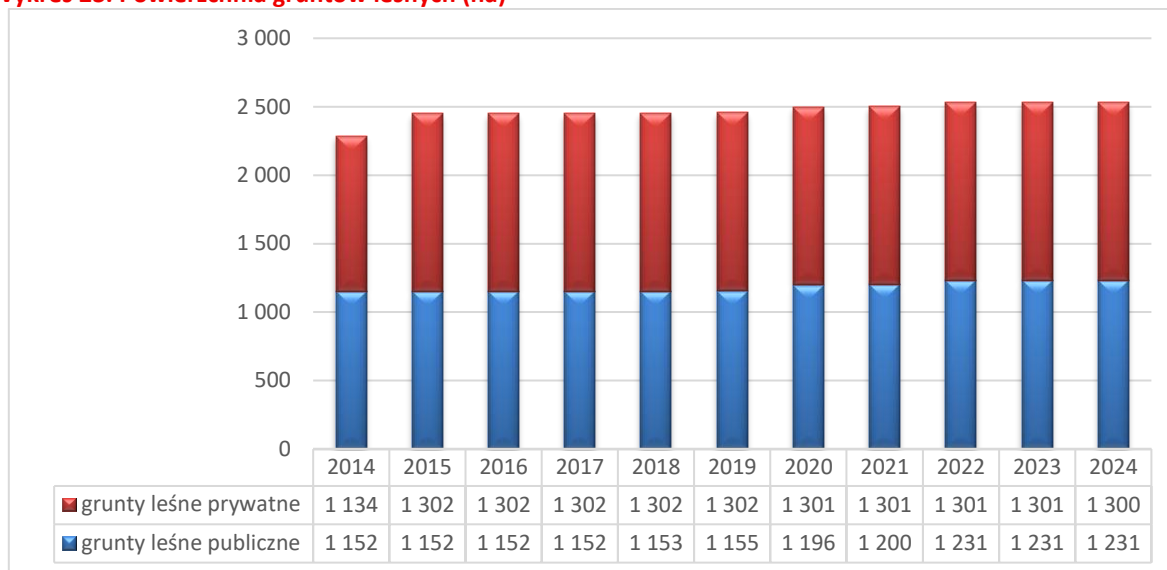

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W odniesieniu do zaprezentowanych danych przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań w gminie wykazuje powolną, lecz stabilną tendencję wzrostową, która świadczy o stopniowym podnoszeniu standardu zasobów mieszkaniowych. W latach 2014–2018 średnia powierzchnia oscylowała wokół 95,5–95,9 m², natomiast od 2019 roku rozpoczął się wyraźniejszy wzrost, osiągając 96,5 m², a następnie 98,3 m² w 2020 roku. W kolejnych latach wartości te rosły dalej, co potwierdza 99,7 m² w 2023 roku oraz 100,1 m² w 2024 roku, oznaczające przekroczenie symbolicznej granicy 100 m² przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania. Równocześnie liczba metrów kwadratowych przypadających na osobę wzrosła z 30,2 m² w 2014 roku do 33,9 m² w 2024 roku, co wskazuje na poprawę komfortu zamieszkania oraz malejącą liczbę osób w gospodarstwach domowych. Rosnąca powierzchnia mieszkań może świadczyć o dominacji budownictwa jednorodzinnego oraz o aspiracjach mieszkańców do poprawy warunków lokalowych. Jednocześnie niewielka dynamika wzrostu zasobów mieszkaniowych w liczbach bezwzględnych sugeruje, że konieczne jest dalsze wspieranie powstawania nowych inwestycji mieszkaniowych, aby przeciwdziałać depopulacji i zwiększać atrakcyjność osiedleńczą gminy.

Wykres 23. Powierzchnia gruntów leśnych (ha)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W świetle zaprezentowanych danych powierzchnia gruntów leśnych pozostaje stabilna, choć widoczny jest stopniowy, niewielki wzrost zarówno w zasobach publicznych, jak i prywatnych. Grunty leśne publiczne utrzymują się w granicach 1 152 ha w latach 2014–2017, po czym zwiększają się do 1 196 ha w 2020 roku oraz 1 231 ha w latach 2022–2024, co może wynikać z dokonywanych zalesień lub zmian klasyfikacyjnych. Grunty prywatne cechuje podobna stabilność, z poziomu 1 134 ha w 2014 roku wzrastają do około 1 300–1 302 ha w kolejnych latach, co wskazuje na utrzymywanie, a miejscami na poszerzanie powierzchni leśnych pozostających w rękach mieszkańców. Łączna powierzchnia lasów sięga około 2 500 ha, co stanowi istotny zasób środowiskowy gminy i wzmacnia jej potencjał przyrodniczy, rekreacyjny i klimatyczny. Stabilność i lekki wzrost zasobów leśnych sprzyjają adaptacji do zmian klimatu, retencji wody i zachowaniu bioróżnorodności, a jednocześnie stwarzają możliwości rozwoju turystyki przyrodniczej oraz edukacji ekologicznej. Warto kontynuować działania prośrodowiskowe i wspierać właścicieli lasów w prowadzeniu gospodarki leśnej zgodnej z zasadami zrównoważonego rozwoju.

System transportowy Gminy Magnuszew charakteryzuje się rozwiniętą i zróżnicowaną siecią drogową, która zapewnia obsługę komunikacyjną zarówno w układzie lokalnym, jak i ponadlokalnym. Kluczową ośią transportową jest droga krajowa nr 79, przebiegająca przez gminę na linii północ–południe i łącząca Magnuszew z Warszawą, oddaloną o 63 km, oraz z Kozienicami znajdującymi się 24 km dalej na południe, a także z Sandomierzem i Tarnobrzegiem. Uzupełnieniem układu jest droga wojewódzka nr 736, zapewniająca

połączenie z Warką, skąd dostępna jest trasa E77 relacji Warszawa–Kraków. Sieć komunikacyjną wzmacniają drogi powiatowe i gminne, które tworzą powiązania wewnętrzne oraz zapewniają łączność z sąsiednimi ośrodkami gminnymi. Na terenie Magnuszewa znajdują się: 21,94 km dróg krajowych, 12,35 km dróg wojewódzkich, 34,44 km dróg powiatowych oraz 80,47 km dróg gminnych, a także drogi wewnętrzne pozostające w zasobie gminy. Łączna powierzchnia dróg gminnych wynosi 319 470,90 m², co podkreśla znaczenie utrzymania, modernizacji i rozbudowy infrastruktury drogowej jako jednego z kluczowych elementów wpływających na mobilność mieszkańców i atrakcyjność inwestycyjną gminy.

2. Podsumowanie przeprowadzonej diagnozy, rekomendacje

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy, analizy dostępnych danych i raportów oraz oceny uwarunkowań przestrzennych, infrastrukturalnych i społeczno-gospodarczych Gminy Magnuszew możliwe jest sformułowanie najważniejszych rekomendacji, wniosków i zaleceń, które tworzą fundament do określenia kierunków dalszego rozwoju gminy.

Sfera społeczna:

- W świetle trendów demograficznych (spadek liczby mieszkańców, ujemny przyrost naturalny, ujemne saldo migracji, wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym) kluczowe jest ukierunkowanie polityk publicznych na zatrzymanie mieszkańców i przyciąganie nowych rodzin, przy równoczesnym wzmocnieniu działań na rzecz seniorów.
- Należy budować atrakcyjność osiedleńczą gminy poprzez poprawę jakości usług publicznych, rozwój oferty mieszkaniowej w miejscowościach najlepiej skomunikowanych oraz tworzenie przyjaznych warunków dla rodzin z dziećmi.
- Wskazane jest rozwijanie kompleksowej polityki senioralnej, obejmującej ofertę aktywizacji, opieki dziennej, profilaktyki zdrowotnej i przeciwdziałania samotności oraz wykluczeniu osób starszych.
- Wzrost liczby porad lekarskich powinien zostać wykorzystany jako impuls do rozwoju lokalnej opieki zdrowotnej i profilaktyki, także w powiązaniu z potencjałem uzdrowiskowym i wodami mineralnymi, co może wzmocnić profil zdrowotny gminy.
- Wysokie współczynniki skolaryzacji i stabilna sieć szkół gminnych wymagają uzupełnienia o inwestycje w jakość edukacji, kompetencje cyfrowe, przedsiębiorcze i proekologiczne uczniów, tak aby młodzież miała lepsze perspektywy zawodowe także na miejscu.
- Dynamicznie rosnąca aktywność kulturalna (biblioteka, czytelnictwo, muzea) powinna zostać wykorzystana do budowania kapitału społecznego i tożsamości lokalnej, m.in. poprzez programy międzypokoleniowe, rozwój oferty wydarzeń i wykorzystanie dziedzictwa historycznego gminy.
- Spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej jest korzystny, ale wymaga równoczesnego monitorowania zjawiska ubóstwa ukrytego oraz kierowania wsparcia

do grup szczególnie wrażliwych, zwłaszcza osób starszych i rodzin dotkniętych problemami zdrowotnymi.

Sfera gospodarcza:

- W ujęciu wieloletnim gospodarka gminy opiera się na rolnictwie oraz rosnącym, zróżnicowanym sektorze małych firm usługowych i handlowych, przy jednoczesnym spadku bezrobocia i wzroście dochodów gminy oraz wysokiej absorpcji środków zewnętrznych.
- Gmina powinna konsekwentnie wspierać dywersyfikację lokalnej gospodarki, przechodząc od tradycyjnego rolnictwa do agrop przetwórstwa, rolnictwa wysokiej jakości, produktów lokalnych i krótkich łańcuchów dostaw, aby zwiększać wartość dodaną pozostającą na miejscu.
- Wzrost liczby podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców oraz relatywnie wysoka liczba nowo rejestrowanych firm wskazują na potrzebę rozwoju systemu wsparcia przedsiębiorczości, obejmującego doradztwo, szkolenia, informacje o programach dotacyjnych i promocję lokalnego biznesu.
- Dostęp do drogi krajowej i wojewódzkiej oraz bliskość Warszawy powinny zostać wykorzystane do rozwoju usług transportowych, logistycznych i związanych z obsługą ruchu tranzytowego oraz turystyki weekendowej.
- Bardzo dobre wyniki w pozyskiwaniu funduszy unijnych i rosnące dochody gminy wymagają utrzymania wysokiej profesjonalizacji w przygotowywaniu projektów oraz koncentracji środków na inwestycjach prorozwojowych i niskoemisyjnych, przynoszących długofalowe efekty.
- Można spróbować wykorzystać potencjał uzdrowiskowy, wód geotermalnych i walorów przyrodniczych do rozwoju oferty turystyki zdrowotnej, wypoczynkowej i aktywnej, co w dłuższej perspektywie może stać się jednym z filarów lokalnej gospodarki.
- Poprawiająca się sytuacja na rynku pracy powinna zostać wzmocniona działaniami na rzecz rozwijania kwalifikacji zawodowych mieszkańców, szczególnie osób o niskim poziomie wykształcenia, tak aby dostosować zasoby pracy do potrzeb lokalnych przedsiębiorstw i otoczenia gospodarczego większych miast.

Sfera przestrzenna oraz infrastrukturalna, środowiskowa:

- Na podstawie dostępnych danych przestrzennych i środowiskowych widać wyraźnie, że Gmina Magnuszew dysponuje znaczącymi zasobami przyrodniczymi (lasami, rzekami, obszarami chronionymi), przy jednoczesnych niedoborach infrastruktury technicznej oraz rozproszonym osadnictwie.
- Najpilniejszym zadaniem jest systematyczna rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, ponieważ obecnie tylko około połowa mieszkańców korzysta z wodociągu, a jeszcze mniej z kanalizacji, co ogranicza jakość życia, atrakcyjność inwestycyjną i może wpływać negatywnie na środowisko.
- Rozwój infrastruktury technicznej powinien być ściśle powiązany z polityką przestrzenną, która wzmacnia funkcje głównych miejscowości gminnych, porządkuje zabudowę i ogranicza dalsze rozpraszanie osadnictwa, co obniża koszty usług publicznych.
- Duży udział lasów i obecność obszarów Natura 2000 wymagają prowadzenia zrównoważonej gospodarki przestrzennej, łączącej ochronę przyrody z rozwojem rekreacji, turystyki przyrodniczej i edukacji ekologicznej, bez nadmiernej presji inwestycyjnej na obszary cenne przyrodniczo.
- Konieczne jest stopniowe zwiększanie bazy noclegowej i usług turystycznych, tak aby wykorzystać potencjał położenia między Wisłą, Pilicą i Radomką, jednocześnie zachowując wysoką jakość krajobrazu i ograniczając negatywne oddziaływania na środowisko.
- Polityka przestrzenna powinna uwzględniać adaptację do zmian klimatu, w tym ochronę dolin rzecznych, retencję wód, ograniczanie ryzyka powodziowego oraz rozwój zielonej infrastruktury w miejscowościach gminy.
- Wykorzystanie planu ogólnego i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego do wyznaczania stref rozwoju mieszkaniowego, usługowego, gospodarczego i rekreacyjnego jest warunkiem uporządkowanego, przewidywalnego i przyjaznego mieszkańcom rozwoju przestrzennego Gminy Magnuszew.

3. Analiza SWOT Gminy Magnuszew

Rozdział poświęcony analizie SWOT Gminy Magnuszew stanowi pomost między rozbudowaną diagnozą sytuacji a wyznaczeniem konkretnych kierunków dalszego rozwoju. Po zebraniu i uporządkowaniu danych dotyczących sfery społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej potrzebne jest narzędzie, które pozwoli spojrzeć na gminę w sposób syntetyczny, wychwycić najważniejsze atuty i ograniczenia oraz powiązać je z szansami i zagrożeniami płynącymi z otoczenia zewnętrznego. Taką rolę pełni właśnie analiza SWOT, która porządkuje wiedzę o Gminie Magnuszew w czterech wzajemnie powiązanych obszarach i ułatwia przełożenie diagnozy na decyzje strategiczne.

W przygotowaniu niniejszej analizy wykorzystano zarówno aktualne dane statystyczne zaprezentowane w części diagnostycznej strategii, jak i wnioski z dokumentów planistycznych oraz wcześniejszych opracowań, w tym poprzedniej strategii rozwoju gminy oraz Planu Gospodarki Niskoemisyjnej. Uwzględniono przy tym zróżnicowany charakter gminy, w której obok silnych tradycji rolniczych coraz większą rolę odgrywa rozwijający się sektor usługowy i mała przedsiębiorczość, a unikatowe walory przyrodnicze tworzą szczególne uwarunkowania rozwoju turystyki i funkcji zdrowotnych. Analiza SWOT nie jest prostym zestawieniem przypadkowych mocnych i słabych stron, ale wynika z uważnego odczytania trendów demograficznych, sytuacji na rynku pracy, struktury gospodarki, stanu infrastruktury oraz sposobu zagospodarowania przestrzeni.

Istotnym elementem tego rozdziału jest połączenie perspektywy wewnętrznej z zewnętrzną. Mocne i słabe strony dotyczą zasobów, potencjałów i barier tkwiących wewnątrz gminy, takich jak jakość infrastruktury, struktura osadnicza, kondycja finansów publicznych, poziom aktywności społecznej czy stan usług publicznych. Szanse i zagrożenia opisują natomiast procesy zachodzące w otoczeniu Gminy Magnuszew, w tym zmiany demograficzne i gospodarcze w regionie, trendy na rynku pracy, kierunki polityk krajowych i unijnych, a także skutki zmian klimatu oraz przechodzenia do gospodarki niskoemisyjnej. Dopiero zestawienie tych dwóch perspektyw pozwala w pełni zrozumieć, w jakim miejscu znajduje się gmina i jakie scenariusze rozwoju są dla niej realistyczne.

Analiza SWOT przygotowana w niniejszym rozdziale ma charakter selektywny i strategiczny. Oznacza to, że koncentruje się na czynnikach najbardziej istotnych z punktu widzenia przyszłości gminy, a nie na pełnym katalogu wszystkich zidentyfikowanych zjawisk. Szczególna uwaga została poświęcona tym elementom, które powtarzają się w różnych częściach diagnozy i mają kluczowe znaczenie dla jakości życia mieszkańców oraz dla potencjału rozwojowego Gminy Magnuszew. Dotyczy to między innymi procesów demograficznych, roli rolnictwa i przekształceń na obszarach wiejskich, rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, stanu infrastruktury technicznej oraz wykorzystania walorów przyrodniczych i dziedzictwa historycznego.

Rezultatem tej pracy jest uporządkowany obraz gminy jako wspólnoty stojącej jednocześnie przed wyzwaniami depopulacji, starzenia się ludności i niedostatków infrastruktury oraz posiadającej znaczące atuty, takie jak położenie komunikacyjne, unikalne zasoby przyrodnicze, rosnąca przedsiębiorczość i doświadczenie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych. Analiza SWOT ma pomóc w takim ukształtowaniu strategii, aby mocne strony były świadomie wzmacniane i łączone z pojawiającymi się szansami, słabe strony stopniowo ograniczane, a zagrożenia zawczasu identyfikowane i neutralizowane.

Tabela 1. Analiza SWOT Gminy Magnuszew

Czynniki wewnętrzne	
Silne strony	Słabe strony
• Dogodne położenie komunikacyjne przy drodze krajowej nr 79 i drodze wojewódzkiej nr 736, z dobrym dostępem do Warszawy, Koźienic, Warki i innych ośrodków. • Atrakcyjne położenie przy trzech rzekach: Wiśle, Pilicy i Radomce, tworzące unikalny krajobraz oraz potencjał rekreacyjno-turystyczny i przyrodniczy. • Znaczna powierzchnia lasów oraz obecność obszarów chronionych i Natura 2000, sprzyjająca rozwojowi turystyki przyrodniczej, edukacji ekologicznej i rekreacji. • Udokumentowane zasoby wód mineralnych i solanek, stwarzające warunki do rozwoju usług zdrowotnych, rehabilitacyjnych i wellness. • Stosunkowo dobra sytuacja finansowa gminy, rosnące dochody ogółem i per capita oraz nadwyżki budżetowe w ostatnich latach. • Wysoka skuteczność w pozyskiwaniu środków zewnętrznych, w tym funduszy unijnych, potwierdzona rosnącą wartością umów i decyzji o dofinansowanie.	• Postępujący spadek liczby mieszkańców, ujemny przyrost naturalny i ujemne saldo migracji, prowadzące do depopulacji i ubytku zasobów pracy. • Starzenie się struktury demograficznej, wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym oraz potencjalne ryzyko wykluczenia społecznego seniorów. • Rozproszony charakter osadnictwa i niska gęstość zaludnienia, zwiększające koszty świadczenia usług publicznych i rozbudowy infrastruktury. • Brak połączeń kolejowych oraz zależność od transportu drogowego, co ogranicza dostępność zbiorową i zwiększa presję transportową na środowisko. • Niski poziom skanalizowania i ograniczony dostęp do wodociągu, z których korzysta jedynie około połowy mieszkańców, wpływający negatywnie na jakość życia i stan środowiska. • Bardzo słabo rozwinięta sieć gazowa oraz dominacja indywidualnych, często

• Stopniowy wzrost liczby podmiotów gospodarczych oraz wskaźnika firm na 1000 mieszkańców, świadczący o rosnącej aktywności przedsiębiorczej. • Wyraźny spadek bezrobocia rejestrowanego, szczególnie wśród kobiet, co odzwierciedla poprawę sytuacji na lokalnym rynku pracy. • Stabilny, wysoki poziom skolaryzacji oraz dobrze rozwinięta sieć placówek oświatowych, zapewniająca powszechny dostęp dzieci i młodzieży do edukacji. • Dynamicznie rozwijająca się oferta kulturalna, widoczna w rosnącej liczbie czytelników i wypożyczeń bibliotecznych oraz wzroście odwiedzin w muzeach. • Bogate dziedzictwo historyczne i kulturowe, w tym zabytkowe kościoły, zespół pałacowo-parkowy, miejsca pamięci oraz Skansen Bojowy I Armii Wojska Polskiego. • Wysoka jakość gleb oraz tradycje rolnicze, sprzyjające rozwojowi rolnictwa, ogrodnictwa i upraw specjalistycznych, w tym warzyw i owoców. • Stopniowy wzrost przeciętnej powierzchni mieszkań i liczby metrów kwadratowych na osobę, poprawiający komfort zamieszkania. • Rosnąca liczba porad lekarskich i dostępność podstawowej opieki zdrowotnej, co sprzyja rozwijaniu funkcji zdrowotnych i profilaktyki. • Doświadczenie administracji w planowaniu strategicznym i wdrażaniu projektów, w tym w obszarze gospodarki niskoemisyjnej i ochrony środowiska.		- emisyjnych źródeł ciepła, wzmacniająca problem niskiej emisji. • Ograniczona baza noclegowa, praktycznie brak rozbudowanej infrastruktury turystyki pobytowej, co utrudnia pełne wykorzystanie potencjału turystycznego gminy. • Wciąż niski poziom dywersyfikacji rolnictwa, przewaga małych, rozproszonych gospodarstw oraz ograniczona skala przetwórstwa rolno-spożywczego. • Podatność sektora rolnego na niekorzystne zjawiska pogodowe, czego przykładem są duże straty przymrozkowe, obniżające opłacalność produkcji. • Niewystarczające wykorzystanie potencjału uzdrowiskowego i zasobów wód mineralnych w praktycznej ofercie gospodarczej i turystycznej. • Ograniczone wyposażenie części przestrzeni publicznych w infrastrukturę rekreacyjną, miejsca integracji i ofertę dla młodzieży. • Zróżnicowany poziom świadomości ekologicznej mieszkańców oraz bariery finansowe w inwestowaniu w odnawialne źródła energii i termomodernizację. • Relatywnie niskie kwalifikacje części osób bezrobotnych i ryzyko niedopasowania kompetencji pracowników do potrzeb nowoczesnej gospodarki. • Ograniczona promocja gminy jako miejsca atrakcyjnego do zamieszkania, wypoczynku i inwestowania, w porównaniu z silniejszymi ośrodkami w regionie. • Ograniczona dynamika przyrostu zasobów mieszkaniowych w liczbach bezwzględnych, mogąca w dłuższej perspektywie osłabiać atrakcyjność osiedleńczą.
Czynniki zewnętrzne		
Szanse		Zagrożenia
• Bliskość Warszawy oraz dużych rynków pracy i zbytu, sprzyjająca rozwojowi usług, przedsiębiorczości, turystyki weekendowej i osadnictwa podmiejskiego. • Możliwość wykorzystania zasobów wód mineralnych do rozwoju turystyki zdrowotnej, rehabilitacji, wellness i usług prozdrowotnych. • Dostęp do środków Unii Europejskiej w perspektywie 2021–2027 oraz kolejnych, w tym funduszy na transformację energetyczną, infrastrukturę, cyfryzację i usługi społeczne. • Rozwój turystyki przyrodniczej, edukacyjnej i kulturowej w oparciu o obszary Natura 2000, lasy, rzeki oraz bogate dziedzictwo historyczne i miejsca pamięci. • Rosnące zainteresowanie mieszkańców dużych miast wypoczynkiem w terenach wiejskich		• Dalsza depopulacja oraz odpływ młodych, aktywnych zawodowo mieszkańców do większych ośrodków miejskich w kraju i za granicą. • Niższa opłacalność produkcji rolnej oraz rosnące koszty prowadzenia gospodarstw, mogące przyspieszać rezygnację z działalności rolniczej i degradację krajobrazu rolniczego. • Zmiany klimatu, w tym częstsze ekstremalne zjawiska pogodowe, susze i przymrozki, zwiększające ryzyko strat w rolnictwie i pogarszające warunki gospodarowania. • Zagrożenie powodziowe i podtopienia w związku z położeniem w dolinach rzek oraz konieczność ponoszenia kosztów ochrony przeciwpowodziowej i adaptacji. • Potencjalne spowolnienie gospodarcze w skali krajowej i europejskiej, mogące ograniczać

i półnaturalnych, co sprzyja tworzeniu oferty weekendowej. • Możliwość rozwoju agroturystyki, gospodarstw edukacyjnych oraz produkcji lokalnych i regionalnych wyrobów spożywczych o wyższej wartości dodanej. • Postęp technologiczny w dziedzinie odnawialnych źródeł energii i termomodernizacji, zwiększający opłacalność inwestycji w fotowoltaikę, pompy ciepła i modernizację budynków. • Wsparcie krajowych i regionalnych programów dla obszarów wiejskich, w tym instrumentów przeznaczonych na rozwój usług publicznych, infrastruktury i przedsiębiorczości. • Rozwój pracy zdalnej i hybrydowej, który może skłaniać część mieszkańców miast do osiedlania się na terenach wiejskich o wysokich walorach środowiskowych. • Rozbudowa i modernizacja sieci drogowej w regionie, zwiększająca dostępność komunikacyjną gminy i jej powiązania z innymi ośrodkami. • Możliwość tworzenia klastrów i sieci współpracy z innymi gminami subregionu radomskiego, m.in. w obszarze turystyki, promocji i gospodarki niskoemisyjnej. • Rozwój programów wsparcia dla przedsiębiorców i rolników w zakresie cyfryzacji, innowacji, krótkich łańcuchów dostaw i przetwórstwa lokalnego. • Zwiększająca się wrażliwość społeczna na jakość środowiska i zdrowie, sprzyjająca projektom ekologicznym, rekreacyjnym oraz inwestycjom w zieloną infrastrukturę. • Możliwość wykorzystania dziedzictwa historycznego i militarnego (przyczółek warecko-magnuszewski, Skansen Bojowy) do budowy rozpoznawalnych produktów turystycznych. • Potencjał rozwoju usług opiekuńczych i srebrnej gospodarki w odpowiedzi na starzenie się społeczeństwa, przy wykorzystaniu lokalnych zasobów pracy.	inwestycje publiczne i prywatne oraz popyt na usługi turystyczne. • Ryzyko zmian legislacyjnych niekorzystnych dla samorządów, rolników i małych przedsiębiorstw, utrudniających prowadzenie działalności lub obniżających jej rentowność. • Konkurencja ze strony innych gmin i ośrodków turystycznych o podobnych walorach, lepiej wypromowanych i dysponujących większą bazą noclegową. • Pogłębianie się nierówności społecznych i terytorialnych na Mazowszu, prowadzące do marginalizacji peryferyjnych obszarów wiejskich. • Możliwe trudności z zapewnieniem wkładu własnego do projektów współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, szczególnie przy jednoczesnym wzroście kosztów inwestycji. • Utrzymywanie się problemu niskiej emisji z indywidualnych źródeł ciepła i transportu, mogącego skutkować pogorszeniem jakości powietrza i zdrowia mieszkańców. • Utrata części funkcji usługowych i handlowych na rzecz większych ośrodków oraz zakupów internetowych, osłabiająca lokalne firmy o tradycyjnym profilu. • Możliwy spadek zainteresowania funduszami unijnymi lub zmiana priorytetów polityki europejskiej, ograniczająca dostępność dotacji dla małych gmin wiejskich. • Narastające koszty utrzymania infrastruktury technicznej i społecznej przy kurczącej się liczbie mieszkańców, co może obciążać budżet gminy. • Zmiany preferencji turystów i kuracjuszy, którzy mogą wybierać bardziej rozpoznawalne destynacje, jeśli oferta Gminy Magnuszew nie będzie wystarczająco atrakcyjna i rozpoznawalna. • Ryzyko utrwalenia negatywnego wizerunku obszarów wiejskich jako miejsc o ograniczonych perspektywach, zniechęcające młode osoby do pozostania lub powrotu po zakończeniu edukacji.
--	--

Źródło: opracowanie na podstawie materiałów dostarczonych przez Urząd Miasta i Gminy w Magnuszewie

Przeprowadzona analiza SWOT pokazuje Gminę Magnuszew jako obszar o znaczącym potencjale rozwojowym, ale równocześnie obciążony wyzwaniami typowymi dla gmin wiejskich na peryferiach dużych aglomeracji. Do najważniejszych atutów należą dogodne położenie komunikacyjne przy drodze krajowej i wojewódzkiej, unikalne walory środowiskowe związane z położeniem w widłach Wisły, Pilicy i Radomki oraz lasy z obszarami Natura 2000. Mocną stroną jest także rosnąca przedsiębiorczość przy malejącym bezrobociu,

stabilny system oświaty, rozwijająca się oferta kulturalna oraz bardzo dobra zdolność gminy do pozyskiwania środków zewnętrznych, co przekłada się na wzrost dochodów i możliwości inwestycyjnych. Magnuszew dysponuje też bogatym dziedzictwem historycznym i militarnym, które może być podstawą budowy rozpoznawalnych produktów turystycznych oraz wzmacniania lokalnej tożsamości.

Jednocześnie analiza ujawnia szereg słabości i zagrożeń, które muszą być świadomie adresowane w nowej strategii rozwoju. Kluczowe problemy to depopulacja, ujemny przyrost naturalny, starzenie się mieszkańców i odpływ ludzi młodych, rozproszone osadnictwo oraz niedostateczny poziom wyposażenia w infrastrukturę techniczną, w szczególności sieci wodociągowe, kanalizacyjne i gazowe. Gmina nie w pełni wykorzystuje swój potencjał turystyczny, a baza noclegowa pozostaje bardzo ograniczona. Rolnictwo, mimo dobrych gleb, jest narażone na wahania pogodowe i niską opłacalność, a struktura gospodarstw sprzyja rozdrobnieniu i niewielkiej skali produkcji. Zewnętrznie gmina mierzy się z ryzykiem spowolnienia gospodarczego, zmian klimatu, konkurencji bardziej rozpoznawalnych destynacji turystycznych oraz możliwymi zmianami w dostępności środków unijnych. W efekcie strategia rozwoju Gminy Magnuszew powinna łączyć aktywne wykorzystanie silnych stron i szans, szczególnie w obszarze turystyki, zielonej gospodarki i przedsiębiorczości, z konsekwentnym ograniczaniem barier infrastrukturalnych, demograficznych i społecznych, tak aby zapewnić gminie trwałą, zrównoważony rozwój do 2035 roku.

4. Misja i wizja Gminy Magnuszew

Misja jednostki samorządu terytorialnego to zwięzła odpowiedź na pytanie po co istnieje gmina i w jaki sposób chce służyć swojej wspólnocie mieszkańców. Określa trwały sens działania samorządu, jego podstawowe zobowiązanie wobec mieszkańców, przedsiębiorców i partnerów zewnętrznych. Misja nie jest zbiorem szczegółowych zadań ani listą inwestycji, lecz opisuje filozofię działania: jakie wartości są najważniejsze, jaki typ relacji z mieszkańcami gmina chce budować, jak rozumie odpowiedzialność za przestrzeń, środowisko, finanse i rozwój społeczny. Dobrze sformułowana misja jest stosunkowo stabilna w czasie, a jej treść powinna być zrozumiała dla mieszkańca, urzędnika i radnego, tak aby mogła stanowić wspólny punkt odniesienia dla codziennych decyzji i komunikacji z otoczeniem.

Wizja jednostki samorządu terytorialnego opisuje pożądany obraz gminy w przyszłości, zwykle w horyzoncie wyznaczonym przez strategię rozwoju. Jest to odpowiedź na pytanie, dokąd zmierzamy jako wspólnota lokalna i jak chcemy, aby gmina wyglądała za kilkanaście lat. Wizja powinna być ambitna, ale realistyczna, zakorzeniona w zasobach i potencjale gminy, a jednocześnie inspirująca i mobilizująca do zmian. W odróżnieniu od misji ma bardziej projektowy charakter i może być aktualizowana w kolejnych strategiach. Dobrze sformułowana wizja pomaga porządkować priorytety, wyznaczać cele strategiczne i oceniać, czy planowane działania przybliżają gminę do pożądanego stanu w obszarach społecznych, gospodarczych, przestrzennych i środowiskowych.

Misja i wizja są zatem ze sobą ściśle powiązane. Misja opisuje to, co jest trwałym zobowiązaniem samorządu wobec mieszkańców tu i teraz, natomiast wizja pokazuje, jak wypełnianie tej misji ma doprowadzić do oczekiwanego obrazu gminy w przyszłości. Ich spójność z diagnozą, analizą SWOT i systemem celów strategicznych decyduje o wiarygodności całej strategii rozwoju. W praktyce misja i wizja pełnią także ważną funkcję komunikacyjną: pozwalają w prosty sposób tłumaczyć mieszkańcom i partnerom, co jest dla gminy najważniejsze, na czym polega jej wyjątkowość oraz jakie są długofalowe ambicje rozwojowe.

Misja Gminy Magnuszew.

Gmina Magnuszew działa na rzecz wysokiej jakości życia mieszkańców, łącząc troskę o zrównoważony rozwój społeczny i gospodarczy z odpowiedzialnym wykorzystaniem zasobów przyrodniczych, dziedzictwa historycznego oraz statusu uzdrowiska, we współpracy z lokalną społecznością i partnerami zewnętrznymi.

Wizja Gminy Magnuszew (horyzont 2035).

Gmina Magnuszew w 2035 roku jest przyjaznym do życia, dobrze skomunikowanym i nowocześnie zarządzanym obszarem wiejskim o silnych tradycjach rolniczych, rozwiniętej lokalnej przedsiębiorczości i rosnącej roli turystyki oraz funkcji uzdrowiskowych. Mieszkańcy korzystają z poprawiającej się infrastruktury technicznej i społecznej, czystego środowiska oraz bogatej oferty edukacyjnej, kulturalnej i rekreacyjnej, opartej na unikatowym położeniu w widłach Wisły, Pilicy i Radomki. Gmina skutecznie wykorzystuje środki zewnętrzne, stawia na gospodarkę niskoemisyjną i współpracę z otoczeniem, budując swoją pozycję jako atrakcyjne miejsce do zamieszkania, pracy, prowadzenia działalności gospodarczej i wypoczynku, szczególnie dla mieszkańców Warszawy i regionu.

5. Cel horyzontalny, cele strategiczne i zadania w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym

Niniejszy rozdział stanowi centralny element „Strategii rozwoju Gminy Magnuszew na lata 2026-2035”, w którym przedstawiono cel horyzontalny, cele strategiczne oraz powiązane z nimi zadania porządkujące działania samorządu w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Jest to odpowiedź na wyzwania oraz potencjały zidentyfikowane w diagnozie społeczno-ekonomicznej i przestrzennej, w analizie SWOT, a także w dotychczasowych doświadczeniach gminy jako obszaru o silnych tradycjach rolniczych, wyjątkowych walorach przyrodniczych, położeniu w widłach Wisły, Pilicy i Radomki. Celem nadrzędnym jest zapewnienie zrównoważonego, stabilnego i odpornego na kryzysy rozwoju Gminy Magnuszew w perspektywie do 2035 roku, z uwzględnieniem procesów demograficznych, konieczności modernizacji infrastruktury oraz potrzeby lepszego wykorzystania zasobów środowiskowych i dziedzictwa kulturowego. Cel horyzontalny porządkuje wszystkie działania jako element jednej spójnej koncepcji rozwoju, natomiast cele strategiczne i powiązane z nimi zadania wyznaczają priorytety, narzędzia oraz oczekiwane efekty w poszczególnych obszarach polityki lokalnej.

Przyjęta struktura celów opiera się na wzajemnie powiązanych wymiarach: społecznym, gospodarczym, środowiskowym oraz przestrzennym i zarządczym, które wspólnie tworzą fundament dla realizacji wizji Magnuszewa jako gminy przyjaznej do życia, pracy, inwestowania i wypoczynku. W wymiarze społecznym cele koncentrują się na zatrzymaniu i przyciąganiu mieszkańców, podnoszeniu jakości życia, wzmacnianiu kapitału społecznego oraz rozwijaniu usług zdrowotnych i opiekuńczych, w tym z wykorzystaniem potencjału uzdrowiskowego. W obszarze gospodarczym akcent położono na rozwój przedsiębiorczości lokalnej, dywersyfikację gospodarczą w oparciu o nowoczesne rolnictwo, przetwórstwo, turystykę weekendową i zdrowotną oraz pełniejsze wykorzystanie położenia komunikacyjnego i zdolności gminy do pozyskiwania środków zewnętrznych. W wymiarze przestrzennym i środowiskowym kluczowe znaczenie mają: porządkowanie struktury osadniczej, rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej, w tym wodno-kanalizacyjnej, wzmacnianie ładu przestrzennego oraz ochrona i racjonalne wykorzystanie walorów przyrodniczych, w szczególności obszarów leśnych i dolin rzecznych.

Tabela 2. Zestawienie celów strategii rozwoju Gminy Magnuszew

CEL STRATEGICZNY HORYZONTALNY Zintegrowane podnoszenie jakości życia mieszkańców Gminy Magnuszew poprzez zrównoważony rozwój społeczny, gospodarczy, przestrzenny i środowiskowy, oparty na aktywności wspólnoty lokalnej, partnerstwie międzysektorowym, efektywnym wykorzystaniu zasobów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego oraz nowoczesnym i odpowiedzialnym zarządzaniu publicznym	
Cel strategiczny 1. Rozwój kapitału ludzkiego, ochrony zdrowia, kultury oraz edukacji	
Zadanie 1.1	Opracowanie i wdrożenie lokalnej polityki demograficznej ukierunkowanej na zatrzymanie i przyciąganie młodych mieszkańców oraz rodzin z dziećmi.
Zadanie 1.2	Rozwój oferty opieki i aktywizacji seniorów, w tym tworzenie klubów seniora, dziennych form wsparcia oraz programów międzypokoleniowych.
Zadanie 1.3	Wzmocnienie profilaktyki zdrowotnej poprzez cykliczne programy badań przesiewowych, kampanie edukacyjne i działania prozdrowotne we współpracy z placówkami medycznymi.
Zadanie 1.4	Stopniowa poprawa wyposażenia szkół gminnych w nowoczesne pomoce dydaktyczne, sprzęt cyfrowy oraz rozwój kompetencji cyfrowych uczniów i nauczycieli.
Zadanie 1.5	Rozszerzanie oferty zajęć pozalekcyjnych i kół zainteresowań dla dzieci i młodzieży, ze szczególnym uwzględnieniem kompetencji kluczowych i postaw proekologicznych.
Zadanie 1.6	Rozwijanie lokalnej oferty kulturalnej poprzez wzmocnienie roli biblioteki, świetlic, instytucji kultury oraz organizację cyklicznych wydarzeń o charakterze gminnym i ponadlokalnym.
Zadanie 1.7	Wspieranie działalności organizacji pozarządowych i grup nieformalnych w obszarze kultury, sportu, edukacji i integracji społecznej, w tym poprzez konkursy ofert i małe granty.
Zadanie 1.8	Kształtowanie przestrzeni publicznych sprzyjających integracji społecznej, w szczególności placów, skwerów, miejsc rekreacji i spotkań mieszkańców.
Zadanie 1.9	Wzmocnienie systemu wsparcia rodzin, w tym rozwój usług opieki nad dziećmi, poradnictwa rodzinnego oraz działań profilaktycznych w zakresie problemów społecznych.
Zadanie 1.10	Rozwój oferty sportu i rekreacji dla wszystkich grup wiekowych, w tym rozbudowa i modernizacja boisk, placów zabaw, siłowni plenerowych i tras rekreacyjnych.
Zadanie 1.11	Wprowadzenie systemowego podejścia do edukacji regionalnej i historycznej, wykorzystującego lokalne dziedzictwo i miejsca pamięci jako narzędzia budowania tożsamości.
Zadanie 1.12	Wspieranie inicjatyw na rzecz integracji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym długotrwale bezrobotnych, osób z niepełnosprawnościami i samotnych seniorów.
Zadanie 1.13	Rozwój współpracy szkół z otoczeniem zewnętrznym, w tym z pracodawcami, organizacjami pozarządowymi i instytucjami kultury, w celu lepszego przygotowania młodzieży do rynku pracy.
Zadanie 1.14	Wprowadzenie systemu monitoringu jakości usług edukacyjnych, kulturalnych i zdrowotnych oraz reagowanie na zgłaszane potrzeby mieszkańców.
Cel strategiczny 2. Wspieranie i rozwój przedsiębiorczości, turystyki, działalności rolniczej i jej dywersyfikacji	
Zadanie 2.1	Utworzenie lub wzmocnienie punktu informacyjno-doradczego dla przedsiębiorców, rolników i osób planujących uruchomienie działalności gospodarczej.
Zadanie 2.2	Opracowanie i wdrożenie programu wsparcia lokalnej przedsiębiorczości, obejmującego szkolenia, doradztwo, wymianę dobrych praktyk oraz promocję firm z terenu gminy.
Zadanie 2.3	Rozwój marki turystycznej Gminy Magnuszew opartej na walorach przyrodniczych, historii, statusie uzdrowiska oraz ofercie aktywnego wypoczynku nad Wisłą, Pilicą i Radomką.
Zadanie 2.4	Rozwój koncepcji wykorzystania wód mineralnych, w tym analiz możliwości budowy obiektów uzdrowiskowych i rekreacyjnych.

Zadanie 2.5	Wspieranie rozwoju agroturystyki oraz gospodarstw oferujących usługi turystyczne, edukacyjne i rekreacyjne, w tym poprzez promocję i ułatwianie dostępu do środków zewnętrznych.
Zadanie 2.6	Wzmacnianie krótkich łańcuchów dostaw i sprzedaży bezpośredniej produktów rolnych, w tym rozwój lokalnych targów, inicjatyw sprzedaży online i współpracy z rynkiem warszawskim.
Zadanie 2.7	Promowanie dywersyfikacji działalności rolniczej, w tym upraw specjalistycznych, produkcji ekologicznej, przetwórstwa rolno-spożywczego oraz upraw roślin energetycznych tam, gdzie to zasadne.
Zadanie 2.8	Rozwój infrastruktury i oferty turystyki weekendowej, w tym szlaków pieszych, rowerowych, kajakowych i samochodowych, powiązanych z sąsiednimi gminami.
Zadanie 2.9	Organizacja cyklicznych wydarzeń o charakterze turystycznym i promocyjnym (festyny, pikniki, rekonstrukcje historyczne, biegi, rajdy), budujących rozpoznawalność gminy.
Zadanie 2.10	Wspieranie współpracy między przedsiębiorcami i rolnikami, w tym tworzenie sieci kooperacyjnych, grup producenckich i wspólnej promocji produktów lokalnych.
Zadanie 2.11	Przygotowanie terenów pod działalność gospodarczą i usługi związane z obsługą ruchu turystycznego oraz inwestorów, z uwzględnieniem ładu przestrzennego i ochrony środowiska.
Zadanie 2.12	Rozwijanie oferty szkoleń z zakresu nowoczesnych technologii, cyfryzacji, marketingu internetowego i e-commerce dla lokalnych firm i gospodarstw rolnych.
Zadanie 2.13	Budowanie pozytywnego wizerunku Gminy Magnuszew jako miejsca otwartego na inwestorów, przyjaznego biznesowi i sprzyjającego stabilnemu prowadzeniu działalności.
Zadanie 2.14	Monitorowanie i analizowanie zmian na rynku pracy oraz potrzeb kompetencyjnych firm w celu lepszego dopasowania lokalnych programów wsparcia i oferty edukacyjnej.
Cel strategiczny 3. Zachowanie walorów środowiska przyrodniczego, przeciwdziałanie zmianom klimatu	
Zadanie 3.1	Kontynuacja i rozwój działań związanych z wdrażaniem gospodarki niskoemisyjnej, w tym programów ograniczania niskiej emisji z indywidualnych źródeł ciepła.
Zadanie 3.2	Wspieranie inwestycji w odnawialne źródła energii, takie jak instalacje fotowoltaiczne, pompy ciepła czy kolektory słoneczne w budynkach publicznych i prywatnych.
Zadanie 3.3	Rozwój systemu selektywnej zbiórki odpadów oraz działania zwiększające poziom recyklingu i ograniczania ilości odpadów komunalnych.
Zadanie 3.4	Ochrona dolin rzecznych Wisły, Pilicy i Radomki, w tym poprzez działania na rzecz retencji wód, ochrony starorzeczy i mokradł oraz minimalizowania ryzyka powodziowego.
Zadanie 3.5	Wzmocnienie działań na rzecz ochrony i zrównoważonej gospodarki leśnej, z uwzględnieniem funkcji przyrodniczych, rekreacyjnych i edukacyjnych lasów.
Zadanie 3.6	Rozwój zielonej i błękitnej infrastruktury w miejscowościach gminy, obejmującej zieleń urządzoną, parki, skwery, nasadzenia drzew oraz tereny rekreacyjne.
Zadanie 3.7	Realizacja programów edukacji ekologicznej dla dzieci, młodzieży i dorosłych, w tym kampanii dotyczących oszczędzania wody i energii, ochrony powietrza oraz bioróżnorodności.
Zadanie 3.8	Prowadzenie monitoringu jakości powietrza, wód i gleb oraz publikacja wyników w celu zwiększenia świadomości mieszkańców.
Zadanie 3.9	Wspieranie rozwoju zrównoważonej mobilności, w tym budowa i modernizacja ciągów pieszo-rowerowych, stojaków rowerowych i rozwiązań poprawiających bezpieczeństwo ruchu.
Zadanie 3.10	Uwzględnianie aspektów adaptacji do zmian klimatu w dokumentach planistycznych, projektach inwestycyjnych i decyzjach dotyczących zagospodarowania przestrzennego.
Zadanie 3.11	Ochrona i ekspozycja obszarów Natura 2000 oraz innych form ochrony przyrody, z jednoczesnym rozwijaniem ich funkcji edukacyjnych i turystycznych.

Zadanie 3.12	Wspieranie modernizacji energetycznej budynków publicznych i mieszkalnych, w tym termomodernizacji oraz wymiany źródeł ciepła na niskoemisyjne.
Zadanie 3.13	Ograniczanie hałasu i zanieczyszczeń pochodzących z transportu drogowego poprzez rozwiązania infrastrukturalne i organizacyjne.
Zadanie 3.14	Tworzenie i aktualizacja planów zarządzania kryzysowego z uwzględnieniem zagrożeń środowiskowych, klimatycznych i powodziowych.
Cel strategiczny 4. Rozwój infrastruktury społecznej i technicznej, kształtowanie ładu przestrzennego	
Zadanie 4.1	Stopniowe zwiększanie zasięgu sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, w pierwszej kolejności w obszarach o największej koncentracji mieszkańców i usług.
Zadanie 4.2	Modernizacja istniejącej infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w celu ograniczenia strat, poprawy jakości wody oraz niezawodności systemu.
Zadanie 4.3	Systematyczna poprawa stanu technicznego dróg gminnych i powiatowych na terenie gminy, z priorytetem dla ciągów o znaczeniu dojazdowym do szkół, instytucji i terenów inwestycyjnych.
Zadanie 4.4	Wprowadzanie rozwiązań zwiększających bezpieczeństwo ruchu drogowego, w tym chodników, przejść dla pieszych, oświetlenia ulicznego i elementów uspokojenia ruchu.
Zadanie 4.5	Rozwój infrastruktury społecznej, w tym modernizacja i doposażenie szkół, świetlic wiejskich, obiektów sportowych oraz miejsc integracji lokalnej.
Zadanie 4.6	Rozwój infrastruktury cyfrowej, w tym dostępności szerokopasmowego Internetu i usług cyfrowych w całej gminie.
Zadanie 4.7	Efektywne wykorzystanie planu ogólnego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla kluczowych obszarów rozwojowych i inwestycyjnych.
Zadanie 4.8	Kształtowanie ładu przestrzennego poprzez porządkowanie zabudowy, ograniczanie rozpraszania osadnictwa i racjonalne wyznaczanie terenów pod zabudowę mieszkaniową i usługową.
Zadanie 4.9	Rewitalizacja wybranych obszarów zdegradowanych, w tym odnowa przestrzeni publicznych w centrum Magnuszewa i innych miejscowościach o funkcjach usługowych.
Zadanie 4.10	Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, takiej jak miejsca odpoczynku, punkty widokowe, mała architektura oraz oznakowanie szlaków turystycznych.
Zadanie 4.11	Zapewnienie odpowiedniej infrastruktury magazynowej i technicznej na potrzeby mieszkańców oraz funkcjonowania gminy.
Zadanie 4.12	Wykorzystanie wieloletniego planu inwestycyjnego gminy jako integratora działań w obszarze infrastruktury technicznej i społecznej, zgodnie z możliwościami finansowymi.
Zadanie 4.13	Wzmacnianie powiązań komunikacyjnych wewnątrz gminy oraz z sąsiednimi ośrodkami, z uwzględnieniem połączeń autobusowych i przesiadkowych.
Zadanie 4.14	Uwzględnianie zasad dostępności dla osób z niepełnosprawnościami przy projektowaniu i modernizacji infrastruktury publicznej.
Cel strategiczny 5. Efektywne zarządzanie publiczne, poprawa jakości usług publicznych	
Zadanie 5.1	Wzmocnienie zarządzania strategicznego w gminie poprzez stworzenie systemu monitoringu realizacji strategii, zestawu wskaźników oraz okresowych przeglądów celów.
Zadanie 5.2	Rozwój kompetencji kadry urzędu i jednostek organizacyjnych poprzez szkolenia, wymianę doświadczeń oraz promowanie kultury współpracy i obsługi nastawionej na mieszkańca.
Zadanie 5.3	Rozbudowa i usprawnienie usług elektronicznych (e-usług), w tym możliwości załatwiania spraw urzędowych online oraz dostępu do informacji publicznej.
Zadanie 5.4	Wzmocnienie mechanizmów partycypacji społecznej, takich jak konsultacje społeczne, zebrania wiejskie, fundusz sołecki i inne formy współdecydowania mieszkańców.
Zadanie 5.5	Rozwój współpracy z sąsiednimi gminami, powiatem i partnerami zewnętrznymi w zakresie wspólnych projektów, promocji, transportu i usług publicznych.

Zadanie 5.6	Rozwój zespołu ds. pozyskiwania środków zewnętrznych i zarządzania projektami, odpowiedzialnego za koordynację działań inwestycyjnych i miękkich.
Zadanie 5.7	Doskonalenie systemu komunikacji z mieszkańcami, w tym wykorzystanie mediów społecznościowych, strony internetowej, biuletynów informacyjnych oraz narzędzi dwukierunkowej komunikacji.
Zadanie 5.8	Rozwój elementów zarządzania jakością w urzędzie, w tym standaryzacja procedur, skracanie czasu obsługi i monitorowanie satysfakcji mieszkańców.
Zadanie 5.9	Racjonalizacja wydatków bieżących oraz wzmacnianie stabilności finansowej gminy, m.in. poprzez analizę kosztów i zwiększanie efektywności wykorzystania majątku.
Zadanie 5.10	Wspieranie aktywności sołectw i lokalnych liderów poprzez szkolenia, doradztwo i narzędzia ułatwiające planowanie rozwoju na poziomie lokalnym.
Zadanie 5.11	Rozwój systemu zarządzania kryzysowego i bezpieczeństwem, w tym współpraca z jednostkami OSP, służbami i mieszkańcami w zakresie przygotowania na sytuacje nadzwyczajne.
Zadanie 5.12	Wzmacnianie przejrzystości działań gminy poprzez publikację danych, raportów i wyników realizowanych programów, a także otwartość na wnioski mieszkańców.
Zadanie 5.13	Regularna ewaluacja lokalnych polityk sektorowych (np. społecznej, oświatowej, kulturalnej, środowiskowej) i dostosowywanie ich do zmieniających się warunków i oczekiwań.
Zadanie 5.14	Promowanie etyki w życiu publicznym, w tym jasnych standardów postępowania, przeciwdziałania konfliktowi interesów oraz budowania zaufania mieszkańców do instytucji samorządowych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji przekazanych przez Urząd Miasta i Gminy w Magnuszewie

Stworzone drzewo celów porządkuje rozwój Gminy Magnuszew wokół jednego nadrzędnego celu horyzontalnego, jakim jest zintegrowane podnoszenie jakości życia mieszkańców w sposób zrównoważony społecznie, gospodarczo, przestrzennie i środowiskowo. Ten cel spaja wszystkie działania samorządu i nadaje im wspólny kierunek, wpisując je w długofalową wizję Magnuszewa jako gminy przyjaznej do życia, pracy, inwestowania i wypoczynku, opartej na aktywności lokalnej społeczności, współpracy z partnerami zewnętrznymi oraz odpowiedzialnym wykorzystaniu zasobów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego.

Na tej podstawie zdefiniowano pięć celów strategicznych, które obejmują kluczowe obszary funkcjonowania gminy: rozwój kapitału ludzkiego, zdrowia, kultury i edukacji; wzmocnienie przedsiębiorczości, turystyki i nowoczesnego rolnictwa; ochronę środowiska i działania klimatyczne; rozbudowę infrastruktury społecznej i technicznej oraz kształtowanie ładu przestrzennego; a także efektywne zarządzanie publiczne i podnoszenie jakości usług. Każdy z tych celów został uszczegółowiony zestawem zadań, które przekładają diagnozę i analizę SWOT na konkretne działania – od polityki demograficznej i senioralnej, poprzez wsparcie biznesu i turystyki uzdrowiskowej, aż po inwestycje w infrastrukturę, zieloną transformację i profesjonalizację administracji. Dzięki temu drzewo celów stanowi spójny, praktyczny schemat kierowania rozwojem Magnuszewa do 2035 roku.

6. Zbieżność założeń strategii z kluczowymi opracowaniami strategicznymi

Założenia „Strategii Rozwoju Gminy Magnuszew na lata 2026–2035” zostały opracowane w ścisłym powiązaniu z kluczowymi dokumentami strategicznymi szczebla unijnego, krajowego, regionalnego i powiatowego. Odniesiono je w szczególności do polityk rozwoju obszarów wiejskich, transformacji w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, wzmacniania spójności terytorialnej oraz zwiększania odporności społeczno-gospodarczej. Takie podejście **zapewnia spójność działań Gminy Magnuszew z nadrzędnymi kierunkami rozwoju oraz zwiększa szanse na skuteczne pozyskiwanie środków zewnętrznych, w tym funduszy europejskich w ramach perspektywy 2021–2027 oraz kolejnych**. Harmonizacja lokalnych priorytetów z wytycznymi wyższego rzędu sprzyja lepszemu przygotowaniu projektów, ułatwia montaż finansowy inwestycji i pozwala realizować przedsięwzięcia o strategicznym znaczeniu, od rozbudowy infrastruktury technicznej, aż po ochronę środowiska i rozwój usług społecznych, bez nadmiernego obciążania budżetu gminy.

Zgodność celów strategicznych Gminy Magnuszew z priorytetami unijnymi, krajowymi i regionalnymi pozwala jednocześnie wpisać działania gminy w szerszy kontekst rozwojowy regionu Mazowsza. Dzięki temu planowane przedsięwzięcia są lepiej skoordynowane z inicjatywami realizowanymi przez samorząd województwa, powiat kozienicki oraz sąsiednie gminy, co sprzyja budowaniu partnerstw, wspólnych produktów turystycznych, projektów infrastrukturalnych i środowiskowych. Takie podejście wzmacnia pozycję Magnuszewa jako gminy wykorzystującej swoje unikatowe atuty w sposób zgodny z nadrzędnymi politykami rozwojowymi.

W procesie analizy spójności celów wzięto pod uwagę kluczowe dokumenty strategiczne przygotowane na poziomie międzynarodowym, krajowym i regionalnym.

- Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności),
- Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030,
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
- Strategia Rozwoju Polski do 2035 r. (projekt)
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,

- Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027,
- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze,
- Strategii rozwoju metropolii warszawskiej do 2040 roku,
- Standardy infrastruktury rowerowej i koncepcja tras rowerowych wskazanych do realizacji w perspektywie do 2030 roku w województwie mazowieckim,
- Strategia Rozwoju Powiatu Kozienickiego na lata 2021-2030.

Tabela 3. Zbieżność założeń strategii z kluczowymi opracowaniami strategicznymi

Opracowanie strategiczne	Zbieżne założenia, cele, obszary, priorytety
Cel strategiczny 1. Rozwój kapitału ludzkiego, ochrony zdrowia, kultury oraz edukacji	
Umowa partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	• „Europa o silniejszym wymiarze społecznym” (CP4) • „Europa bliższa obywatelom” (CP5) • „Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie” (CP6)
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	• Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie • Cel 8: Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi • Cel 10: Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami • Cel 16: Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	• Obszar: Spójność społeczna: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne • Obszar: Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem: Budowa zintegrowanego systemu planowania rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym • Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie: Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów
Strategia Rozwoju Polski do 2035 r. (projekt)	• Priorytet 1.1: Zwiększenie dostępności mieszkań • Priorytet 1.2: Tworzenie warunków sprzyjających rodzicielstwu • Priorytet 1.3: Odpowiedzialna polityka migracyjna • Priorytet 1.5: Dobre zdrowie i aktywne starzenie się • Priorytet 2.1: Wysokie kompetencje obywateli • Priorytet 2.7: Dbanie o jakość życia wszystkich obywateli • Priorytet 3.3: Budowa odporności państwa i społeczeństwa na kryzysy

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	• 1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo • 1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze • 2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego • 3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych
Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027	• Fundusze Europejskie dla wyższej jakości życia na Mazowszu • Fundusze Europejskie dla aktywnego zawodowo Mazowsza • Fundusze Europejskie dla nowoczesnej i dostępnej edukacji na Mazowszu • Fundusze Europejskie dla aktywnej integracji oraz rozwoju usług społecznych i zdrowotnych na Mazowszu • Mazowsze bliższe obywatelom dzięki Funduszom Europejskim
Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze	• Mazowsze zintegrowane społecznie • Mazowsze bogate kulturowo
Strategia rozwoju metropolii warszawskiej do 2040 roku	• Efektywne partnerstwo • Konkurencyjna otwartość
Strategia Rozwoju Powiatu Kozińskiego na lata 2021-2030	• 1.1. Utrzymanie wysokiego poziomu świadczonych usług edukacyjnych • 1.2. Wzrost jakości i dostępności do świadczonych usług zdrowotnych • 1.3. Rozwój systemu wsparcia dla rodzin mających trudności w wypełnianiu swoich podstawowych funkcji • 1.4. Wspieranie osób z niepełnosprawnością oraz osób starszych • 1.5. Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie, przestępczości i uzależnieniom • 2.1. Wspieranie rozwoju kapitału społecznego • 2.2. Rozwój oferty sportowej, rekreacyjnej i kulturalnej w powiecie • 2.3. Wspieranie prowadzenia skutecznej polityki mieszkaniowej
Opracowanie strategiczne	Zbieżne założenia, cele, obszary, priorytety
Cel strategiczny 2. Wspieranie i rozwój przedsiębiorczości, turystyki, działalności rolniczej i jej dywersyfikacji	
Umowa partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	• „Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki promowaniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej” (CP1) • „Lepiej połączona Europa” (CP3)
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	• Cel 7: Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie • Cel 8: Promować stabilny, zrównoważony i inkluzyny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi • Cel 9: Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność • Cel 11: Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu • Cel 12: Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	• Obszar: Reindustrializacja: Wzrost zdolności polskiego przemysłu do sprostania globalnej konkurencji • Obszar: Rozwój innowacyjnych firm: Zwiększenie innowacyjności polskich przedsiębiorstw na rynku krajowym i rynkach zagranicznych • Obszar: Małe i średnie przedsiębiorstwa: Przemiany strukturalne sektora; Nowe formy działania i współpracy; Nowoczesne instrumenty wsparcia • Obszar: Spójność społeczna: Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy • Obszar: Kapitał dla rozwoju: Trwałe zwiększenie stopy inwestycji i ich jakości w dłuższej perspektywie, przy większym wykorzystaniu środków krajowych • Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych
Strategia Rozwoju Polski do 2035 r. (projekt)	• Priorytet 1.4: Rynek pracy włączający różne grupy społeczne • Priorytet 2.3: Kształtowanie ekosystemu dla innowacji i wzrostu firm • Priorytet 2.4: Aktywna polityka w obszarze przemysłu i nowych technologii • Priorytet 2.7: Dbanie o jakość życia wszystkich obywateli • Priorytet 3.1: Systematyczny wzrost pozycji międzynarodowej Polski
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	• 1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo • 1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze • 2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym • 2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach
Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027	• Fundusze Europejskie dla bardziej konkurencyjnego i inteligentnego Mazowsza • Fundusze Europejskie dla wyższej jakości życia na Mazowszu • Fundusze Europejskie dla aktywnego zawodowo Mazowsza • Fundusze Europejskie dla nowoczesnej i dostępnej edukacji na Mazowszu
Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze	• Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze • Dostępne i mobilne Mazowsze • Zielone niskoemisyjne Mazowsze
Strategia rozwoju metropolii warszawskiej do 2040 roku	• Wygodna przestrzeń • Konkurencyjna otwartość
Strategia Rozwoju Powiatu Kozienickiego na lata 2021-2030	• 3.1. Wzrost poziomu atrakcyjności inwestycyjnej powiatu • 3.2. Atrakcyjne warunki do rozwoju aktywności gospodarczej mieszkańców • 3.3. Rozwój gospodarczy obszarów wiejskich • 3.4. Wzrost atrakcyjności turystycznej powiatu
Opracowanie strategiczne	Zbieżne założenia, cele, obszary, priorytety
Cel strategiczny 3. Zachowanie walorów środowiska przyrodniczego, przeciwdziałanie zmianom klimatu	
Umowa partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	• „Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa” (CP2) • „Europa o silniejszym wymiarze społecznym” (CP4) • „Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na

	rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie” (CP6)
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	• Cel 6: Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi • Cel 7: Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie • Cel 13: Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom • Cel 15: Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustoszenie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	• Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie: Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów; Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie
Strategia Rozwoju Polski do 2035 r. (projekt)	• Priorytet 2.5: Transformacja energetyczna • Priorytet 2.6: Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu • Priorytet 2.7: Dbanie o jakość życia wszystkich obywateli
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	• 1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych
Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027	• Fundusze Europejskie na zielony rozwój Mazowsza • Fundusze Europejskie dla wyższej jakości życia na Mazowszu • Mazowsze bliższe obywatelom dzięki Funduszom Europejskim
Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze	• Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze • Zielone niskoemisyjne Mazowsze
Strategia rozwoju metropolii warszawskiej do 2040 roku	• Wygodna przestrzeń • Elastyczna odporność
Strategia Rozwoju Powiatu Kozienickiego na lata 2021-2030	• 4.2. Wzrost poziomu zabezpieczeń przeciw klęskom żywiołowym • 5.1. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu kozienickiego • 5.2. Efektywna ochrona środowiska i wspieranie adaptacji do zmian klimatycznych
Opracowanie strategiczne	Zbieżne założenia, cele, obszary, priorytety
Cel strategiczny 4. Rozwój infrastruktury społecznej i technicznej, kształtowanie ładu przestrzennego	
Umowa partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	• „Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa” (CP2) • „Lepiej połączona Europa” (CP3) • „Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie” (CP6)
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	• Cel 7: Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie

	• Cel 9: Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność • Cel 11: Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	• Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie: Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów; Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych; Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie
Strategia Rozwoju Polski do 2035 r. (projekt)	• Priorytet 2.2: Rozwój mobilności oraz infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej • Priorytet 2.5: Transformacja energetyczna • Priorytet 2.7: Dbanie o jakość życia wszystkich obywateli • Priorytet 3.2: Wzmocnienie potencjału obronnego kraju • Priorytet 3.3: Budowa odporności państwa i społeczeństwa na kryzysy
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	• 1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze • 1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych • 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów • 3.2 Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym
Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027	• Fundusze Europejskie na rozwój mobilności miejskiej na Mazowszu • Fundusze Europejskie dla lepiej połączanego i dostępnego Mazowsza • Fundusze Europejskie dla wyższej jakości życia na Mazowszu • Mazowsze bliższe obywatelom dzięki Funduszom Europejskim
Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze	• Dostępne i mobilne Mazowsze • Mazowsze zintegrowane społecznie
Strategia rozwoju metropolii warszawskiej do 2040 roku	• Wygodna przestrzeń • Elastyczna odporność
Standardy infrastruktury rowerowej i koncepcja tras rowerowych wskazanych do realizacji w perspektywie do 2030 roku w województwie mazowieckim	• Koncepcja wyznacza priorytetowe trasy rowerowe do realizacji w województwie mazowieckim do 2030 r., odpowiadając na wyzwania i kierunki działania definiowane na poziomie UE, kraju i regionu. Proponowane trasy bazują na przebiegach wzdłuż linii kolejowych i dolin rzecznych, co podnosi ich atrakcyjność, bezpieczeństwo i ogranicza kolizje z układem drogowym, a wykorzystanie wałów przeciwpowodziowych sprzyja zarówno budowie dróg rowerowych, jak i trwałości samych wałów. Trasy mają funkcje komunikacyjne i rekreacyjne, prowadząc przez centra miast, osiedla, stacje kolejowe i popularne tereny wypoczynkowe, przy jednoczesnym utrzymaniu możliwie prostego przebiegu. Obejmują one odcinki międzynarodowych szlaków EuroVelo 2 i 11, krajowe trasy

	nr 5, 6, 7 i 8 oraz regionalne połączenia wzdłuż głównych linii kolejowych, uzgodnione na styku regionów z sąsiednimi województwami.
Strategia Rozwoju Powiatu Kozienickiego na lata 2021-2030	• 4.1. Wysoka dostępność komunikacyjna powiatu kozienickiego i jego miejscowości • 4.2. Wzrost poziomu zabezpieczeń przeciw klęskom żywiołowym • 4.3. Poprawa dostępności do sieci teleinformatycznej • 5.2. Efektywna ochrona środowiska i wspieranie adaptacji do zmian klimatycznych • 5.3. Poprawa ładu przestrzennego w powiecie kozienickim
Opracowanie strategiczne	Zbieżne założenia, cele, obszary, priorytety
Cel strategiczny 5. Efektywne zarządzanie publiczne, poprawa jakości usług publicznych	
Umowa partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	• „Europa o silniejszym wymiarze społecznym” (CP4) • „Europa bliższa obywatelom” (CP5) • „Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie” (CP6)
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	• Cel 8: Promować stabilny, zrównoważony i inkluzyjny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi • Cel 12: Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji • Cel 16: Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu • Cel 17: Wzmocnić środki wdrażania i ożywić globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	• Obszar: Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem: Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne – dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorców; Budowa zintegrowanego systemu planowania rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym • Obszar: E-państwo: Cyfrowe państwo usługowe • Obszar: Finanse publiczne: Stabilne, efektywne i zrównoważone finanse publiczne • Obszar: Efektywność wykorzystania środków UE: Wykorzystanie środków z budżetu UE w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe
Strategia Rozwoju Polski do 2035 r. (projekt)	• Priorytet 2.7: Dbanie o jakość życia wszystkich obywateli • Priorytet 3.1: Systematyczny wzrost pozycji międzynarodowej Polski • Priorytet 3.3: Budowa odporności państwa i społeczeństwa na kryzysy • Priorytet 3.5: Skutecznie działająca administracja
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	• 1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo • 1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze

	• 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów • 2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym • 3.1. Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem • 3.2 Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym • 3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych • 3.4. Efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej
Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027	• Fundusze Europejskie dla bardziej konkurencyjnego i inteligentnego Mazowsza • Fundusze Europejskie dla wyższej jakości życia na Mazowszu • Fundusze Europejskie dla aktywnego zawodowo Mazowsza • Fundusze Europejskie dla aktywnej integracji oraz rozwoju usług społecznych i zdrowotnych na Mazowszu • Mazowsze bliższe obywatelom dzięki Funduszom Europejskim
Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze	• Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze • Mazowsze zintegrowane społecznie • Mazowsze bogate kulturowo
Strategia rozwoju metropolii warszawskiej do 2040 roku	• Efektywne partnerstwo • Elastyczna odporność • Konkurencyjna otwartość
Strategia Rozwoju Powiatu Kozińskiego na lata 2021-2030	• 1.6. Wysoka skuteczność działania Starostwa Powiatowego i innych podmiotów • 2.1. Wspieranie rozwoju kapitału społecznego

Źródło: opracowanie własne

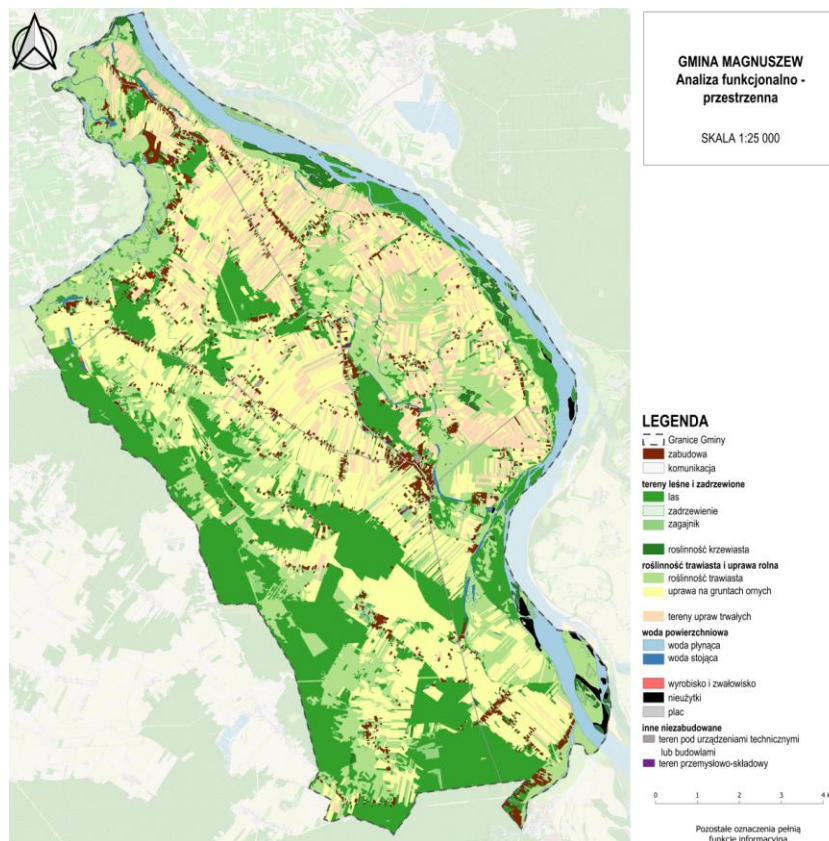
Podsumowując, opracowane zestawienie zbieżności pokazuje, że cele Strategii Rozwoju Gminy Magnuszew na lata 2026-2036 są konsekwentnie powiązane z nadrzędnymi dokumentami unijnymi, krajowymi, regionalnymi i powiatowymi, co wzmacnia zarówno jej merytoryczną spójność, jak i potencjał wdrożeniowy. Priorytety dotyczące zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, transformacji energetyczno-klimatycznej, rozwoju infrastruktury, usług społecznych, ochrony środowiska oraz wzmacniania spójności terytorialnej znajdują bezpośrednie odzwierciedlenie w przyjętych celach strategicznych Magnuszewa. Dzięki temu gmina może skuteczniej pozyskiwać środki zewnętrzne, budować partnerstwa z innymi samorządami i instytucjami, a realizowane projekty wpisują się w szersze kierunki polityk publicznych, co zwiększa trwałość efektów i ogranicza ryzyko rozproszenia działań rozwojowych.

7. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Magnuszew

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Magnuszew stanowi ważny element strategii rozwoju, ponieważ pokazuje, jak w sposób uporządkowany i przemyślany kształtować przestrzeń gminy w kolejnych latach. Odnosi się on do całej sieci miejscowości tworzących gminę, ich wzajemnych powiązań oraz relacji z otaczającym je środowiskiem przyrodniczym, w szczególności dolinami Wisły, Pilicy i Radomki oraz obszarami leśnymi i terenami chronionymi. Model ten ma za zadanie godzić potrzeby rozwoju zabudowy mieszkaniowej, działalności gospodarczej i rolniczej, usług publicznych oraz turystyki i rekreacji z koniecznością ochrony walorów przyrodniczych i krajobrazowych Gminy Magnuszew.

Mapa 2. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – analiza funkcjonalno-przestrzenna

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Magnuszewie. Projekt planu ogólnego Gminy Magnuszew

Przyjęta koncepcja porządkuje sposób funkcjonowania i rozwoju poszczególnych miejscowości, wskazuje ośrodki pełniące funkcje lokalnych centrów, określa logikę rozwoju

infrastruktury komunikacyjnej i technicznej oraz wyznacza obszary, w których rozwój powinien być szczególnie ostrożny ze względu na środowisko. Dzięki temu model struktury funkcjonalno-przestrzennej staje się praktycznym narzędziem, które pozwala unikać rozpraszania zabudowy, wspiera racjonalne lokowanie inwestycji i sprzyja tworzeniu spójnej, czytelnej i przyjaznej mieszkańcom przestrzeni Gminy Magnuszew.

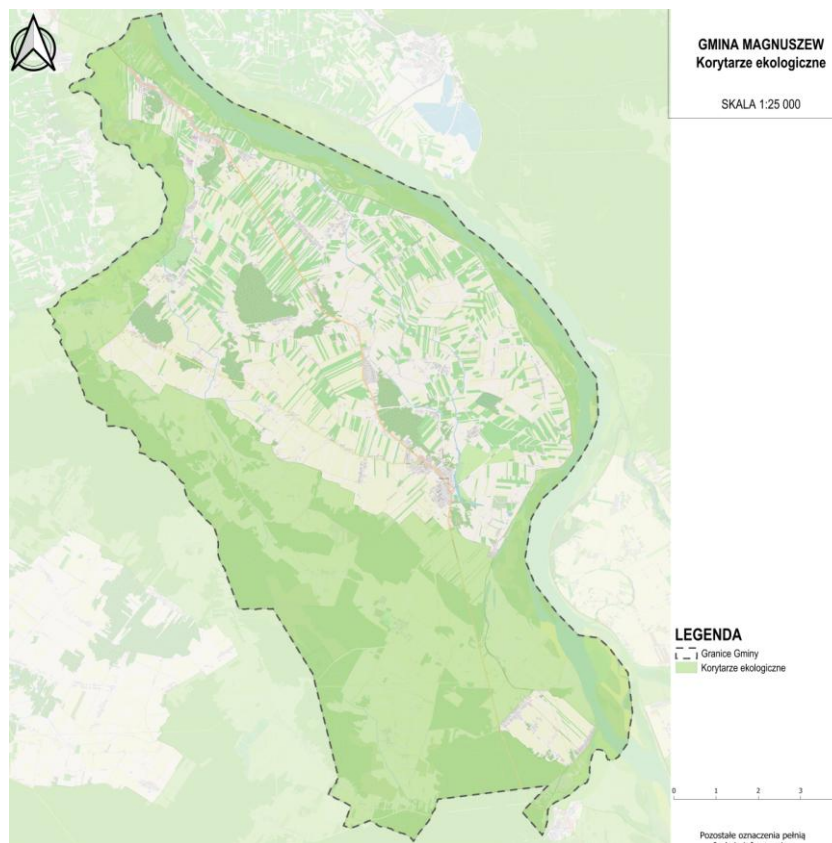
Poniżej scharakteryzowano składowe modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Magnuszew.

- W zakresie **struktury sieci osadniczej Gminy Magnuszew** model zakłada wyraźną hierarchię jednostek osadniczych, opartą na istniejącym układzie miejscowości. Magnuszew pełni rolę podstawowego ośrodka gminnego, koncentrującego najważniejsze funkcje administracyjne, edukacyjne, usługowe i handlowe. Wokół niego funkcjonują wsie o podwyższonej randze, takie jak Mniszew, Rozniszew, Przydworzyce czy Chmielew, które stanowią lokalne centra obsługi mieszkańców najbliższego otoczenia, przede wszystkim w zakresie edukacji, kultury, usług podstawowych i życia społecznego. Pozostałe sołectwa zachowują głównie charakter mieszkaniowo rolniczy, z dominacją zabudowy jednorodzinnej i zagrodowej. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej porządkuje kierunki rozwoju zabudowy tak, aby uwzględnić rolę Magnuszewa i najważniejszych wsi jako biegunów usług, ograniczać nadmierne rozpraszanie nowej zabudowy na terenach otwartych oraz zachować czytelny, wiejski charakter gminy przy jednoczesnym zapewnieniu mieszkańcom dostępu do niezbędnych usług publicznych.
- W odniesieniu do **systemu powiązań przyrodniczych** model opiera się na wyjątkowym położeniu gminy w widłach trzech rzek: Wisły, Pilicy i Radomki oraz na dużej powierzchni lasów i terenów zielonych. Doliny rzeczne, starorzecza, obszary zalewowe, łąki i mokradła tworzą naturalny kręgosłup przyrodniczy gminy, pełniący funkcję korytarzy ekologicznych o znaczeniu ponadlokalnym. Uzupełniają go kompleksy leśne oraz obszary objęte różnymi formami ochrony przyrody, w tym Obszar Chronionego Krajobrazu i rezerwat przyrody „Olszyny”. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej zakłada zachowanie ciągłości tych powiązań, unikanie ich przerywania przez nową zabudowę liniową i infrastrukturę, rozwijanie zieleni urządzonej w miejscowościach oraz wzmacnianie roli dolin rzecznych jako przestrzeni rekreacyjnej, edukacyjnej

i krajobrazowej. Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych mają jednocześnie wspierać odporność gminy na skutki zmian klimatu, w tym poprzez zwiększanie retencji wód i ograniczanie ryzyka powodziowego.

Mapa 3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – korytarze ekologiczne

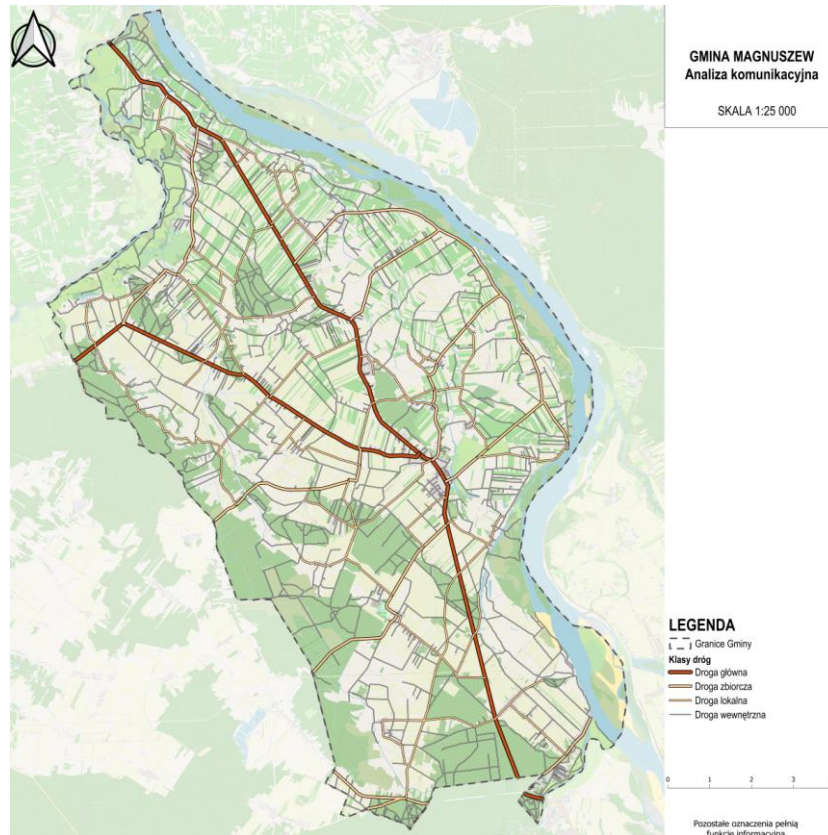

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Magnuszewie. Projekt planu ogólnego Gminy Magnuszew

- W analizowanym **układzie transportowym** kluczowym elementem pozostaje przebieg drogi krajowej nr 79, stanowiącej główną oś komunikacyjną w relacji Warszawa-Kozienice oraz dalsze kierunki na południe kraju. Ważną rolę pełni również droga wojewódzka nr 736 w kierunku Warki, a sieć dróg powiatowych i gminnych zapewnia obsługę wszystkich miejscowości i powiązania z sąsiednimi gminami. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej przewiduje stopniową poprawę standardu dróg lokalnych, usprawnianie układu dojazdów do Magnuszewa i wsi o funkcjach usługowych oraz podnoszenie bezpieczeństwa ruchu, zwłaszcza w rejonie szkół i przejść przez zwarte zabudowy. Ważnym elementem są także korytarze ruchu pieszego i rowerowego, które powinny integrować miejscowości gminy, łączyć je z terenami nadwiślańskimi oraz dolinami Pilicy i Radomki, a także tworzyć atrakcyjne trasy rekreacyjne. Rozwój

infrastruktury dla ruchu niezmotoryzowanego ma sprzyjać codziennej mobilności mieszkańców, poprawie bezpieczeństwa oraz wykorzystaniu walorów krajobrazowych.

Mapa 4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – układ komunikacyjny

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Magnuszewie. Projekt planu ogólnego Gminy Magnuszew

- W odniesieniu do **głównych elementów infrastruktury technicznej i społecznej** model zakłada dalsze wzmacnianie Magnuszewa jako najważniejszego węzła usług publicznych oraz rozwój funkcji społecznych w kilku większych wsiach. Sieć wodociągowa obejmuje znaczną część zabudowy, jednak poziom skanalizowania budynków jest niższy, co uzasadnia kolejne inwestycje w rozbudowę i modernizację systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków oraz porządkowanie indywidualnych instalacji. Istotne znaczenie ma także rozbudowa i modernizacja sieci energetycznych, infrastruktury telekomunikacyjnej oraz oświetlenia ulicznego, zwłaszcza wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych i w miejscach koncentracji zabudowy. Infrastruktura społeczna koncentruje się wokół szkół podstawowych w Mniszewie, Chmielewie, Przydworzycach, Roznieszewie i Zespołu Szkół i Placówek Oświatowych w Magnuszewie, a także bibliotek, obiektów kultury, sportu i placówek ochrony zdrowia. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej wskazuje na potrzebę dalszego wzmacniania tych lokalnych centrów

poprzez lokowanie nowych usług, rozwój terenów rekreacyjnych i zieleni publicznej oraz poprawę dostępności komunikacyjnej z mniejszych sołectw, tak aby mieszkańcy całej gminy mogli korzystać z nowoczesnej, dobrze rozmieszczonej infrastruktury przy zachowaniu wiejskiego charakteru i wysokich walorów krajobrazowych Gminy Magnuszew.

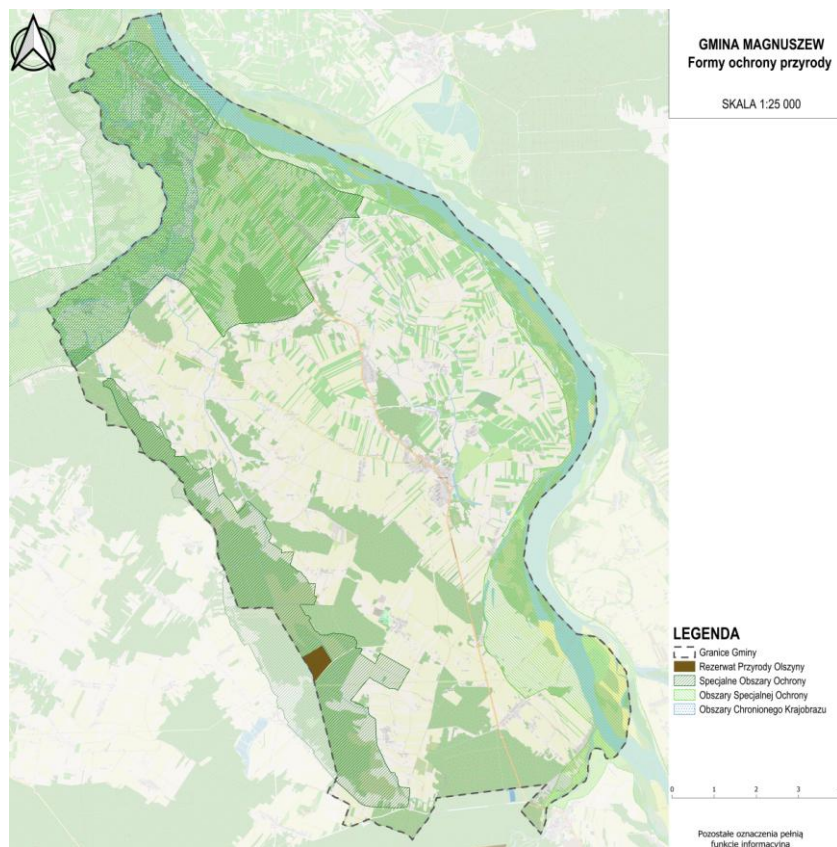
Poniżej przedstawiono **kluczowe ustalenia i rekomendacje dotyczące kształtowania oraz realizacji polityki przestrzennej w Gminie Magnuszew**. Jej zasadniczym celem jest tworzenie warunków dla zrównoważonego rozwoju przestrzennego, poprawy komfortu życia mieszkańców oraz odpowiedzialnej ochrony zasobów środowiskowych i bogatego dziedzictwa historycznego, związanego między innymi z położeniem w widłach Wisły, Pilicy i Radomki. Szczególną wagę przykładają się do utrzymania ładu przestrzennego, ograniczania nadmiernego rozpraszania zabudowy na terenach otwartych, racjonalnego zagospodarowania obszarów przeznaczonych pod inwestycje oraz stopniowej rozbudowy infrastruktury technicznej i powiązań komunikacyjnych pomiędzy miejscowościami. Równolegle polityka przestrzenna gminy ukierunkowana jest na działania proekologiczne, właściwe lokalizowanie inwestycji celu publicznego, ochronę korytarzy przyrodniczych oraz sukcesywną rewitalizację obszarów wymagających odnowy i modernizacji. Ustalenia i rekomendacje polityki przestrzennej Gminy Magnuszew:

- **Zasady ochrony środowiska i jego zasobów** w Gminie Magnuszew opierają się na szczególnej trosce o doliny Wisły, Pilicy i Radomki, system starorzeczy, mokradeł i łąk oraz duże kompleksy leśne. Oznacza to ograniczanie zabudowy w strefach zalewowych, zachowanie naturalnych terenów retencyjnych, utrzymywanie ciągłości korytarzy ekologicznych oraz stosowanie rozwiązań sprzyjających małej retencji. W polityce przestrzennej należy konsekwentnie redukować źródła niskiej emisji, promować termomodernizację i odnawialne źródła energii, a także dbać o wysoką jakość krajobrazu otwartego, tak aby rozwój zabudowy nie prowadził do jego degradacji wizualnej.
- **Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków** uwzględniają zarówno obiekty o randze ponadlokalnej, takie jak kościół parafialny w Magnuszewie, zespół pałacowo parkowy w Trzebieniu, miejsca pamięci związane z walkami z 1863 roku oraz z II wojną światową, jak i liczne kapliczki, krzyże przydrożne oraz tradycyjną zabudowę wiejską.

W planowaniu przestrzennym trzeba dążyć do zachowania historycznych układów ruralistycznych, właściwej ekspozycji najcenniejszych obiektów oraz kształtowania nowej zabudowy w sposób szanujący skalę i charakter historycznego krajobrazu kulturowego.

Mapa 5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – formy ochrony przyrody

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Magnuszewie. Projekt planu ogólnego Gminy Magnuszew

- **Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów** odnoszą się do koncentracji nowej zabudowy mieszkaniowej przede wszystkim w Magnuszewie i większych wsiach o funkcjach usługowych, takich jak Mniszew, Rozniszew, Przydworzyce czy Chmielew. W pozostałych sołectwach zalecane jest raczej dogęszczanie istniejących układów niż wyznaczanie odległych enklaw zabudowy na terenach rolnych. Taki sposób postępowania ogranicza rozpraszanie osadnictwa, sprzyja efektywnemu wykorzystaniu infrastruktury i zmniejsza koszty obsługi terenów, a jednocześnie pozwala zachować duże połacie gruntów rolnych oraz czytelny wiejski charakter gminy.
- **Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego** zakładają ich ewentualne sytuowanie w Magnuszewie, w bezpośrednim powiązaniu z drogą krajową nr 79 oraz

istniejącą zabudową usługową. Na terenach wiejskich gminy preferowane są niewielkie punkty handlowe i usługowe, powiązane z lokalnymi potrzebami mieszkańców. Rozwój dużych obiektów handlowych poza głównym ośrodkiem mógłby prowadzić do nadmiernego obciążenia układu drogowego, pogorszenia ładu przestrzennego oraz osłabienia lokalnych usług w mniejszych miejscowościach.

Mapa 6. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – zabytki nieruchome i archeologiczne

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Magnuszewie. Projekt planu ogólnego Gminy Magnuszew

- **Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego**, takich jak nowe obiekty oświaty, kultury, ochrony zdrowia, sportu czy administracji, wzmacniają rolę Magnuszewa jako centrum gminnego oraz wybranych wsi jako lokalnych biegunów usług. W praktyce oznacza to preferencyjne lokowanie inwestycji w miejscowościach najlepiej skomunikowanych, już wyposażonych w podstawową infrastrukturę oraz pełniących funkcje obsługi szerszego zaplecza. Jednocześnie przy każdej tego typu inwestycji należy brać pod uwagę dostępność pieszą, rowerową i transportem zbiorowym dla mieszkańców mniejszych sołectw.

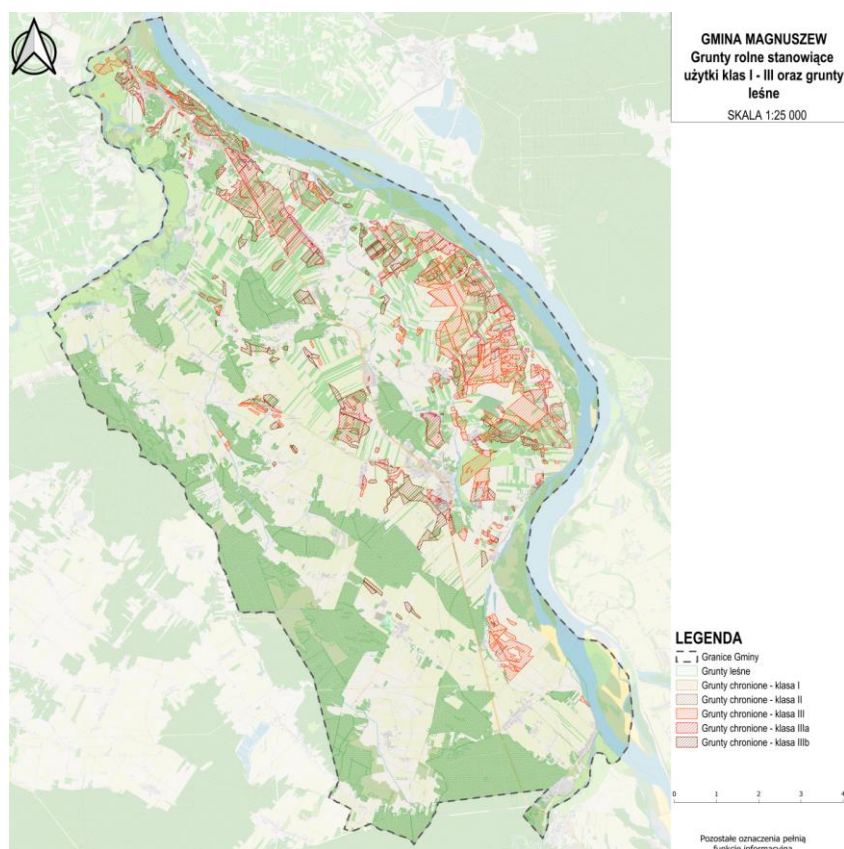

- **Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej** zakładają wykorzystanie istniejących osi układu drogowego, w szczególności drogę krajową nr 79 i drogę wojewódzką nr 736, przy jednoczesnym stopniowym podnoszeniu standardu dróg gminnych i powiatowych. Niezbędne jest rozwijanie bezpiecznych tras pieszych i rowerowych, zwłaszcza w relacjach między Magnuszewem a większymi wsiami oraz w kierunku terenów nadwiślańskich i rekreacyjnych. W obszarze infrastruktury technicznej priorytetem pozostaje porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej, modernizacja sieci energetycznych i telekomunikacyjnych oraz zapewnianie wysokiej jakości infrastruktury społecznej w ośrodkach obsługi mieszkańców.
- **Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej powyżej 500 kW** łączą potrzebę transformacji energetycznej z ochroną krajobrazu i komfortu życia mieszkańców. Duże instalacje fotowoltaiczne lub inne źródła odnawialne mogą być rozwijane przede wszystkim na terenach o mniejszych walorach przyrodniczych i krajobrazowych, z dala od zwartej zabudowy mieszkaniowej, ważnych punktów widokowych oraz obszarów chronionych. Każdorazowo należy analizować wpływ takich inwestycji na układ przestrzenny gminy, sieć przyrodniczą i lokalny krajobraz. W obecnej sytuacji jest to założenie hipotetyczne, nie są znane skonkretyzowane plany w tym zakresie.
- **Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko** opierają się na wyraźnym preferowaniu lokalizacji poza obszarami cennymi przyrodniczo, poza dolinami rzek oraz z zachowaniem odpowiednich stref ochronnych wobec zabudowy mieszkaniowej. Wymagane jest każdorazowe przeprowadzanie rzetelnych procedur oceny oddziaływania na środowisko, a także szczególna ostrożność w rejonach potencjalnego konfliktu funkcji, gdzie interes inwestycyjny może kolidować z ochroną przyrody, rolnictwem lub walorami krajobrazowymi. Obecna **strategia nie zakłada realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko**.
- **Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej** wzmacniają rolniczy charakter gminy oraz znaczenie lasów jako zasobu przyrodniczego i gospodarczego. Istotne jest ograniczanie przeznaczania najlepszych gleb rolnych na cele nierolnicze, promowanie scalania gruntów i współpracy rolników oraz wspieranie kierunków produkcji zgodnych z warunkami siedliskowymi. W gospodarce leśnej należy łączyć

funkcje produkcyjne z ochroną różnorodności biologicznej, pełnioną przez lasy rolą klimatyczną oraz ich znaczeniem dla rekreacji mieszkańców.

Mapa 7. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – grunty rolne oraz grunty leśne

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Magnuszewie. Projekt planu ogólnego Gminy Magnuszew

- Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych, rewitalizacji oraz terenach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji** uwzględniają przede wszystkim wybrane fragmenty Magnuszewa i niektórych wsi, gdzie występuje zdegradowana zabudowa, przestarzała infrastruktura lub zaniedbane przestrzenie publiczne. W takich miejscach rekomendowane jest prowadzenie działań kompleksowych, obejmujących odnowę budynków, uporządkowanie przestrzeni, zazielenianie, poprawę dostępności oraz wzmacnianie funkcji społecznych i usługowych. Kluczowe jest także przywracanie wartości terenom poeksploatacyjnym lub zanieczyszczonym tak, aby mogły pełnić nowe, bezpieczne funkcje przyrodnicze, rekreacyjne lub usługowe z korzyścią dla mieszkańców całej gminy.

8. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa mazowieckiego wraz z zakresem planowanych działań

Obszar strategicznej interwencji (OSI) można rozumieć jako część gminy lub regionu, wyodrębnioną w dokumentach planistycznych i strategicznych ze względu na szczególne cechy funkcjonalne bądź specyficzne uwarunkowania społeczne, gospodarcze lub przestrzenne. Mogą one z jednej strony **hamować rozwój tego obszaru**, z drugiej zaś kryć istotny, dotąd **niewykorzystany potencjał**. To właśnie w takich miejscach koncentruje się interwencja publiczna, inwestycje infrastrukturalne, działania rozwojowe w sferze gospodarki czy kapitału ludzkiego, finansowane ze środków własnych samorządu oraz funduszy zewnętrznych. W praktyce OSI oznacza więc teren wymagający wsparcia, aby przeciwdziałać procesom degradacji albo obszar, w którym odpowiednio ukierunkowane inwestycje mogą przynieść ponadprzeciętne korzyści dla całej gminy lub regionu.

W „Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+” zdiagnozowano zasadniczo obszary strategicznej interwencji (OSI), które nawiązują do problemów utrudniających rozwój poszczególnych podregionów bądź potencjałów możliwych do wykorzystania w celu pobudzenia procesów rozwojowych w określonych częściach regionu, czyli **dwa typy OSI**.

Delimitacja OSI umożliwi lepszą koordynację działań strategicznych wpisujących się w politykę rozwoju i planowania przestrzennego regionu. Usprawni także przyporządkowanie właściwych narzędzi interwencji publicznej, co warunkuje większą skuteczność i efektywność podejmowanych działań rozwojowych.

OSI problemowe (podregiony NUTS 3): ciechanowski, ostrołęcki, płocki, radomski, siedlecki, żyrardowski, warszawski zachodni, warszawski wschodni i miasto Warszawa.

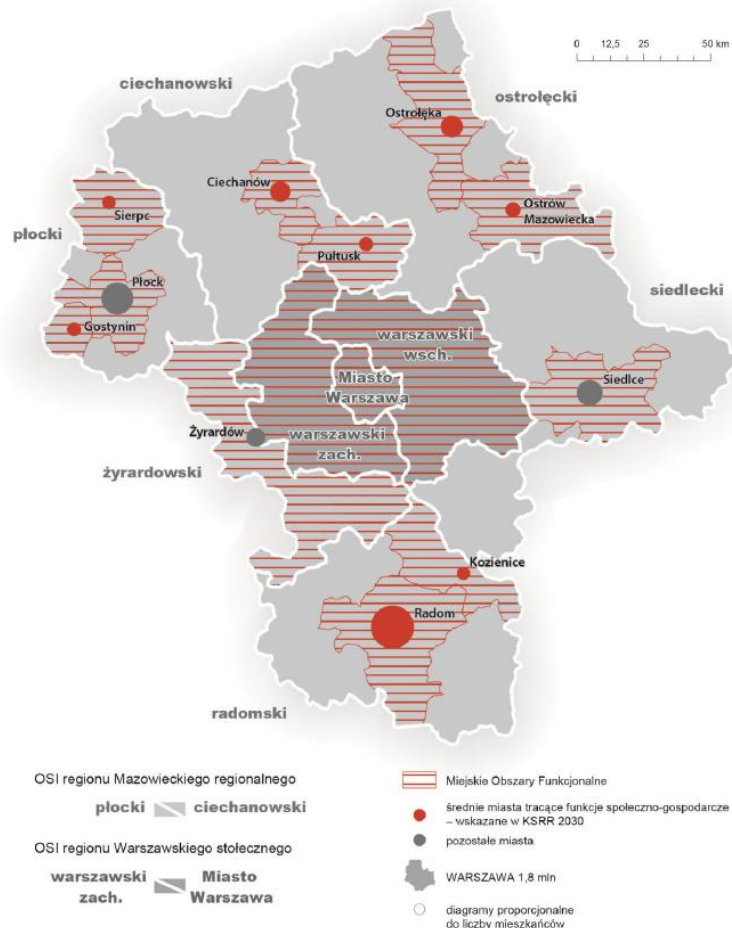
OSI bieguny wzrostu, miejskie obszary funkcjonalne (MOF): miejski obszar funkcjonalny Warszawy (region Warszawski stołeczny) jako istniejący biegun wzrostu; miejskie obszary funkcjonalne miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze oraz Płocka, Siedlec i Żyrardowa jako potencjalne bieguny wzrostu.

OSI określone na poziomie województwa obejmują także OSI z **poziomu krajowego**, wskazane w „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)” oraz „Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030”, tj. obszary zagrożone

trwałą marginalizacją (101 gmin w województwie mazowieckim) oraz miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze: Radom, Ciechanów, Ostrołęka, Pułtusk, Ostrów Mazowiecka, Gostynin, Sierpc, Koźienice.

Mapa 8. Obszary strategicznej interwencji (OSI) województwa mazowieckiego

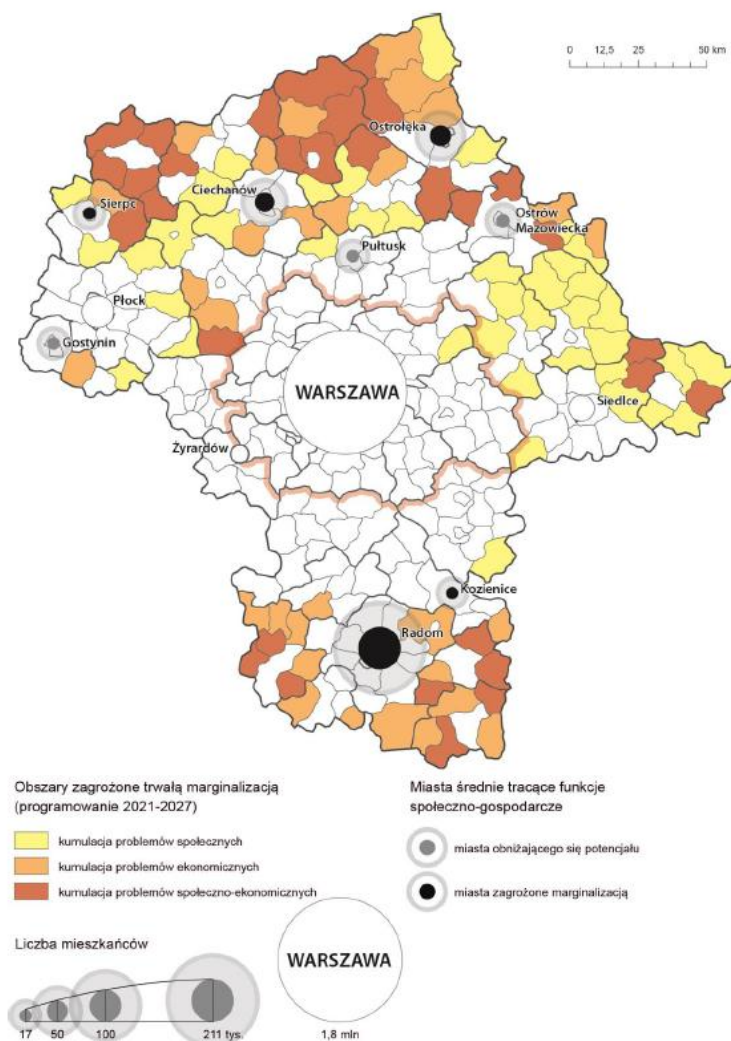

Źródło: Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze

Pomimo wskazania MOF jako odrębnej kategorii OSI, ich rozwój jest ściśle powiązany z rozwojem OSI obejmujących podregiony NUTS 3, ukierunkowanych na przewyżnianie barier rozwojowych. W wyniku tej zależności działania prowadzone na obszarze poszczególnych MOF jako istniejących bądź potencjalnych biegunów wzrostu, będą przekładać się na poprawę konkurencyjności i spójności w skali całego podregionu, z korzyścią dla całego województwa.

Mapa 9. Obszary zagrożone trwałą marginalizacją i miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze

Źródło: Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze

Odnosząc się do wcześniejszych wyjaśnień, **Gmina Magnuszew** należy do **radomskiego obszaru strategicznej interwencji**. Działania we wskazanym OSI skoncentrowane będą na poniższych obszarach.

Wsparcie rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru poprzez:

- rozwój skoordynowanej oferty inwestycyjnej, w tym zapewnienie terenów inwestycyjnych i poprawę ich dostępności transportowej,
- zapewnienie atrakcyjnej oferty edukacyjnej i wzbogacenie bazy dydaktycznej,
- aktywizację osób bezrobotnych i wspieranie przedsiębiorczości, w tym przez wspieranie uczenia się przez całe życie, doradztwo i kształcenie zawodowe, zapewnienie opieki nad dziećmi,

- rozwój instytucji otoczenia biznesu,
- poprawę dostępu do infrastruktury zdrowotnej i specjalistycznej opieki zdrowotnej,
- rozwój strefy okołolotniskowej oraz budowę bazy logistycznej.

Poprawa dostępności obszaru poprzez:

- rozwój transportu kolejowego z wykorzystaniem nowych i zmodernizowanych linii kolejowych oraz uzupełnienie sieci przystanków,
- rozwój i poprawę jakości zintegrowanego, niskoemisyjnego transportu zbiorowego,
- rozwój sieci tras rowerowych i infrastruktury dla pieszych.

Ponadto **Gmina Magnuszew** mieści się także w granicach **MOF miast subregionalnych i miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze – potencjalne bieguny wzrostu**.

Miasta subregionalne i średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, takie jak Radom, Żyrardów, Płock czy Ciechanów, powinny stać się potencjalnymi biegunami wzrostu dla swojego otoczenia. Warunkiem jest efektywne wykorzystanie ich zasobów oraz rozwój współpracy w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych. Działania te pozwolą nie tylko na wzmocnienie powiązań między miastami a otaczającymi je gminami, ale także na włączenie obszarów wiejskich – w tym zagrożonych marginalizacją – w procesy rozwojowe. W przypadku miast średnich kluczowe będzie zahamowanie utraty dotychczasowych funkcji i dywersyfikacja gospodarki, m.in. poprzez rozwój nowych sektorów, które poprawią ich konkurencyjność i sytuację społeczną, przy jednoczesnej dbałości o środowisko.

Współpraca w ramach MOF powinna koncentrować się na działaniach wspólnych, obejmujących rozwój lokalnych rynków pracy i aktywizację zawodową mieszkańców, dostosowanie systemu edukacji do potrzeb gospodarki, a także poprawę atrakcyjności inwestycyjnej poprzez wspieranie przedsiębiorczości i zielonych technologii. Ważnym elementem jest również rozwój uczelni wyższych w ośrodkach subregionalnych, co sprzyjać będzie kształceniu kadr dla nowoczesnych gałęzi gospodarki i wzmacnianiu potencjału rozwojowego całych obszarów funkcjonalnych.

9. Uwarunkowania wodne oraz związane ze zmianami klimatu

Zgodnie z art. 326 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t. j. Dz.U. z 2025 r., poz. 960, 1535). Strategia Rozwoju Gminy Magnuszew na lata 2026-2035 uwzględnia m.in. ustalenia dokumentów planistycznych, o których mowa w art. 315 pkt 1-3 ww. ustawy tj.:

- plany zarządzania ryzykiem powodziowym,
- plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy,
- plan przeciwdziałania skutkom suszy.

Położenie Gminy Magnuszew w widłach Wisły, Pilicy i Radomki w naturalny sposób sprawia, że woda jest tu jednocześnie zasobem i czynnikiem ryzyka. Z jednej strony układ rzeczny, starorzecza, łąki oraz tereny leśne budują lokalny krajobraz, wspierają bioróżnorodność i podnoszą atrakcyjność rekreacyjną obszaru, z drugiej strony zwiększają wrażliwość na wahania poziomu wód, podtopienia oraz ograniczenia inwestycyjne w dolinach rzecznych. W praktyce oznacza to konieczność szczególnie ostrożnego prowadzenia polityki przestrzennej w sąsiedztwie cieków i obniżen terenowych, uwzględniania powiązań przyrodniczych oraz ochrony korytarzy ekologicznych, które w gminie są silnie związane z dolinami rzecznyymi.

W ujęciu hydrograficznym Gmina Magnuszew należy przede wszystkim do zlewni Wisły i Pilicy, a jedynie niewielki fragment jej południowej części do zlewni Radomki, przy czym obszar gminy odwadniają także liczne strumienie i rowy uchodzące do tych rzek. Szczególną rolę pełni Kanał Trzebnicki, największy lokalny ciek odwadniający, powstały po II wojnie światowej i poprowadzony śladem dawnego średniowiecznego koryta Wisły, który uchodzi do Pilicy w rejonie Roznieszewa. Wisła, Pilica i Radomka na znacznych odcinkach wyznaczają granice gminy, a ich stan jakościowy jest zróżnicowany: Wisła na terenie gminy charakteryzuje się wodami III klasy czystości, podobnie Radomka, natomiast Pilica uchodzi za jedną z najczystszych rzek, a jej wody w obrębie gminy odpowiadają II klasie czystości. Poza jednym dopływem Pilicy odwadniającym tereny bagienne we wschodniej części gminy, w tym obszary cenne przyrodniczo, nie występują tu znaczące ciek wodne. Jednocześnie istotna część gminy położona jest w tarasie zalewowym Wisły, co oznacza narażenie na zalanie w przypadku wystąpienia wody stuletniej (1%) oraz ryzyko związane z ewentualnym przerwaniem wałów przeciwpowodziowych biegnących wzdłuż rzeki. Na terenie gminy nie ma większych

zbiorników zaporowych, natomiast występują liczne stawy i niewielkie oczka wodne, zarówno naturalne, jak i sztuczne, zlokalizowane głównie w dolinach rzecznych. W północnej części gminy znajdują się nisko położone tereny, gdzie wiosną i w okresach intensywnych opadów częściej pojawia się zagrożenie powodziowe wynikające z wysokich stanów wód Pilicy i Wisły, a okresowo podobne ryzyko może wystąpić również w związku z Radomką stanowiącą południową granicę gminy. W kontekście bezpieczeństwa wodnego i ochrony przeciwpożarowej istotne jest także funkcjonowanie na terenie gminy sześciu zbiorników retencyjnych i przeciwpożarowych.

Najpoważniejszym zagrożeniem dla jakości wód powierzchniowych w Gminie Magnuszew pozostaje nieuporządkowana gospodarka ściekowa, szczególnie w sektorze komunalnym, co zwiększa ryzyko przedostawania się zanieczyszczeń do środowiska wodnego. Istotny wpływ na stan wód ma także spływ powierzchniowy z użytków rolnych, niosący zanieczyszczenia mineralne i organiczne, w tym nawozy mineralne, pestycydy oraz związki azotu, zwłaszcza azotany. Problem nasila się na terenach o większych spadkach oraz tam, gdzie stosuje się niewłaściwe praktyki rolnicze, takie jak orka wzdłuż stoku czy brak pasów roślinności ograniczających spływ. Dodatkowo źródłem zanieczyszczeń, zwłaszcza wód podziemnych, mogą być nieodpowiednio zabezpieczone składowiska odpadów i dzikie wysypiska, niewłaściwie chronione stacje paliw oraz magazyny substancji ropopochodnych i chemicznych, a także wprowadzanie ścieków do gruntu poprzez nieszczelne szamba lub nieprawidłowo eksploatowane przydomowe oczyszczalnie. Ryzyko pogarszania jakości wód podziemnych zwiększają również nieczynne bądź źle zabezpieczone studnie wiercone, które mogą stanowić źródło skażenia bakteriologicznego warstwy wodonośnej. Wśród działań priorytetowych wskazuje się przede wszystkim uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej oraz promowanie właściwego i racjonalnego użytkowania gruntów rolnych, w tym odpowiedzialnego nawożenia i ograniczania praktyk zwiększających spływ zanieczyszczeń do wód.

W analizowanym kontekście zmian klimatu dla Magnuszewa szczególnie istotne są dwa, równoległe zjawiska: rosnące ryzyko epizodów powodziowych i podtopień oraz coraz większe prawdopodobieństwo okresów suszy i deficytu wody w rolnictwie. W gminie o rolniczym charakterze, o produkcji wrażliwej na warunki pogodowe, konsekwencje długotrwałych okresów bezopadowych mogą oznaczać spadek plonów i presję na nawadnianie, natomiast intensywne opady nawałne zwiększają odpływ powierzchniowy, erozję gleb i lokalne

przeciążenia odwodnienia. Dlatego adaptacja do zmian klimatu powinna być rozumiana szeroko jako konsekwentne zwiększanie retencji krajobrazowej i małej retencji, ochrona terenów zalewowych tam, gdzie pełnią one funkcje przyrodnicze i bezpieczeństwa, porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej oraz rozwój rozwiązań opartych na przyrodzie, takich jak zadrzewienia śródpolne, renaturyzacja drobnych cieków, odtwarzanie mokradeł czy systemy błękitno-zielonej infrastruktury w obszarach bardziej zurbanizowanych.

W efekcie powyższy opis sytuacji stanowi podstawę do sformułowania praktycznych kierunków działań strategicznych: po pierwsze ochrony zasobów wodnych i ujęć wód podziemnych wraz z egzekwowaniem stref ochronnych, po drugie przyspieszenia inwestycji w kanalizację i rozwiązania alternatywne tam, gdzie sieć jest ekonomicznie nieuzasadniona, po trzecie systemowego podejścia do retencji i ograniczania skutków suszy i powodzi, oraz po czwarte włączania wymogów adaptacji klimatycznej do planowania przestrzennego i standardów nowych inwestycji, tak aby rozwój gminy pozostawał bezpieczny, przewidywalny i odporny na coraz częstsze ekstremalne zjawiska pogodowe.

W kontekście nasilających się okresów bezopadowych i rosnącej presji na zasoby wodne zasadne jest konsekwentne wdrażanie lokalnego planu przeciwdziałania skutkom suszy, który będzie łączył działania organizacyjne, inwestycyjne i edukacyjne. Plan powinien w pierwszej kolejności identyfikować najbardziej wrażliwe obszary gminy, w tym tereny rolnicze o największym ryzyku spadku plonów oraz miejsca o ograniczonej retencji, a następnie wskazywać rozwiązania zwiększające zatrzymywanie wody w krajobrazie, takie jak odtwarzanie i ochrona mokradeł, starorzeczy i zadrzewień śródpolnych, rozwój małej retencji oraz właściwe gospodarowanie rowami i urządzeniami melioracyjnymi. Istotnym elementem powinno być także promowanie praktyk rolniczych ograniczających przesuszanie gleb, w tym utrzymywanie okrywy roślinnej, stosowanie pasów roślinności, ograniczanie erozji i poprawa struktury gleby. Równolegle plan powinien obejmować działania w zakresie efektywnego gospodarowania wodą w gospodarstwach domowych i obiektach publicznych, monitorowanie zużycia oraz przygotowanie procedur reagowania na deficyty wody, tak aby gmina mogła sprawnie minimalizować skutki suszy dla mieszkańców, rolnictwa i środowiska przyrodniczego.

10. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy wraz z zakresem planowanych działań

Rozwój Gminy Magnuszew w najbliższych latach wymaga skoncentrowanych i dobrze skoordynowanych działań w tych sferach, które w największym stopniu zadecydują o jakości życia mieszkańców i odporności gminy na zmiany gospodarcze, demograficzne oraz klimatyczne. Na podstawie przeprowadzonej diagnozy społeczno-gospodarczej i przestrzennej, analiz eksperckich, wniosków z analizy SWOT oraz zgłaszanych potrzeb lokalnych wyodrębniono trzy Obszary Strategicznej Interwencji (OSI), których wzmocnienie stanowi warunek trwałego, zrównoważonego rozwoju gminy. Obszary te odpowiadają na najważniejsze wyzwania strukturalne i funkcjonalne gminy, w tym ograniczanie negatywnych trendów demograficznych i wzmacnianie usług społecznych, rozwój lokalnej gospodarki i dywersyfikację rolnictwa, a także porządkowanie ładu przestrzennego oraz modernizację infrastruktury technicznej z uwzględnieniem uwarunkowań wodnych i ryzyk klimatycznych. Każdy z OSI wymaga kompleksowych działań realizowanych przez samorząd we współpracy z instytucjami lokalnymi, organizacjami społecznymi, przedsiębiorcami i mieszkańcami, tak aby interwencja miała realny wpływ na funkcjonowanie gminy i przynosiła efekty odczuwalne w codziennym życiu. Poniżej przedstawiono zakres planowanych działań w ramach poszczególnych obszarów.

Tabela 4. OSI Gminy Magnuszew w ujęciu problemowym

OSI Gminy Magnuszew w ujęciu problemowym		
OSI 1. Depopulacja, starzenie się ludności i dostępność usług społecznych	OSI 2. Dywersyfikacja gospodarki lokalnej i wzmocnienie przedsiębiorczości oraz rolnictwa	OSI 3. Ład przestrzenny, infrastruktura techniczna i bezpieczeństwo wodne oraz odporność na zmiany klimatu
• Rozwój programów wsparcia dla rodzin, w tym mieszkań i usług opiekuńczo-wychowawczych. • Program zatrzymywania rodzin z dziećmi poprzez rozwój dostępnych usług (opieka nad dziećmi, oferta czasu wolnego, sport, kultura). • Wzmocnienie profilaktyki zdrowotnej i działań prozdrowotnych, także w formule mobilnych badań	• Punkt wsparcia przedsiębiorczości i rolnictwa, zapewniający doradztwo, szkolenia oraz pomoc w pozyskiwaniu środków zewnętrznych. • Program rozwoju mikro i małych firm, ze wsparciem w cyfryzacji, sprzedaży internetowej i marketingu. • Wzmacnianie krótkich łańcuchów dostaw i sprzedaży bezpośredniej,	• Konsekwentne ograniczanie rozpraszania zabudowy poprzez koncentrację rozwoju w Magnuszewie i większych wsiach oraz dogłęszczenie istniejących układów. • Priorytetowa rozbudowa i modernizacja gospodarki wodno ściekowej, w tym rozwiązania alternatywne tam, gdzie sieć jest ekonomicznie nieuzasadniona. • Program poprawy retencji, obejmujący małą retencję,

i cyklicznych akcji zdrowotnych w sołectwach. • Rozbudowa wsparcia dla seniorów, obejmująca dzienne formy opieki, usługi sąsiedzkie i rozwój aktywności międzypokoleniowej. • Poprawa dostępności transportowej do usług publicznych dla mieszkańców mniejszych miejscowości, zwłaszcza do szkół, ośrodków zdrowia i urzędu. • Rozwój oferty edukacyjnej i pozalekcyjnej w szkołach, z naciskiem na kompetencje cyfrowe, językowe i praktyczne. • Wzmocnienie wsparcia rodzin w kryzysie oraz działań przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu, w tym pracy socjalnej opartej na pracy środowiskowej. • Rozwój infrastruktury rekreacyjnej i miejsc integracji, tak aby każda większa miejscowość miała czytelną przestrzeń wspólną. • Programy aktywizacji zawodowej i społecznej osób biernych zawodowo, w tym współpraca z instytucjami rynku pracy. • Rozwój oferty kulturalnej opartej na lokalnej tożsamości, historii i tradycjach, również w formule wydarzeń cyklicznych. • Wsparcie i profesjonalizacja działań organizacji pozarządowych oraz kół gospodyń i inicjatyw sołeckich poprzez mikrodotacje i doradztwo. • Polityka mieszkaniowa wspierająca dostępność mieszkań i poprawę standardu istniejących zasobów, szczególnie dla młodych rodzin. • Budowa systemu monitoringu jakości usług publicznych i satysfakcji mieszkańców, tak aby szybciej reagować na realne potrzeby.	z ukierunkowaniem na rynki sąsiednie i metropolitalne. • Rozwój przetwórstwa rolno spożywczego w skali lokalnej, w tym wsparcie dla małych przetwórców i produktów tradycyjnych. • Promocja dywersyfikacji rolnictwa poprzez uprawy specjalistyczne, poprawę jakości produkcji i ograniczanie wrażliwości na warunki pogodowe. • Wsparcie gospodarstw w zakresie retencji, oszczędzania wody i praktyk rolniczych sprzyjających utrzymaniu wilgoci w glebie. • Przygotowanie i promocja terenów pod działalność gospodarczą w lokalizacjach uzasadnionych komunikacyjnie i infrastrukturalnie. • Rozwój usług i rzemiosła lokalnego jako stabilnego źródła zatrudnienia, w tym branż budowlanych i instalacyjnych. • Rozwój turystyki i rekreacji opartej na walorach dolin rzecznych, lasów i dziedzictwa historycznego, w formule oferty weekendowej i aktywnej. • Wspólna promocja gminy i lokalnych firm, w tym budowanie rozpoznawalnych produktów i wydarzeń wzmacniających popyt na usługi. • Sieciowanie przedsiębiorców i rolników, tworzenie partnerstw i inicjatyw kooperacyjnych dla obniżania kosztów i zwiększania skali działania. • Stałe monitorowanie potrzeb rynku pracy oraz rozwój szkoleń dla dorosłych, ukierunkowanych na realne deficyty kompetencyjne.	ochronę terenów podmokłych i racjonalne zarządzanie rowami oraz urządzeniami melioracyjnymi. • Wzmocnienie ochrony przeciwpowodziowej i porządkowanie zasad zagospodarowania terenów narażonych na zalanie, z czytelnymi ograniczeniami planistycznymi. • Modernizacja dróg gminnych z naciskiem na dojazdy do usług publicznych i bezpieczeństwo w obszarach zabudowanych. • Rozwój bezpiecznej infrastruktury pieszej i rowerowej, łączącej Magnuszew z większymi miejscowościami i terenami rekreacyjnymi. • Poprawa oświetlenia ulicznego i bezpieczeństwa ruchu, w szczególności w rejonie szkół, przystanków i przejść dla pieszych. • Rozwój infrastruktury cyfrowej i dostępu do Internetu szerokopasmowego jako warunku nowoczesnych usług i pracy zdalnej. • Modernizacja energetyczna budynków publicznych oraz wsparcie mieszkańców w działaniach ograniczających niską emisję i koszty energii. • Porządkowanie i estetyzacja przestrzeni publicznych w Magnuszewie i w lokalnych centrach, w tym działania rewitalizacyjne tam, gdzie są uzasadnione. • Ochrona korytarzy ekologicznych i krajobrazu dolin rzeczno-leśnych poprzez standardy lokalizacji inwestycji i rozwój zielonej infrastruktury. • System zarządzania ryzykiem klimatycznym i kryzysowym, obejmujący procedury reagowania na susze, nawalne opady i podtopienia oraz stałą współpracę z mieszkańcami.
---	---	---

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów dostarczonych przez Urząd Miasta i Gminy w Magnuszewie

Wyznaczone obszary problemowej porządkują najważniejsze wyzwania rozwojowe Gminy Magnuszew i wskazują, gdzie koncentracja działań publicznych przyniesie największy efekt społeczny i gospodarczy. Pierwszy OSI odnosi się do procesów demograficznych i jakości usług społecznych, czyli do kwestii bezpośrednio odczuwalnych przez mieszkańców w codziennym życiu. Kluczowe jest tu równoległe wzmacnianie edukacji, profilaktyki zdrowotnej, wsparcia rodzin i seniorów oraz tworzenie warunków sprzyjających pozostawianiu młodych osób w gminie, przy jednoczesnym ograniczaniu wykluczenia w mniejszych miejscowościach. Drugi OSI dotyczy rozwoju gospodarczego, w którym punktem ciężkości jest dywersyfikacja lokalnej gospodarki i wzmocnienie przedsiębiorczości, a jednocześnie modernizacja rolnictwa, tak aby było bardziej odporne na zmienność warunków pogodowych i rynkowych. W praktyce oznacza to rozwój usług i drobnego przetwórstwa, budowanie krótkich łańcuchów dostaw, lepszą promocję lokalnych produktów oraz wzmacnianie kompetencji mieszkańców i firm, tak aby wzrost aktywności gospodarczej przekładał się na stabilne miejsca pracy i wyższe dochody lokalne.

Trzeci OSI koncentruje się na zagadnieniach przestrzennych, infrastrukturalnych i klimatycznych, które w Magnuszewie nabierają szczególnego znaczenia ze względu na rozproszony układ osadniczy oraz uwarunkowania wodne związane z dolinami Wisły, Pilicy i Radomki. Priorytetem staje się uporządkowanie procesu rozwoju zabudowy poprzez ograniczanie jej rozpraszania, równoległe zwiększanie dostępności i jakości infrastruktury technicznej, w tym gospodarki wodno-ściekowej, oraz poprawa bezpieczeństwa i mobilności mieszkańców dzięki modernizacji dróg i rozbudowie infrastruktury pieszo-rowerowej. Jednocześnie OSI ten wzmacnia odporność gminy na skutki zmian klimatu, co wymaga systemowego podejścia do retencji, przeciwdziałania suszy, ograniczania ryzyka podtopień oraz ochrony korytarzy przyrodniczych. Łącznie te trzy obszary tworzą spójny zestaw priorytetów, który pozwala kierować interwencję tam, gdzie jest najbardziej potrzebna i gdzie może generować trwałe, mierzalne efekty rozwojowe dla całej Gminy Magnuszew.

11. System realizacji strategii

Monitorowanie i ocena realizacji „Strategii Rozwoju Gminy Magnuszew na lata 2026-2035” stanowią podstawę skutecznego zarządzania rozwojem lokalnym w warunkach zmieniających się uwarunkowań demograficznych, gospodarczych, przestrzennych i klimatycznych. W gminie o rozproszonej sieci osadniczej, silnych funkcjach rolniczych oraz wrażliwości na zjawiska hydrologiczne związane z dolinami Wisły, Pilicy i Radomki, szczególnie ważne jest stałe śledzenie postępów wdrażania działań oraz szybkie wychwytywanie obszarów, w których potrzebne są korekty. System monitoringu pozwala na bieżąco oceniać, czy podejmowane inicjatywy rzeczywiście przekładają się na poprawę jakości życia mieszkańców, wzmacnianie lokalnej gospodarki, rozwój infrastruktury oraz zwiększanie odporności gminy na ryzyka środowiskowe i społeczne.

Strategia opiera się na jasno zdefiniowanych celach i zadaniach, którym przypisano mierzalne wskaźniki, odpowiedzialność instytucjonalną oraz sposób weryfikacji realizacji. Monitoring postępów powinien być prowadzony w cyklu dwuletnim z wykorzystaniem danych statystycznych, informacji z jednostek organizacyjnych gminy oraz wyników analiz realizowanych na potrzeby zarządzania finansami i inwestycjami. Proces ewaluacji warto powiązać z corocznym „Raportem o stanie gminy”, przygotowywanym przez Wójta, co zapewnia spójność pomiędzy dokumentem strategicznym a bieżącym zarządzaniem, a jednocześnie ułatwia przejrzystą komunikację z mieszkańcami, Radą Gminy i partnerami zewnętrznymi.

Odpowiedzialność za wdrażanie i koordynację strategii spoczywa na Wójcie Gminy Magnuszew, przy wsparciu Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych, w tym tych odpowiadających za edukację, kulturę, pomoc społeczną, gospodarkę komunalną, inwestycje i utrzymanie infrastruktury. System realizacji powinien jasno rozdzielać zadania pomiędzy podmioty wiodące i współpracujące, a także wskazywać mechanizmy współpracy z instytucjami powiatowymi, służbami, organizacjami społecznymi, sołectwami oraz lokalnymi przedsiębiorcami. Monitoring pełni w tym układzie nie tylko funkcję kontrolną, ale również integrującą, tworząc przestrzeń do regularnego dialogu o priorytetach i o tym, jak najlepiej wykorzystywać dostępne środki oraz narzędzia.

Efektywny system monitoringu i oceny wzmacnia transparentność działań samorządu i buduje zaufanie społeczne, ponieważ pokazuje mieszkańcom, co zostało zrealizowane, jakie są efekty i gdzie pojawiają się bariery. Umożliwia także identyfikację nowych wyzwań, na przykład pogłębiania się trendów demograficznych, zmian na rynku pracy, wzrostu kosztów inwestycji czy nasilających się zjawisk ekstremalnych związanych z pogodą, a następnie przekładanie tych obserwacji na aktualizację priorytetów i lepsze planowanie projektów. W przypadku Gminy Magnuszew monitoring nie powinien być traktowany jako formalny obowiązek, lecz jako praktyczne narzędzie zarządzania, które wspiera konsekwentne, odpowiedzialne i długofalowe prowadzenie polityki rozwoju do 2035 roku.

Tabela 5. Zestawienie wskaźników monitorujących i ewaluacyjnych w przyporządkowaniu do poszczególnych celów strategicznych

Przykładowe wskaźniki	Oczekiwany kierunek zmian do 2035 r., źródło danych	Wartość bazowa wskaźnika (2024 r.)	Cel 1. Rozwój kapitału ludzkiego, ochrony zdrowia, kultury oraz edukacji	Cel 2. Wspieranie i rozwój przedsiębiorczości, turystyki, działalności rolniczej i jej dywersyfikacji	Cel 3. Zachowanie walorów środowiska przyrodniczego, przeciwdziałanie zmianom klimatu	Cel 4. Rozwój infrastruktury społecznej i technicznej, kształtowanie ładu przestrzennego	Cel 5. Efektywne zarządzanie publiczne, poprawa jakości usług publicznych
Liczba osób objętych wsparciem pomocy społecznej (os.), 2023 r.	Spadek, GUS	420					
Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej (szt.)	Spadek, GUS	-					
Liczba projektów przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu (szt.)	Wzrost, JST	-					
Ćwiczący w klubach sportowych (os.)	Wzrost, GUS	140					
Liczba projektów zrealizowanych przy udziale NGO (szt.)	Wzrost, JST	-					
Liczba organizacji pozarządowych (NGO) na mieszkańca	Wzrost, JST	-					
Biblioteki (liczba czytelników) (os.)	Wzrost, GUS	749					
Liczba osób uczestniczących w lokalnych imprezach (os.)	Wzrost, GUS	-					

Liczba przestępstw ogółem	Spadek, JST	-					
Wskaźnik salda migracji	Wzrost, GUS	-31					
Przyrost naturalny	Wzrost, GUS	-37					
Poziom tożsamości lokalnej (badania własne, %)	Wzrost, JST	-					
Liczba mieszkańców gminy (os.)	Wzrost, GUS	6340					
Liczba obiektów objętych termomodernizacją (ob.)	Wzrost, JST	-					
Liczba instalacji OZE (szt.)	Wzrost, JST	-					
Lesistość (%)	Wzrost, GUS	18					
Stopień emisji dwutlenku węgla (t/r)	Spadek, GUS	-					
Powierzchnia terenów zielonych (ha)	Wzrost, JST	-					
Liczba projektów z zakresu edukacji ekologicznej (szt.)	Wzrost, JST	-					
Liczba bezrobotnych (os.)	Spadek, GUS	149					
Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%)	Spadek, GUS	4,1					
Wskaźnik przedsiębiorczości (Podmioty wpisane do REGON na 1000 ludności)	Wzrost, GUS	86					
Liczba nowych miejsc pracy	Wzrost, JST	-					
Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności	Wzrost, GUS	6,61					
Liczba zgłoszonych ofert pracy (szt.)	Wzrost, JST	-					
Powierzchnia terenów inwestycyjnych (ha)	Wzrost, JST	-					
Liczba turystów zagranicznych (os.)	Wzrost, GUS	-					
Liczba miejsc noclegowych	Wzrost, GUS	10					
Liczba projektów promujących gminę (szt.)	Wzrost, JST	-					
Liczba gospodarstw agroturystycznych (ob.)	Wzrost, JST	-					
Liczba wejść na stronę internetową gminy	Wzrost, JST	-					
Jakość gminnej administracji (badania własne, %)	Wzrost, JST	-					
Wartość umów o dofinansowanie projektów ze środków UE (mln PLN)	Wzrost, GUS	13,6					

Liczba projektów z zakresu e-administracji publicznej (szt.)	Wzrost, JST	-					
Liczba porad lekarskich ogółem (szt.)	Spadek, GUS	39136					
Korzystający z instalacji wodociągowej (%), 2023 r.	Wzrost, GUS	53,7					
Korzystający z instalacji kanalizacyjnej (%), 2023 r.	Wzrost, GUS	44,3					
Korzystający z instalacji gazowej (%), 2023 r.	Wzrost, GUS	1,2					
Liczba wydanych pozwoleń na budowę (szt.)	Wzrost, JST	-					
Zasoby mieszkaniowe, mieszkania (ob.)	Wzrost, GUS	2146					
Powierzchnia zrewitalizowanych terenów (ha)	Wzrost, JST	-					
Powierzchnia gruntów leśnych (ha)	Wzrost, GUS	2531					
Liczba zrewitalizowanych obiektów (ob.)	Wzrost, JST	-					
Długość nowych dróg (km)	Wzrost, JST	-					
Długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg (km)	Wzrost, JST	-					
Liczba projektów dla uczniów niepełnosprawnych (szt.)	Wzrost, JST	-					
Liczba szkoleń kompetencyjnych dla kadry nauczycielskiej (szt.)	Wzrost, JST	-					

Źródło: opracowanie własne, GUS – Główny Urząd Statystyczny, JST – Gmina Magnuszew. W przypadku braku wartości bazowej dla wskaźnika (np. za 2024 r.) należy zbadać kierunek zmian w roku opracowywania raportu ewaluacyjnego (np. badanie kierunku zmian w latach 2024-2028)

Tabela 6. Ramowy plan operacyjny realizacji Strategii rozwoju Gminy Magnuszew na lata 2026-2035

CEL STRATEGICZNY HORYZONTALNY			
Zintegrowane podnoszenie jakości życia mieszkańców Gminy Magnuszew poprzez zrównoważony rozwój społeczny, gospodarczy, przestrzenny i środowiskowy, oparty na aktywności wspólnoty lokalnej, partnerstwie międzysektorowym, efektywnym wykorzystaniu zasobów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego oraz nowoczesnym i odpowiedzialnym zarządzaniu publicznym			
Nr zadania	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Podmioty uczestniczące w realizacji	Podmiot monitorujący
Cel strategiczny 1. Rozwój kapitału ludzkiego, ochrony zdrowia, kultury oraz edukacji			
1.1.-1.14	Urząd Miasta i Gminy w Magnuszewie	Urząd Miasta i Gminy w Magnuszewie, NGO, MSP	Urząd Miasta i Gminy w Magnuszewie
Cel strategiczny 2. Wspieranie i rozwój przedsiębiorczości, turystyki, działalności rolniczej i jej dywersyfikacji			
2.1-2.14	Urząd Miasta i Gminy w Magnuszewie	Urząd Miasta i Gminy w Magnuszewie, MSP, INiB	Urząd Miasta i Gminy w Magnuszewie
Cel strategiczny 3. Zachowanie walorów środowiska przyrodniczego, przeciwdziałanie zmianom klimatu			
3.1-3.14	Urząd Miasta i Gminy w Magnuszewie	Urząd Miasta i Gminy w Magnuszewie, NGO, MSP, INiB	Urząd Miasta i Gminy w Magnuszewie
Cel strategiczny 4. Rozwój infrastruktury społecznej i technicznej, kształtowanie ładu przestrzennego			

4.1-4.14	Urząd Miasta i Gminy w Magnuszewie	Urząd Miasta i Gminy w Magnuszewie, INiB	Urząd Miasta i Gminy w Magnuszewie
Cel strategiczny 5. Efektywne zarządzanie publiczne, poprawa jakości usług publicznych			
5.1-5.14	Urząd Miasta i Gminy w Magnuszewie	Urząd Miasta i Gminy w Magnuszewie, NGO, INiB	Urząd Miasta i Gminy w Magnuszewie

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów dostarczonych przez Urząd Miasta i Gminy w Magnuszewie, NGO-organizacje pozarządowe, MSP-przedsiębiorcy, INiB- instytucje naukowe i badawcze

W Gminie Magnuszew dokumenty wykonawcze pełnią kluczową rolę w procesie wdrażania strategii rozwoju, ponieważ przekładają cele i kierunki działań na konkretne zadania, projekty oraz decyzje organizacyjne i inwestycyjne. Obejmują one zarówno obowiązujące plany, programy i opracowania sektorowe, jak i dokumenty, które mogą zostać przygotowane w reakcji na nowe wyzwania oraz potrzeby mieszkańców. W warunkach gminy o rozproszonej strukturze osadniczej, rolniczym charakterze oraz istotnych uwarunkowaniach środowiskowych i wodnych, szczególnego znaczenia nabierają dokumenty porządkujące politykę przestrzenną, gospodarkę wodno-ściekową, bezpieczeństwo i odporność na zjawiska ekstremalne, a także rozwój usług społecznych. Na potrzeby niniejszej strategii przygotowano zestawienie dokumentów w formie tabelarycznej, uwzględniające zarówno **akty już funkcjonujące**, jak i te, których **opracowanie może być zasadne w perspektywie 2026–2035**.

Stosowanie dokumentów wykonawczych wspiera skuteczną realizację celów strategicznych Magnuszewa, ponieważ porządkuje działania w poszczególnych obszarach, wzmacnia koordynację pomiędzy jednostkami organizacyjnymi gminy i partnerami zewnętrznymi oraz ułatwia systematyczne monitorowanie postępów. Pełnią one funkcję narzędzi operacyjnych, a jednocześnie stanowią praktyczne wsparcie procesu decyzyjnego, pozwalając łączyć ambicje rozwojowe z realnymi możliwościami finansowymi, przestrzennymi i organizacyjnymi samorządu. Dzięki temu możliwe jest zachowanie spójności pomiędzy działaniami w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej, a całościową wizją rozwoju gminy jako miejsca przyjaznego do życia, oferującego dostęp do podstawowych usług publicznych, rozwijającego lokalną przedsiębiorczość i nowoczesne rolnictwo oraz konsekwentnie chroniącego walory przyrodnicze dolin Wisły, Pilicy i Radomki.

Tabela 7. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych (obowiązujących oraz opcjonalnych, planowanych)

Przykładowy obszar tematyczny	Dokument gminny (wykonawczy)	Wytyczne wynikające z działań planu operacyjnego
Planowanie przestrzenne	Plan ogólny Gminy Magnuszew,	zgodność zapisów planu ogólnego z modelem funkcjonalno-

	• Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Magnuszew, • Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego, • Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Magnuszew,	przestrzennym gminy przyjętym w strategii, • aktualizacja planu w miarę potrzeb oraz w wyniku zmian w prowadzonej polityce przestrzennej, • aktualizacja programu rewitalizacji, opracowanie gminnego programu rewitalizacji
Energetyka	• założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, • plan zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe,	• kompleksowa realizacja założeń zawartych w planach, dopuszczalne są aktualizacje wynikające ze zmieniającej się sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy,
Gospodarka komunalna	• wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych, • Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Magnuszew, • wieloletni plan inwestycyjny,	• kompleksowa realizacja założeń zawartych w planach, dopuszczalne są aktualizacje wynikające ze zmieniającej się sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy, • realizacja założeń wieloletniego planu inwestycyjnego,
Ochrona i opieka nad zabytkami oraz zarządzanie dziedzictwem	• Gminny program opieki nad zabytkami Gminy Magnuszew,	• aktualizacja dokumentu i kontynuacja realizacji projektów, zadań uwzględnionych w gminnym programie opieki nad zabytkami,
Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu	• Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Magnuszew, • Program Ochrony Środowiska dla Gminy Magnuszew, • Program Usuwania WYROBÓW Zawierających Azbest z terenu Gminy Magnuszew, • program małej retencji,	• aktualizacja dokumentu i kontynuacja realizacji projektów, zadań uwzględnionych w planie gospodarki niskoemisyjnej, • kompleksowa realizacja zadań uwzględnionych w programach, dopuszczalne są aktualizacje wynikające z zmieniającej się sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy,
Transport	• plany rozwoju sieci drogowej wraz z planami finansowania w zakresie dróg gminnych, • plan zrównoważonej mobilności, • plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego, • strategia rozwoju elektromobilności, • Standardy infrastruktury rowerowej i koncepcja tras rowerowych wskazanych do realizacji w perspektywie do 2030 roku w województwie mazowieckim,	• kompleksowa realizacja założeń zawartych w planach, dopuszczalne są aktualizacje wynikające ze zmieniającej się sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy, • postępowanie zgodnie ze standardami infrastruktury rowerowej i koncepcją tras rowerowych,
Polityka społeczna	• Strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Magnuszew, • gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, • Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Magnuszew, • Program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych	• implementacja założeń strategii, monitoring i ewaluacja, • kompleksowa realizacja zadań uwzględnionych w programach, dopuszczalne są aktualizacje wynikające z zmieniającej się sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy, • realizacja przewidzianych w programie rewitalizacji projektów społecznych,

	oraz przeciwdziałania narkomani w Gminie Magnuszew,	
Rozwój lokalny	• Program współpracy Gminy Magnuszew z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, • plany odnowy miejscowości, • plan urządzeniowo-rolny, • strategia rozwoju kultury, • strategia rozwoju turystyki,	• realizacja przewidzianych w programie współpracy z organizacjami pozarządowymi projektów, szersze wykorzystywanie endogenicznych potencjałów rozwojowych, szersze angażowanie organizacji pozarządowych w realizację zadań publicznych, • implementacja oraz bieżąca ewaluacja planów urządzeniowo-rolnego oraz odnowy miejscowości, • implementacja założeń strategii, monitoring i ewaluacja,
Zarządzanie kryzysowe	• gminny plan zarządzania kryzysowego,	• implementacja oraz bieżąca kontrola gminnych planów zarządzania kryzysowego,
Finanse publiczne	• Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Magnuszew, • uchwały budżetowe.	• zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy zgodne z przyjętymi w strategii priorytetowymi celami oraz zadaniami do realizacji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów dostarczonych przez Urząd Miasta i Gminy w Magnuszewie

W ramach **Umowy Partnerstwa na lata 2021–2027** określono **cele rozwojowe Polski**, które będą wspierane z funduszy unijnych. Obejmują one zwiększenie konkurencyjności gospodarki, ograniczenie emisji zanieczyszczeń, osiągnięcie dobrego stanu środowiska naturalnego zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, wzmocnienie cyfrowego rozwoju kraju, przejście na gospodarkę niskoemisyjną, zrównoważenie systemu energetycznego oraz poprawę stabilności dostaw paliw i energii. Ponadto, istotne są działania na rzecz poprawy jakości kapitału ludzkiego i zwiększenia udziału kapitału społecznego w rozwoju kraju, ograniczenie ubóstwa i wykluczenia społecznego, zwiększenie efektywności funkcjonowania instytucji publicznych, poprawa dostępności usług odpowiadających na wyzwania demograficzne oraz rozwój połączeń komunikacyjnych, w tym transeuropejskich, i podniesienie jakości usług transportowych dla przewozu towarów i pasażerów.

Przykładowe źródła finansowania projektów, kierunków działań zapisanych w strategii wskazywane dla samorządów przez **Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej**:

- środki budżetu jednostek samorządu terytorialnego, w tym regionalne, powiatowe oraz środki własne gminy,

- środki pochodzące z budżetu państwa (pozostające w dyspozycji poszczególnych ministerstw, dedykowane fundusze i programy),
- środki funduszy celowych, np. pochodzące z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- fundusze europejskie dostępne w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Społecznego, Inicjatyw Wspólnotowych oraz Wspólnej Polityki Rolnej (obecne i przyszłe programy operacyjne na poziomie krajowym i regionalnym),
- inne fundusze ze źródeł europejskich jak np. fundusze norweskie i fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- środki sektora prywatnego, w tym formuła partnerstwa publiczno-prywatnego oraz fundusze sektora pozarządowego,
- kredyty bankowe, pożyczki oraz inne instrumenty finansowe,
- dodatkowe formy wsparcia dostępne w ramach specjalnych linii budżetowych, np. tarczy antykryzysowych.

Przy konstruowaniu konkretnych **ram finansowych** dla projektów pod uwagę brane będą następujące uwarunkowania: analiza dochodów i wydatków gminy w ostatnich latach; analiza możliwości inwestycyjnych i płynności finansowej gminy; analiza zadłużenia gminy; analiza skuteczności w pozyskiwaniu pozabudżetowych źródeł finansowania działań w ostatnich latach; zapisy wieloletniej prognozy finansowej gminy; informacje na temat potencjalnych zewnętrznych źródeł finansowania, bieżący harmonogram konkursów, warunków udziału i realizacji projektów, w tym wkładu własnego i udziału dofinansowania; baza wiedzy i doświadczeń powstałych w wyniku realizacji różnego typu inwestycji w ostatnich latach w gminie; baza wiedzy i doświadczeń powstałe w wyniku tworzenia ram finansowych dla dokumentów strategicznych funkcjonujących na poziomie gminy; informacje zapisane w opracowanych dotychczas projektach, wnioskach aplikacyjnych, studiach wykonalności.

Potencjalne **źródła finansowania zadań** zaplanowanych w „Strategii Rozwoju Gminy Magnuszew na lata 2026-2035” są zróżnicowane i obejmują zarówno środki własne gminy, jak i zewnętrzne źródła publiczne i prywatne. Ich odpowiednie wykorzystanie ma kluczowe znaczenie dla skutecznej realizacji działań strategicznych w różnych obszarach, takich jak

infrastruktura, edukacja, gospodarka, ochrona środowiska, kultura czy usługi społeczne. Poniżej przedstawiono szczegółową charakterystykę potencjalnych źródeł finansowania.

Środki własne budżetu gminy.

Najbardziej podstawowym źródłem finansowania zadań są dochody własne Gminy Magnuszew, obejmujące m.in. wpływy z podatków i opłat lokalnych (np. podatek od nieruchomości, podatek rolny, leśny), udział w podatkach dochodowych (PIT i CIT), dochody z majątku gminy (dzierżawy, najmu, sprzedaży nieruchomości), a także wpływy z opłat administracyjnych. Choć ich poziom jest ograniczony przez potencjał fiskalny gminy, stanowią one bazę do współfinansowania inwestycji oraz realizacji zadań bieżących.

Fundusze Unii Europejskiej.

W perspektywie finansowej **2021-2027** oraz **2028-2034** Gmina Magnuszew może korzystać z wielu programów UE wspierających rozwój lokalny, w tym:

- Fundusze strukturalne i inwestycyjne (EFRR, EFS+, Fundusz Spójności) w ramach programów krajowych (np. FEnIKS) i regionalnych (Fundusze Europejskie dla Mazowsza),
- Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS) – w zakresie projektów społecznych, edukacyjnych, usług publicznych i cyfryzacji,
- Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko (FEnIKS) – dla inwestycji infrastrukturalnych, ochrony środowiska, energetyki i mobilności,
- Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) w ramach Wspólnej Polityki Rolnej – dla modernizacji wsi, infrastruktury komunalnej, rewitalizacji, wsparcia dla NGO czy przedsiębiorców,
- Fundusze Norweskie i EOG – na projekty społeczne, edukacyjne, środowiskowe i związane z równouprawnieniem.

Środki krajowe.

Rządowe programy wsparcia inwestycyjnego i rozwojowego oferują możliwość pozyskiwania dotacji na zadania lokalne. Przykładowo można wskazać:

- Program Inwestycji Strategicznych – finansowanie dużych projektów infrastrukturalnych, wodno-kanalizacyjnych, energetycznych czy edukacyjnych,
- Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg – dofinansowanie budowy i modernizacji dróg lokalnych,

- Programy Ministerstwa Edukacji, Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Sportu, Zdrowia – na rozbudowę placówek publicznych i rozwój usług,
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) oraz Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska (WFOŚiGW) – na działania z zakresu ochrony środowiska, efektywności energetycznej, OZE, gospodarki odpadami, retencji.

Programy regionalne i wojewódzkie.

Środki dostępne poprzez instytucje samorządu województwa, takie jak:

- Program Fundusze Europejskie dla Mazowsza (FEM 2021-2027) – finansowanie projektów w ramach ZIT, rozwoju infrastruktury edukacyjnej, społecznej, drogowej, wsparcie dla przedsiębiorców i NGO,
- Budżet Samorządu Województwa Mazowieckiego – wsparcie inicjatyw lokalnych, współpracy międzygminnej i programów celowych (np. infrastruktura sportowa, dziedzictwo kulturowe, polityka senioralna),
- Środki z Regionalnych Programów Operacyjnych z lat 2014–2020 (w ramach możliwości kontynuacji i przesunięć środków).

Partnerstwa publiczno-prywatne (PPP) i inwestycje prywatne.

Niektóre zadania inwestycyjne mogą być realizowane w formule PPP, zwłaszcza w obszarze infrastruktury technicznej, energetycznej, rekreacyjnej czy mieszkaniowej. Udział sektora prywatnego może przyczynić się do zwiększenia efektywności realizacji projektów oraz odciążenia budżetu gminy.

Fundusze i darowizny organizacji pozarządowych oraz instytucji międzynarodowych.

Organizacje pozarządowe działające lokalnie i regionalnie, a także fundacje, mogą pozyskiwać granty krajowe i zagraniczne, które służą realizacji wspólnych projektów z gminą, zwłaszcza w zakresie aktywizacji społecznej, edukacji, kultury i ekologii.

Środki pożyczkowe i kredyty.

W przypadku konieczności zapewnienia wkładu własnego lub prefinansowania projektów, gmina może korzystać z preferencyjnych pożyczek oferowanych m.in. przez **Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK)**, Fundusz Rozwoju Obszarów Wiejskich lub wojewódzkie fundusze celowe. Pożyczki te często są nisko oprocentowane i udzielane na korzystnych warunkach, np. z możliwością częściowego umorzenia.

Oprócz wymienionych wcześniej źródeł, Gmina Magnuszew może również rozważyć pozyskiwanie środków z programów Unii Europejskiej dedykowanych partnerstwom lokalnym i regionalnym (np. ESPON, LIFE). Tego typu inicjatywy umożliwiają finansowanie działań związanych z rozwojem lokalnym, wymianą doświadczeń, ochroną środowiska, zrównoważoną mobilnością, a także wspólnymi projektami z gminami z innych krajów. Dzięki temu możliwe jest nie tylko uzyskanie dodatkowych funduszy, ale również zwiększenie rozpoznawalności Gminy Magnuszew oraz transfer wiedzy i innowacyjnych rozwiązań.

Innym potencjalnym źródłem finansowania są programy grantowe realizowane przez instytucje finansowe, duże firmy i fundacje korporacyjne, które oferują wsparcie dla projektów społecznych, edukacyjnych, ekologicznych i infrastrukturalnych. Organizacje funkcjonujące na terenie gminy mogą aplikować m.in. do **Fundacji Orlen**, **Fundacji PKO Banku Polskiego** czy **Fundacji Santander**. Często są to konkursy grantowe wspierające inicjatywy lokalne, projekty integracyjne, aktywizację seniorów i młodzieży, rozwój infrastruktury edukacyjnej czy inicjatywy ekologiczne. Aktywne uczestnictwo w takich programach może stanowić uzupełnienie działań finansowanych z budżetu gminy oraz zwiększyć zakres realizowanych projektów lokalnych.

12. Literatura pomocnicza

- Fiedor B. (red.): Podstawy ekonomii środowiska i zasobów naturalnych; C.H. Beck., Warszawa, Poland; 2002, ISBN 83-7110-868-0.
- Gelder S.: City Brand Partnership. In: City Branding. Theory and Cases, ed. K. Dinnie, Palgrave Macmillan, New York, p. 37-38. 2011.
- Govers R., Go F.: Place Branding. Global, Virtual and Psychical Identities, Constructed, Imagined and Experienced. Palgrave Macmillan, New York, p. 16-17. 2009.
- Kotler P., Haider D., Rein I.: Marketing Places. Attracting Investment, Industry, and Tourism to Cities, States, and Nations. The Free Press, New York, p. 18. 1993.
- Pawłowski A.: How many dimensions does sustainable development have? Sustainable Development, 2008, 16(2), pp. 81-90.
- Raszkowski A., Bartniczak B.: On the Road to Sustainability: Implementation of the 2030 Agenda Sustainable Development Goals (SDG) in Poland. Sustainability 2019, 11 (2), 366.
- Raszkowski A., Bartniczak B.: Sustainable Development in the Central and Eastern European Countries (CEECs): Challenges and Opportunities. Sustainability 2019, 11, 1180.
- Raszkowski A., Bartniczak B.: Towards Sustainable Regional Development: Economy, Society, Environment, Good Governance Based on the Example of Polish Regions. Transformations in Business & Economics 2018, Vol. 17, No 2 (44), pp. 225-245.
- Raszkowski A., Elementy procesu tworzenia strategii rozwoju organizacji pozarządowych, Nauki o Zarządzaniu, Management Sciences, Nr 3(24), 2015, s. 123-136, ISSN: 2449-9803.
- Stimson R., Stough R., Roberts B.: Regional Economic Development. Analysis and Planning Strategy. Springer, Heidelberg, p. 88. 2006.

13. Spis wykresów

Wykres 1. Stan ludności	9
Wykres 2. Struktura ludności według wieku	10
Wykres 3. Saldo migracji	11
Wykres 4. Przyrost naturalny	12
Wykres 5. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	13
Wykres 6. Porady lekarskie ogółem	14
Wykres 7. Biblioteki publiczne – księgozbiór i wypożyczenia (wol.)	15
Wykres 8. Biblioteki publiczne – czytelnicy w ciągu roku	16
Wykres 9. Zwiedzający muzea na 1000 ludności	17
Wykres 10. Współczynniki skolaryzacji (%)	18
Wykres 11. Dochody i wydatki ogółem (PLN)	19
Wykres 12. Dochody i wydatki na mieszkańca (PLN)	20
Wykres 13. Bezrobocie rejestrowane (os.)	21
Wykres 14. Fundusze unijne – wartość umów, decyzji o dofinansowanie ogółem (PLN)	22
Wykres 15. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności	23
Wykres 16. Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności	24
Wykres 17. Liczba miejsc noclegowych w gminie	25
Wykres 18. Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej (%)	26
Wykres 19. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności	27
Wykres 20. Zużycie wody na mieszkańca (m ³)	28
Wykres 21. Zasoby mieszkaniowe – mieszkania	29
Wykres 22. Zasoby mieszkaniowe – przeciętna powierzchnia użytkowa (m ²)	30
Wykres 23. Powierzchnia gruntów leśnych (ha)	31

14. Spis tabel

Tabela 1. Analiza SWOT Gminy Magnuszew.....	37
Tabela 2. Zestawienie celów strategii rozwoju Gminy Magnuszew	44
Tabela 3. Zbieżność założeń strategii z kluczowymi opracowaniami strategicznymi	49
Tabela 4. OSI Gminy Magnuszew w ujęciu problemowym	72
Tabela 5. Zestawienie wskaźników monitorujących i ewaluacyjnych w przyporządkowaniu do poszczególnych celów strategicznych	76
Tabela 6. Ramowy plan operacyjny realizacji Strategii rozwoju Gminy Magnuszew na lata 2026-2035	78
Tabela 7. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych (obowiązujących oraz opcjonalnych, planowanych).....	79

15. Spis map

Mapa 1. Gmina Magnuszew na tle powiatu kozienickiego.....	7
Mapa 2. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – analiza funkcjonalno-przestrzenna.....	56
Mapa 3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – korytarze ekologiczne	58
Mapa 4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – układ komunikacyjny	59
Mapa 5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – formy ochrony przyrody.....	61
Mapa 6. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – zabytki nieruchome i archeologiczne	62
Mapa 7. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – grunty rolne oraz grunty leśne	64
Mapa 8. Obszary strategicznej interwencji (OSI) województwa mazowieckiego	66
Mapa 9. Obszary zagrożone trwałą marginalizacją i miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze ..	67

16. Załącznik (opcjonalnie)

Dyplomy, certyfikaty.